

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"Η Κοινωνική Προστασία στο Τοπικό Επίπεδο, νέες παρεμβάσεις και δομές του δήμου Κορίνθου με την αξιοποίηση Εθνικών και Κοινοτικών πόρων"

Κεμερλής Π. Βασίλειος

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Σκαμνάκης Χριστόφορος,

Αναπληρωτής Καθηγητής, επιβλέπων

Βενιέρης Δημήτριος,

Αναπληρωτής Καθηγητής, μέλος

Κατσής Αθανάσιος,

Αναπληρωτής Καθηγητής, μέλος

Κόρινθος 20/01/2015

Copyright Κεμερλής Βασίλειος, 2015-01-20

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που προέρχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν το συγγραφέα και μόνο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εργασία θα ήταν δύσκολο να ολοκληρωθεί χωρίς την συμβολή κάποιων ανθρώπων οι οποίοι συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της. Θέλω πρωτίστως να ευχαριστήσω του καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική οι οποίοι μέσα από τις διαλέξεις τους με βοήθησαν στο να προσεγγίσω το θέμα της εργασίας ιδιαίτερα όμως τον Κο Βενιέρη, τον Κο Κουτσιάρα και τον Κο Σωτηρόπουλο των οποίων οι συμβουλές ήταν καθοριστικές για την πραγματοποίηση του κύκλου σπουδών του Μεταπτυχιακού και στην προσέγγιση ζητημάτων κοινωνικής πολιτικής.

Να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή Κο Σκαμνάκη, για την καθοδήγηση του και τις πολύτιμες συμβουλές στην πορεία συγγραφής της διπλωματικής εργασίας, όπως επίσης για την άριστη επικοινωνία στην διάρκεια εκπόνησης της μελέτης.

Θερμά ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους στον Δήμο Κορίνθου, τον ειδικό σύμβουλο του Δημάρχου, όπως επίσης τους υπευθύνους του Κ.Κ.Π.Δ.Κ. για την πολύτιμη βοήθεια τους στην συλλογή των στοιχείων που ήταν απαραίτητα για την καταγραφή των στοιχείων που αφορούν την κοινωνική πολιτική του Δήμου.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω του γονείς μου –Παντελή και Ιουλία- για την υλική υποστήριξη όπως επίσης την σύζυγο μου Παναγιώτα για την ηθική υποστήριξη κατά την διάρκεια του προγράμματος.

Θέλω να αφιερώσω την Μεταπτυχιακή Διατριβή στην κόρη μου που ήρθε στην ζωή μας πριν από λίγους μήνες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Copyright.....	i
Ευχαριστίες.....	ii
Λίστα Διαγραμμάτων.....	vi-vii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	vii
ABSTRACT.....	ix
Συνομογραφίες.....	x-xi
Εισαγωγή.....	1-3
ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Κοινωνική Πολιτική Θεωρητικές προσεγγίσεις	
1.1 Κοινωνική Πολιτική: Έννοια και περιεχόμενο.....	4-6
1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής.....	7
1.2.1 Η Φιλελεύθερη προσέγγιση.....	7-8
1.2.2. Η μαρξιστική προσέγγιση	8
1.2.3. Η Σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση.....	8-9
1.2.4. Προνοιακός πλουραλισμός.....	9
1.3 Πρότυπα κράτους πρόνοιας.....	9-12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική.....	13-15
2.2 Όργανα υλοποίησης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.....	15-17
2.3 Τα επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής.....	18-19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Κοινωνική Πολιτική & Τοπική αυτοδιοίκηση	
Εισαγωγή.....	20-21

3.1 Το θεσμικό πλαίσιο των Ο.Τ.Α.....	21-22
3.2 Οργάνωση δομών-υπηρεσιών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής	22-24
3.3 Οι Ο.Τ.Α. ως φορείς υλοποίησης εθνικών και κοινωνικών πόρων.....	24-25
3.4 Οι πόροι της κοινωνικής πολιτικής των Ο.Τ.Α.....	25
3.5 Δικτύωση των Ο.Τ.Α	26-27
3.6 Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα	27-29
3.7 Χαρακτηριστικά των κοινωνικών δράσεων των Ο.Τ.Α.....	29-32
3.8 Τοπική αυτοδιοίκηση και Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική	32- 33
3.9 Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση – Δικτύωση πόλεων.....	33-34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	
4.1 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην Ευρώπη.....	35-38
4.2 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην Ελλάδα	38-39
ΜΕΡΟΣ Β ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Μεθοδολογία της έρευνας	
5.1 Αντικείμενο και σκοπός της έρευνας.....	40
5.2 Θεωρητικές και μεθοδολογικές παραδοχές της μελέτης.....	40-42
5.3 Κριτήρια επιλογής πεδίου.....	42
5.4 Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας.....	42-43
5.5 Περιορισμοί της έρευνας.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου Κορινθίων	
6.1 Γεωγραφικά- Ιστορικά στοιχεία.....	44-45

6.2 Δημογραφικά στοιχεία.....	45-52
6.3α Εκπαίδευση.....	52-53
6.3β Οικονομικά ενεργός πληθυσμός.....	53-54
Συμπεράσματα.....	54-56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	
7.1 Διάρθρωση κοινωνικών υπηρεσιών Δήμου Κορινθίων	56-57
7.2 Αρμοδιότητες Δ/νσης κοινωνικής προστασίας- παιδείας και αθλητισμού...	58
7.2.1 Τμήμα κοινωνικής προστασίας.....	58-59
7.2.2 Τμήμα απασχόλησης.....	59
7.2.3 Τμήμα παιδείας και δια βίου μάθησης.....	59
7.2.4 Τμήμα πολιτισμού και αθλητισμού.....	60
7.2.5. Τμήμα καθαριότητας σχολικών μονάδων.....	60
7.3.. Δράσεις τμήματος κοινωνικής προστασίας και κέντρου κοινωνικής πολιτικής Δήμου Κορινθίων.....	60
7.3.1. Τμήμα κοινωνικής προστασίας.....	60-61
7.3.2. Κέντρο κοινωνικής πολιτικής Δήμου Κορινθίων.....	62-63
7.4. Δομές Κ.Κ.Π.Δ.Κ.....	63-64
7.5. Προσωπικό δομών.....	64-65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	
Ομάδες στόχοι κοινωνικής πολιτικής Δήμου Κορινθίων.....	66-71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 Συμπεράσματα- Προτάσεις.....	
Βιβλιογραφία.....	76-82
Πηγές.....	83

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ. 46

Διάγραμμα 2: Αριθμός γεννήσεων την περίοδο της οικονομικής κρίσης, σελ 47

Διάγραμμα 3: Ηλικιακή κατανομή των αρένων Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 48

Διάγραμμα 4: Ηλικιακή κατανομή των θηλέων Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 49

Διάγραμμα 5: Νοικοκυριά και πυρηνικές οικογένειες Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 50

Διάγραμμα 6: Πυρηνικές οικογένειες και αντιστοιχία με τέκνα Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 51

Διάγραμμα 7: Οικογενειακή κατάσταση του πληθυσμού του Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 52

Διάγραμμα 8: Διαγραμματική απεικόνιση του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού του Δήμου Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 53

Διάγραμμα 9: Απασχολούμενοι- οικονομικά μη ενεργοί- άνεργοι στον Δήμο Κορίνθου βάση της απογραφής 2011, σελ 54

Διάγραμμα 10: Οργανόγραμμα Δήμου Κορινθίων, σελ 57

Διάγραμμα 11: Οργανόγραμμα Κ.Κ.Π.Δ.Κ., σελ 63

Διάγραμμα 12: Προσωπικό δομών που ασκούν κοινωνική πολιτική στον Δήμο Κορίνθου, σελ 66

Διάγραμμα 13: Ομάδες στόχοι κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Κορινθίων, σελ 67

Διάγραμμα 14: Σύνολο πολιτών που έχουν παρασχεθεί υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής την περίοδο 2010-2014, σελ 70

Διάγραμμα 15: Χρηματικά πλεονάσματα του Δήμου Κορινθίων την περίοδο 2010-2014, σελ 71

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Κορίνθου, και ιδιαίτερα στο πως ανταποκρίνεται ο Δήμος στις αυξημένες ανάγκες για παροχή κοινωνικής προστασίας σε περίοδο κρίσης και οικονομικής ύφεσης.

Η ανάλυση της κοινωνικής σύνθεσης, τα συμπεράσματα που πρόεκυψαν από την έρευνα στις κοινωνικές δομές, και η μελέτη του θεσμικού πλαισίου κατέδειξαν ότι ο Δήμος Κορίνθου αξιοποιεί τις δυνατότητες που παρουσιάζονται σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, και σε ορισμένες περιπτώσεις αντιδρά πιο γρήγορα από το κεντρικό κράτος δημιουργώντας δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι υπάρχουν και δυσμενείς παράγοντες στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου όπως οι πόροι που προέρχονται από το κεντρικό κράτος (αποτελεί εξαίρεση ο Δήμος Κορίνθου έχοντας χρηματικά πλεονάσματα), η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού, καθώς και η απουσία τεχνικών αξιολόγησης των κοινωνικών υπηρεσιών.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική πολιτική, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Δήμος Κορίνθου, Οικονομική κρίση.

ABSTRACT

The objective of this paper is to study the social policy of the Municipality of Corinth and, in particular, the Municipality's ability to cope with the increased needs for provision of social protection in a period of crisis and recession.

The analysis of social composition, the conclusions which are drawn by the social structures research and the study of the institutional framework showed that the Municipality of Corinth exploits the potentialities that are given, on National and European level, to apply social policy and, in certain cases, it reacts faster than the central state creating structures to face poverty and social isolation.

However, emphasis must be laid on the unfavourable factors for applying the Municipality's social policy, such as the resources coming from the central state (with the exception of the Municipality of Corinth due to its pecuniary surplus), the lack of specialised personnel, as well as the absence of technicians of social services evaluation.

Key Words: Social Policy, Local self-government, Municipality of Corinth, Financial crisis

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Μ.Ε.Α.	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
ΕΜΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Τ.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ε.Π	Επιχειρησιακά προγράμματα
Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Τ.Π	Επιτροπή των Περιφερειών
ΕΛ.ΣΤΑ.Τ.	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Ι.Τ.Α.	Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κ.Α.Π.	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
Κ.Α.Π.Η	Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
Κ.Δ.Α.Π.	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Ελλάδας
Κ.Η.Φ.Η	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
Κ.Π.	Κοινωνική Πολιτική
ΚΕ.ΠΑ.Π Κορίνθιων	Κέντρο Πολιτισμού, Αθλητισμού & Περιβάλλοντος Δήμου Κορίνθιων
ΚΕ.ΠΕ.Π	Κέντρο Περίθαλψης Παιδιών
ΚΕ.ΥΕ.Α	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Ν.Δ	Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Π	Νομικό Πρόσωπο

Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Ε.Υ.	Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας
Ο.ΚΑ.ΝΑ.	Οργανισμός κατά των ναρκωτικών
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Σ.Α.Τ.Α	Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Τ.Α	Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.	Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Διεθνής, Ευρωπαϊκή, και η Ελληνική οικονομία πλήττονται από μια νέων διαστάσεων οικονομική κρίση και ύφεση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και επιπτώσεις. Ξεκίνησε ως χρηματοπιστωτική, μετεξελίχθηκε σε κρίση της πραγματικής οικονομίας, και εξελίσσεται σε κρίση απασχόλησης με αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση της ανεργίας, με σημαντικές επιπτώσεις στο κοινωνικό κράτος διεθνώς (Ρομπόλης, 2013). Το ζητούμενο σήμερα για την ευρωπαϊκή οικονομία, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός και προσανατολισμός της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Είναι ανάγκη να αναβαθμιστεί ο ρόλος των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στην λειτουργία του κοινωνικού και οικονομικού σχεδιασμού. Οι κοινωνικές δαπάνες θεωρούνται ως καταναλωτικές δαπάνες, και έτσι μακροοικονομικά θεωρείται αναγκαία η μείωση τους σε όφελος των παραγωγικών δαπανών. Το κοινωνικό κράτος θεωρείται ως παραγωγός δαπανών που είναι απαραίτητο να ελεγχτεί και να μειωθεί. Κοινωνικά προβλήματα που είναι απόρροια αυτής της πολιτικής, δηλ της επικράτησης της αγορά έναντι του κοινωνικού κράτους παρουσιάζουν έξαρση, όπως η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Η αγορά αποτυγχάνει στην παροχή συλλογικών κοινωνικών αγαθών και το κράτος δεν καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες ειδικών κοινωνικών ομάδων (Αδαμ , Παπαθεοδώρου 2010). Η μεσαία τάξη συρρικνώνεται λόγω των κοινωνικών μεταβολών, η οποία ωστόσο αιμοδοτεί οικονομικά και νομιμοποιεί πολιτικά τα συστήματα κοινωνικής προστασίας (Βενιέρης 2013) Στην Ελλάδα οι μηχανισμοί κοινωνικής προστασίας χαρακτηρίζονται από σημαντικά κενά, περιορισμένη καθολικότητα στις κοινωνικές παροχές πελατειακού χαρακτήρα, υψηλή πόλωση στην κατανομή πόρων, όπως επίσης και την ενεργό συμμετοχή των συγγενικών και οικογενειακών δικτύων (Δαφέρμος - Παπαθεοδώρου , 2010). Ταυτόχρονα παρατηρούμε μια μετατόπιση του κέντρου βάρους άσκησης κοινωνικής πολιτικής από την σφαίρα της κύριας << κρατικής ευθύνης και μέριμνας>> προς την ενεργοποίηση υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (Στασινοπούλου, 1992, Σκαμνάκης 2012). Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και παρούσα εργασία με αντικείμενο έρευνας την κοινωνική πολιτική του Δήμου Κορινθίων. Κύριος σκοπός είναι η καταγραφή και αποτίμηση των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, ειδικά του τρόπου με τον οποίο ο Δήμος

Κορίνθου ανταποκρίνεται στις ανάγκες για παροχή κοινωνικής προστασίας, αξιοποιώντας τα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία, πολύ δε περισσότερο σε περίοδο οικονομικής και κοινωνικής κρίσης .

Η εργασία αποτελείται από δυο μέρη, το θεωρητικό πλαίσιο και την εμπειρική έρευνα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να οριοθετηθεί ο όρος Κοινωνική Πολιτική ως μια σύνθετη διαδικασία. Επιχειρείται μέσω των θεωρητικών προσεγγίσεων μέσα από διάφορα ιδεολογικά πρίσματα, η διερεύνηση του περιεχομένου της, οι νέες τάσεις στα πεδία της και οι σύγχρονες αντιλήψεις για την εφαρμογή της και τα επίπεδα άσκησης της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής και εξετάζουμε τα όργανα υλοποίησης της καθώς και τα επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η κοινωνική λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α βαθμού στην Ελλάδα. Εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο, οι πόροι του συστήματος των κοινωνικών υπηρεσιών, τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών τους δράσεων, και ο ρόλος τους στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο οριοθετούμε έννοιες που είναι επιτακτική ανάγκη να αντιμετωπίσει η κοινωνική πολιτική. Την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, και ειδικά σήμερα που η οικονομική κρίση έχει συμβάλει στην ραγδαία αύξηση των κοινωνικών ομάδων που επιβιώνουν στα όρια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας ακολουθεί η εμπειρική έρευνα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο καθορίζεται η μεθοδολογία της έρευνας και τίθενται τα ερωτήματα και οι υποθέσεις εργασίας.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου Κορίνθου.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναλύεται η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κορινθίων, όπου αναφέρεται η διάρθρωση των κοινωνικών υπηρεσιών, οι δράσεις, οι δομές της κοινωνικής προστασίας, το προσωπικό των δομών.

Στο όγδοο κεφάλαιο αναφέρονται τα συμπεράσματα από την ανάλυση των δεδομένων που αφορούν την κοινωνική πολιτική του Δήμου. Οι ομάδες στόχοι και οι κοινωνικές δαπάνες.

Στο κεφάλαιο 9 απαντάμε στις υποθέσεις εργασίας που έχουν τεθεί και γίνονται προτάσεις που αφορούν την κοινωνική πολιτική σε περίοδο οικονομικής ύφεσης και κρίσης.

ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνική Πολιτική: Θεωρητικές προσεγγίσεις

1.1 Κοινωνική πολιτική: έννοια και περιεχόμενο

Η κοινωνική πολιτική ως τμήμα των ευρύτερων δημοσίων πολιτικών δεν είναι εύκολο να οριστεί, ο καθηγητής της κοινωνικής πολιτικής Δ. Βενιέρης αναφέρει σχετικά: *Η αναζήτηση της έννοιας της κοινωνικής πολιτικής συνδέεται με την διερεύνηση ζητημάτων όπως η κοινωνική δικαιοσύνη και ο ρόλος των κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και με την μελέτη διαδικασιών όπως η αναδιανομή πόρων και η κοινωνική προστασία. Απηχεί έμμεσα, ηθικές και φιλοσοφικές αξίες, προάγει άμεσα ατομικά και κοινωνικά πρότυπα. Αντικατοπτρίζει την αντίληψη για την σχέση οικονομίας, κοινωνίας και πολιτικής που αποτυπώνεται στις διαφορετικές απόψεις που ερμηνεύουν την αφετηρία, την φύση, και το ρόλο της κοινωνικής πολιτικής. Η σύνθετη φύση της κοινωνικής πολιτικής καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα τον ορισμό της. Ο μεταβαλλόμενος και διεπιστημονικός χαρακτήρας απαιτεί πολύτεχνη διερεύνηση για την ανάλυση των αιτιών και την σύνθεση των λύσεων, βασίζεται σε συλλογικές αξίες και νομιμοποιείται από πολιτικές διαδικασίες. Παρά το διεπιστημονικό χαρακτήρα της όμως, η διερεύνηση και η εφαρμογή της εξειδικεύονται ολοένα και περισσότερο στο τομέα της πολιτικής, ενώ τα ελλείμματα της σε θεωρητικό επίπεδο είναι σημαντικά παρόλο που έχει καθιερωθεί ως ακαδημαϊκό πεδίο (Βενιέρης 2013).* Η έννοια της κοινωνικής πολιτικής διακρίνεται: α) στην έννοια ως ακαδημαϊκού πεδίου και β) στην έννοια ως πεδίου κοινωνικής παρέμβασης. Η κοινωνική πολιτική δεν είναι τεχνητός όρος με ακριβή σημασία (Marshall 1995). Σύμφωνα με τους George και Winding (1985,1994) η κοινωνική πολιτική επιδιώκει να μεταβάλει μια δεδομένη τάξη πραγμάτων για να καταστήσει τα πράγματα δικαιότερα. Παρεμβαίνει για να μετριάσει τις δυνάμεις της αγοράς. Η κοινωνική πολιτική δεν είναι ουδέτερη στο περιεχόμενο και στην ιδεολογία η οποία άλλωστε καθορίζει το ρόλο και την φύση της.

Αν εστιάσουμε στην κοινωνική πολιτική ως πεδίο κοινωνικής παρέμβασης αναφερόμαστε στο σύνολο κυβερνητικών πολιτικών που έχουν σχεδιαστεί για

κοινωνικούς σκοπούς ή στόχους, και στα μέτρα ή δράσεις που έχουν σχεδιαστεί από το κεντρικό κράτος (Lewis 2007). Ο όρος κοινωνική πολιτική αναφέρεται τόσο σε ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης, όσο και σε ένα αντικείμενο μελέτης και επιστημονικής ανάλυσης των επιμέρους πολιτικών που την συγκροτούν. Ακόμη και στα πλαίσια της ίδιας χώρας η έννοια της κοινωνικής πολιτικής είναι δυνατόν να διαφοροποιείται και να αναφέρεται σε διαφορετικά φαινόμενα και λειτουργίες (Dye 1998).

Σύμφωνα με τον ακαδημαϊκό θεμελιωτή της κοινωνικής πολιτικής Richard Titmuss (1974) όπως και αν οριστεί η κοινωνική πολιτική ενσωματώνει τρεις αντικειμενικούς σκοπούς: α) αποσκοπεί να είναι μια ευεργετική πολιτική που στοχεύει στην παροχή ευημερίας στους πολίτες β) περιλαμβάνει τόσο οικονομικούς όσο και μη οικονομικούς όρους και γ) εμπεριέχει κάποιο μέτρο προοδευτικής αναδιανομής των πόρων από τους πλούσιους στους φτωχούς. Άλλοι θεωρητικοί όπως ο Kemshall (2002) υποστηρίζουν ως στόχο της κοινωνικής πολιτικής την αντιμετώπιση του κινδύνου. Οι κίνδυνοι που μπορούν να μετρηθούν αλλά και να προβλεφθούν δεν έχουν μόνο τη μορφή δυσάρεστων γεγονότων αλλά και αλλαγών, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες οι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι πιο εκτεθειμένες σε αυτές. Ο όρος κοινωνική πολιτική συνδέεται γενικότερα με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και παροχών σε τομείς όπως: υγεία, η ασφάλιση, η απασχόληση, η στέγαση και οι προνοιακές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τον Paul Spicker (1995) η κοινωνική πολιτική είναι το σύνολο των μέτρων και προσεγγίσεων που υιοθετούνται από μια κυβέρνηση σε σχέση με την κοινωνική προστασία και την παροχή ευημερίας. Σήμερα βέβαια αναζητούνται διαφορετικές προσεγγίσεις στην κοινωνική πολιτική σε σχέση με αυτές που ίσχυαν προ εικοσαετίας για τους εξής λόγους:

Η οικονομική βιωσιμότητα του κοινωνικού κράτους διακυβεύεται εξαιτίας της δημογραφικής αλλαγής και της διαρκούς αύξησης των ενδιαφερόμενων δικαιούχων εξαιτίας της κοινωνικής κρίσης.

Η κοινωνική πολιτική δεν στοχεύει πλέον μόνο στην μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων (όπως συνέβαινε στο μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας). Αντιμετωπίζει προβλήματα με ιδιαίτερα περίπλοκη δυναμική όπως η

μακροχρόνια ανεργία, η μετανάστευση και η παγίδευση στη φτώχεια (Χτούρης 1999). Όπως αναφέρει ο Σακελαρόπουλος (1999) πρέπει να δούμε και να εκτιμήσουμε τις μεγάλες αλλαγές που συντελούνται σήμερα στο χώρο του κοινωνικού κράτους και έχουν σχέση με:

α) την λειτουργία του σε σχέση με την προστασία που παρέχει από τους κοινωνικούς κινδύνους

β) την κατεύθυνση του αναδιανεμητικού του ρόλου σε σχέση με τις διάφορες κοινωνικές ομάδες.

γ) με το κανονιστικό και αξιακό του πλαίσιο

δ) με τους θεσμούς και την διαδικασία σχεδιασμού και εφαρμογής των επιμέρους πολιτικών.

Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι ο ρόλος που αναλαμβάνει να επιτελέσει κάθε σύστημα κοινωνικής πολιτικής εξαρτάται από το πλαίσιο της επικρατούσας αντίληψης για την ισότητα και το βαθμό κοινωνικής συνοχής καθώς και από τις ισχύουσες αξίες κάθε κοινωνίας. Το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής και η δέσμη των δράσεων για την υλοποίηση των στόχων της εξαρτώνται από την πολιτική οργάνωση μιας κοινωνίας και από τις ιδεολογίες που ισχύουν την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. (Τσουκαλάς 1998, Taylor-Gooby, 2001).

Η κοινωνική πολιτική είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο που συναρτάται με: σύνθετες έννοιες και πολύμορφες διεργασίες όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική συμμετοχή, ηθικές αξίες και ατομικά πρότυπα, πολιτικό διοικητικό σύστημα, κατανομή και αναδιανομή πόρων, αλληλεγγύη μεταξύ κοινωνικών ομάδων, γενεών και κοινωνιών και συνδέεται με: τα πεδία που νομιμοποιείται να παρεμβαίνει, τον βαθμό που παρεμβαίνει και το μέτρο επίδρασης της. Δεν περιορίζεται στην καταπολέμηση της κοινωνικής φτώχειας αλλά αποσκοπεί και στην καταπολέμηση της κοινωνικής ανισότητας. Είναι λοιπόν ένα συναρπαστικό πεδίο κοινωνικής διεύρυνσης και συλλογικής δράσης. Αντιμάχεται την αδικία, προασπίζει τα δικαιώματα, υπηρετεί την κοινωνία και προάγει την ευημερία (Βενιέρης 2013).

1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής

Η κοινωνική πολιτική συνδέεται άρρηκτα με τον χαρακτήρα της κρατικής παρέμβασης και με το κράτος πρόνοιας ως πρακτική και ως ιδεατό πρότυπο. Ο ρόλος, οι στόχοι και το περιεχόμενο του κοινωνικού κράτους, καθώς και η σχέση του με τον ιδιωτικό-κερδοσκοπικό και μη τομέα- και τα άτυπα δίκτυα(οικογένεια, γειτονιά κ.λ.π. προσδιορίζονται μέσα από διαφορετικές ιδεολογικές και πολιτικές εκφράσεις. Η Κ.Π. έχει αποτελέσει πεδίο πολλών θεωρητικών και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις σε σημαντικά θέματα που αφορούν κυρίως στο εύρος και στις μεθόδους παρέμβασης ενός κράτους πρόνοιας, σε σχέση με την κοινωνία και τους θεσμούς αλλά και στην δυνατότητα επίτευξης της ευημερίας των πολιτών (Στασινοπούλου, 1992).

1.2 1 Η φιλελεύθερη προσέγγιση

Σύμφωνα με την κλασική φιλελεύθερη προσέγγιση το κράτος πρόνοιας εκφράζει μια υπερβολική και βλαβερή εξάπλωση του κρατικού μηχανισμού και του προσδίδει πατερναλιστικό χαρακτήρα (Mishra, 1985). Η επίτευξη των στόχων του κράτους πρόνοιας είναι υπερβολικά δαπανηρή και αυτό είναι σε αναντιστοιχία με τα πενιχρά αποτελέσματα. Αυτό όμως οδηγεί σε μεγάλη αφαίμαξη του εθνικού πλούτου, που αν διοχετευτεί στον ιδιωτικό τομέα, θα συμβάλει στην ευημερία των πολιτών, περισσότερο από το δύσκαμπτο καταπιεστικό, γραφειοκρατικό μηχανισμό (Buchanan & Wanger ,1977). Σύμφωνα λοιπόν με την φιλελεύθερη αντίληψη, κύριος κανόνας της κοινωνικής πολιτικής, είναι η πλήρης ελευθερία της οικονομικής δραστηριότητας και η απαγκίστρωση της από κάθε κρατική παρέμβαση. Επιπλέον επικρατεί η άποψη πως οι παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ελευθερία του ατόμου και στην παραγωγικότητα. Έτσι λοιπόν τα μέτρα πρόνοιας παρεμποδίζουν την ελευθερία και αυτενέργεια του ατόμου και για το λόγο αυτό πρέπει να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα και να παρέχονται μόνο όταν οι άλλες υποστηρικτικές δομές, όπως η οικογένεια αδυνατούν να επιλύσουν τέτοιου είδους προβλήματα (Σκαμνάκης 2006). Ο Χάγιεκ ο οποίος είναι ο κύριος εκφραστής της νέας δεξιάς θεωρεί ότι η ανισότητα στην κοινωνία είναι όχι μόνο αποδεκτή αλλά και θεμιτή

απορρίπτοντας την επιδίωξη της κοινωνικής ισότητας . Η επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι επικίνδυνη σύμφωνα με τον Χάγιεκ, γιατί αυτό μπορεί να οδηγήσει στην καταστροφή της τάξης πραγμάτων που έχει επιβάλει η αγορά (Hayek 1960). Γίνεται όμως αποδεκτή η ύπαρξη ενός λιτού κοινωνικού κράτους με στόχο την ανακούφιση από την ένδεια. Το κράτος πρόνοιας έρχεται σε αντίθεση με την ελευθερία του ατόμου. Περιορίζει την δυνατότητα ελεύθερης επιλογής και δημιουργεί άτομα παθητικά, εξαρτημένα που αποτελούν τελικά βάρος για την κοινωνία (Στασινοπούλου 1992).

1.2 2 Η μαρξιστική προσέγγιση

Η μαρξιστική ανάλυση ερμηνεύει το ρόλο του κράτους στο πεδίο της οικονομίας σημειώνοντας ότι στόχος του κράτους πρόνοιας είναι η διατήρηση του καπιταλιστικού συστήματος και η αναπαραγωγή των κυριάρχων αστικών σχέσεων. Η κρατική παρέμβαση αφορά κατά κύριο λόγο την κοινωνική αναπαραγωγή και ιδιαίτερα την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης η οποία αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την εξασφάλιση της συνέχειας του καπιταλιστικού συστήματος. Οι πόροι λοιπόν που εμφανίζονται να απαιτούνται ως απώλεια για το κεφάλαιο και βάρος για την οικονομία, είναι στην ουσία το κέρδος και σημαντικό στοιχείο για την αναπαραγωγή του συστήματος (Cough 1979). Σύμφωνα με τους Clark και Dear (1981) η κρατικοποίηση συνεπάγεται αναδιάρθρωση και εξάπλωση του μηχανισμού με σοβαρές επιπτώσεις για την κάλυψη των αναγκών. Και αυτό γιατί μέσα από τις μορφές κάλυψης των αναγκών αναπαράγονται οι κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις, εδραιώνονται η ανισότητα, μέσα από νέες ρυθμίσεις και εφαρμογές που προωθούνται προς όφελος των εργαζομένων και των αδυνάτων.

1.2 3 Η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση

Η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση προσεγγίζει την λειτουργία του κράτους πρόνοιας τονίζοντας την δυνατότητα της αναδιανεμητικής του λειτουργίας. Οι σοσιαλδημοκράτες υποστηρίζουν ότι με θεσμικές αλλαγές και με διευρυμένο ρόλο του κράτους στην οικονομική ζωή, μπορεί να ελεχθεί η αγορά, να υπάρξει κοινωνική ισότητα και αναδιανομή του συνολικού προϊόντος, μέσα από μια λογική ισότητας των μελών της κοινωνίας. Θεωρούν ότι το κράτος έχει την κύρια ευθύνη για την άσκηση κοινωνικών προγραμμάτων, και τα μέσα για την

επίτευξη κοινωνικής ισότητας. Επίσης θεωρούν ότι τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας μπορούν να μειώσουν τις ανισότητες και τα προβλήματα από την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς. Για αυτό ακριβώς το λόγο είναι επιτακτική η ανάγκη ανάληψης ευθύνης από το κράτος που αφορά την προστασία των στρωμάτων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Ωστόσο μέσα στην θεώρηση αυτή μπαίνει και η διαχειριστική λογική του περιορισμού των δεινών που προέρχονται από τον καπιταλισμό και η καλύτερη διαχείριση των αστοχιών του (Galbraith 1988).

1.2,4 Προνοιακός πλουραλισμός

Στην ρεαλιστική και θεωρητική διαμάχη που υπάρχει στο ερώτημα- δίλλημα – μεταρρύθμιση η επανάσταση, δημόσιο, ιδιωτικό, η συλλογικό πρότυπο, ελεύθερη αγορά η κράτος, αναπτύχθηκε το μεικτό η νέο πλουραλιστικό πρότυπο η προνοιακός πλουραλισμός. Στην κατεύθυνση αυτή αναζητήθηκε ένας “τρίτος δρόμος” για την υπέρβαση των αδυναμιών και αντιφάσεων του μεταπολεμικού κράτους πρόνοιας (Giddens 1994). Η ελεύθερη αγορά και το κράτος δεν έχουν αντιτιθέμενους ρόλους. Συνυπάρχουν αναζητώντας κοινούς δρόμους- ρόλους με στόχο την μείωση των δαπανών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της καλύτερης ποιότητας των υπηρεσιών. Το κράτος κατέχει τον επιτελικό του ρόλο και τον έλεγχο αλλά παραχωρεί το δικαίωμα παροχής υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας σε πλήθος παραγόντων της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, γιατί δεν θεωρείται αναγκαίο να παρέχει το μεγαλύτερο μέρος των υπηρεσιών. Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης η οικογένεια και ο εθελοντισμός (Στασινοπούλου 1992). Η δυσκολία που παρουσιάζει το σύστημα είναι η σύνθεση του <<μίγματος>> και ο ακριβής προσδιορισμός του ρόλου του κράτους, του ιδιωτικού τομέα, του εθελοντισμού και των άτυπων δικτύων (Le Grand, 1990).

1.3 Πρότυπα κράτους πρόνοιας

Ο νεοφιλελευθερισμός, η σοσιαλδημοκρατία, και ο μαρξισμός έχουν διαμορφώσει το κύριο σώμα της θεωρητικής και ιδεολογικής πρόσληψης της κοινωνικής πολιτικής και του κράτους πρόνοιας. Η απόπειρα ομαδοποίησης και γενίκευσης της εμπειρίας του κράτους πρόνοιας οδήγησε στην διατύπωση ιδεοτύπων, δηλαδή μοντέλων στα οποία εντάσσονται οι ειδικότερες

περιπτώσεις. Βασικό κριτήριο αυτής της μοντελοποίησης είναι η σχέση μεταξύ αγοράς, οικογενείας και κράτους στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και προστασίας. (Σακελαρόπουλος, 1999)

Ο Titmuss στην κλασική του κατάταξη διακρίνει τριών ειδών τύπους:

Το υπολειμματικό πρότυπο κοινωνικής πολιτικής (residual) το κράτος παρεμβαίνει και ασκεί κοινωνική πολιτική μόνον όταν η αγορά και η οικογένεια αποτυγχάνουν να καλύψουν τις ανάγκες του ατόμου. Η βασική ιδέα πίσω από αυτή την αντίληψη είναι ότι αντικείμενο του κοινωνικού κράτους είναι να διδάξει τους ανθρώπους πως θα επιβιώνουν χωρίς την βοήθεια του. Ιδεολογικά εκφράζει τις νεοφιλελεύθερες απόψεις για την κοινωνική οργάνωση και τον ρόλο του κράτους(ΗΠΑ).

Το βιομηχανικό- ανταποδοτικό πρότυπο(industrial achievement-performance) συνδέει την κοινωνική πολιτική με την οικονομία της αγοράς και τονίζει το λειτουργικό-επιβιοηθητικό της χαρακτήρα. Υποστηρίζει ότι οι κοινωνικές ανάγκες πρέπει να καλύπτονται με βάση την εργασία και την απόδοση. Τα προσόντα παίζουν σημαντικό ρόλο, όπως επίσης και τα κίνητρα προς εργασία. Από τις κοινωνικές πολιτικές αναγνωρίζονται μόνο η εκπαιδευτική πολιτική και η κοινωνική ασφάλιση(Μ. Βρετανία).

Το θεσμικό- αναδιανεμητικό πρότυπο(institutional- redistributive) όπου η κοινωνική πολιτική καλύπτει με καθολικό τρόπο τις συνολικές κοινωνικές ανάγκες των ατόμων έξω από τους μηχανισμούς της αγοράς. Το κοινωνικό κράτος εμφανίζεται σαν θεσμός με συνολική κοινωνική λειτουργία, που μεταφέρει σημαντικούς πόρους μέσω της αναδιανομής του κοινωνικού προϊόντος στους κοινωνικά αδύνατους. Αναπροσδιορίζεται ως θεσμός της κοινωνικής αλλαγής που αποσκοπεί στην επίτευξη ισότητας των ατόμων (Σκανδιναβικές χώρες) (Titmuss 1974). Μια μεταγενέστερη ταξινόμηση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής είναι αυτή που έκανε ο Esping Andersen, οποίος αναζήτησε και τελικά διατύπωσε μια προσέγγιση λιγότερο εμπειρική , αλλά με εκτεταμένη εμπειρική θεμελίωση που έχει ως άξονα τον βαθμό αποεμπορευματοποίησης της εργατικής δύναμης. Υποστήριξε ότι στον καπιταλισμό η εργασία αποτελεί εμπόρευμα που πουλιέται και αγοράζεται όπως κάθε άλλο εμπόρευμα. Άρα ο εργαζόμενος πρέπει να επιζηήσει μέσα από

αυτό το εισόδημα. Οι πολίτες όμως δεν εξαρτούν την επιβίωση τους μόνο μέσα από την εργασία- αγορά διότι η εισαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης, των παροχών , των οικογενειακών εισοδημάτων κ.λ.π μειώνει το βαθμό αποεμπορευματοποίησης της αγοράς.

Βάση αυτής της διάκρισης ο Esping Andersen (1990) εντόπισε τρία μοντέλα κράτους πρόνοιας:

Το φιλελεύθερο μοντέλο το οποίο ευνοεί την αγορά σε βάρος των κεντρικών ρυθμίσεων και της κεντρικής αναδιανομής. Η αποεμπορευματοποίηση είναι λιγότερο ανεπτυγμένη, καθώς το κράτος επιδοτεί τις παροχές μέσω της αγοράς, κατόπιν έλεγχου του εισοδήματος. Η κοινωνική παρέμβαση συμβάλει στην αναπαραγωγή της πόλωσης του πλούτου, αλλά και των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς η ισότητα που εξασφαλίζει είναι ισότητα προς τα κάτω. Το μοντέλο αυτό το συναντάμε στις Η.Π.Α, στον Καναδά, στην Ν. Ζηλανδία, Ιρλανδία, και Αυστραλία.

Το συντηρητικό- κορπορατιστικό μοντέλο όπου το δικαίωμα στην κοινωνική προστασία και τις κοινωνικές παροχές πηγάζει από την δυνατότητα απασχόλησης του ατόμου και παρέχεται στην βάση της ανταποδοτικότητας. Το κράτος υποκαθιστά την αγορά στην παροχή αυτών των υπηρεσιών. Η αναδιανομή πόρων επιτελείται μέσα στο στενό κύκλο των εργαζομένων και της οικογένειας. Η σημασία της οικογένειας ως δικαιούχου παροχών είναι μεγάλη. Γενικά το μοντέλο αυτό ευνοεί τα άτομα που έχουν επαγγελματική και κοινωνική θέση ενώ αποκλείει τους μη εργαζόμενους. Ο αναδιανεμητικός ρόλος του κράτους είναι περιορισμένος. Το μοντέλο αυτό το συναντάμε σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιαπωνία.

Το σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο όπου επικρατεί η πλήρης αποεμπορευματοποίηση των κοινωνικών παροχών. Ο κεντρικός αναδιανεμητικός μηχανισμός πόρων του κράτους είναι καθοριστικός. Επικρατεί η καθολική κάλυψη των αναγκών, ενώ η πλήρης απασχόληση και η ισότητα αποτελούν μόνιμους στόχους της κοινωνικής πολιτικής. Η αρχή της καθολικότητας των παροχών συνδέεται με την ιδιότητα του πολίτη και όχι με την θέση της εργασίας ή την ανάγκη. Το συναντάμε σε χώρες όπως η Σουηδία, η Νορβηγία, η Αυστρία, η Δανία.

Ένα ακόμα μοντέλο που επεκτείνει την ταξινόμηση προστίθεται από τον Liebfried, η *λατινική περιφέρεια* που περιλαμβάνει χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Γαλλία, με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα την καθυστέρηση στην ανάπτυξη των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής, όπως επίσης η επικράτηση ενός μεικτού σχήματος υπολειμματικού τύπου με χαρακτηριστικά κορπορατιστικής λειτουργίας (Liebfried, 1991)

Ένα ακόμη μοντέλο προστέθηκε στην βιβλιογραφία από τον Ferrera (1996) το *Νότιο Ευρωπαϊκό* και κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι η οικογένεια παρέχει κοινωνική φροντίδα και το κράτος περιορίζεται στην παροχή συντάξεων και επιδομάτων (Ferrera, 1996). Στα συστήματα αυτά υπάρχει η κορπορατιστική λειτουργία καθώς επίσης κοινωνικές ομάδες που ευνοούνται και έχουν προνομιακή πρόσβαση στο κοινωνικό κράτος.

Οι ταξινομήσεις συστημάτων κοινωνικής πολιτικής που προηγήθηκαν δεν είναι απόλυτες, εκφράζουν απλώς κεντρικές προθέσεις και δεν εφαρμόστηκαν αυτούσια. Η πρακτική τους εφαρμογή περιλαμβάνει πολλές διαφοροποιήσεις και παραλλαγές (Σακελαρόπουλος, 1999).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική

Στην τελική μορφή των συστημάτων κοινωνικής προστασίας συμβάλουν συνασπισμοί κρατών και διεθνείς οργανώσεις, μέσα από την διατύπωση γενικών στόχων και σχεδιασμού πολιτικών προστασίας και φροντίδας (Collins,1992).

Ο Όρος Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική αναφέρεται με βάση τους δυο οργανισμούς που κατ' εξοχήν καλλιεργούν και διαμορφώνουν μορφές υπερεθνικής πολιτικής στην Ευρώπη- την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης. (Βενιέρης,2013). Το ουσιαστικό ενδιαφέρον εστιάζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αποτελεί σε θεσμικό επίπεδο τον πλέον οργανωμένο μηχανισμό παρέμβασης. Το πεδίο αναφοράς εστιάζεται στα πολιτικά και οικονομικά μέσα προώθησης της σε τοπικό επίπεδο που αποτελεί το ειδικότερο ενδιαφέρον της μελέτης. Δεδομένων των διαφορετικών οικονομικών διαρθρώσεων των κρατών μελών της κοινότητας, τα κοινωνικά προβλήματα ήταν στην αρχή της διαδικασίας της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης – και είναι ακόμη αρκετά διάφορα-. Τα κράτη μέλη μεταβιβάζουν στην ένωση εργαλεία οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και αυτή αναλαμβάνει όλο και μεγαλύτερες υποχρεώσεις για την κοινωνική πρόοδο όλων των πληθυσμών που την αποτελούν (Μούσης,2007) Η κοινωνική προστασία στην Ε.Ε χαρακτηρίζεται από διπλή ασυμμετρία διότι α) η οικονομική πολιτική της Ε.Ε διαμορφώνεται σε υπερεθνικό επίπεδο ενώ η κοινωνική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης σε εθνικό επίπεδο και β) ενώ από τη μια επιχειρείται συντονισμός και ολοκλήρωση της αγοράς σε επίπεδο Ε.Ε δεν υπάρχει αντίστοιχου επιπέδου διόρθωση των βλαπτικών συνεπειών της λειτουργίας της αγοράς (Σακελαροπούλος2004). Ταυτόχρονα η Ε.Ε αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις όπως η δημογραφικές πιέσεις, οι αλλαγές στην οικογένεια και στο νοικοκυριό, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού (Πετμεζίδου 2002). Πριν από τρεις δεκαετίες η κοινωνική πολιτική αποτελούσε αποκλειστική ευθύνη των εθνικών κρατών. Η Ε.Ε δεν είναι μια διαμορφωμένη πολιτική οντότητα. Όπως αναφέρεται στην Συνθήκη της Λισαβόνας, είναι μια διαδικασία “ προς μια διαρκώς στενότερη ένωση των λαών της Ευρώπης”, μέσα από την

διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σε αυτή την διαδικασία το οικονομικό στοιχείο ήταν πρωτεύων, δημιουργώντας παράλληλα κοινωνικό έλλειμμα. Προοδευτικά όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε σαφείς αρμοδιότητες που αφορούν την κοινωνική πολιτική μέσα από τροποποιήσεις στην αρχική Συνθήκη και αναφέρονται παρακάτω, δημιουργώντας ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο. Βέβαια πρέπει να τονίσουμε ότι πρόκειται κατά κύριο λόγο για ρυθμιστικές αρμοδιότητες και όχι για αναδιανεμητικές (Στεργιου,2011).

► *Ο Κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων* του συμβουλίου της Ευρώπης του 1989, ο οποίος αποτελεί την νομοθετική πτυχή της κοινωνικής συνοχής, ιδίως ως προς τις συνθήκες ζωής και εργασίας, κοινωνικής προστασίας, ελευθερίας συνδικαλισμού (Μούσης2007)

► *Η αρχή της επικουρικότητας* που καθιερώθηκε με την συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 η Ε.Ε μπορεί να παρεμβαίνει σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητα της, σε περιπτώσεις που η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων. Στόχος της αρχής της επικουρικότητας είναι να προσδιορίσει τον καταλληλότερο επίπεδο παρέμβασης στους τομείς αρμοδιοτήτων της Ε.Ε και των κρατών μελών, και μπορεί να αφορά δράσεις σε ευρωπαϊκή , εθνική και τοπική κλίμακα. Επίσης επιδιώκει να φέρει την Ε.Ε πιο κοντά στους πολίτες όταν αυτό είναι απαραίτητο.(www.europa.eu).

► *Η Συνθήκη του Άμστερνταμ* το 1997 διευρύνει το πεδίο των παρεμβάσεων με σημαντικότερο στοιχείο την ανάγκη παρέμβασης της Ε.Ε σε ζητήματα που αφορούν την προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Βεβαία η κοινωνική πολιτική της ένωσης συνεχίζει να αφορά σε μεγάλο βαθμό τον χωρό της εργασίας. (Φερώνας, 2001).

► *Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων* της Ε.Ε. που υιοθετήθηκε στην σύνοδο της Νίκαιας το 2000, και πλεονεκτεί έναντι του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων αφενός γιατί κατοχυρώνει τα κοινωνικά δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες των πολιτών της Ε.Ε, αλλά επίσης διότι είναι επίσημο έγγραφο αποδεκτό και ψηφισμένο από όλους σε αντίθεση με τον Κ..Χ.Θ.Δ.Ε. όπου δεν είχε ψηφιστεί από την Μ. Βρετανία. (Μούσης,2007)

► *Η Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής* όπου εδώ περιγράφονται οι στόχοι της Ένωσης για την κοινωνική πολιτική για την τρέχουσα περίοδο 2000-2005 με επίκεντρο το στόχο της δημιουργίας μιας ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης με παράλληλη εξασφάλιση θέσεων εργασίας και κοινωνική συνοχή η Ένωση επιχειρεί στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής την επίτευξη κοινών στόχων χωρίς απαραίτητα την εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων. Η εργασία και η ποιότητα της είναι τα βασικά στοιχεία των πολιτικών επιδιώξεων (Σκαμνάκης 2006).

► *Ευρώπη 2020*, όπου στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής οι ευρωπαϊκές περιφερειακές και τοπικές αρχές μπορούν να αναλάβουν συγκεκριμένες δράσεις και πρωτοβουλίες στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Αφορούν την δράση της Ε.Ε << Ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενάντια στην φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό>>, και αναφέρεται σε δράσεις τοπικού χαρακτήρα που αφορούν το συγκεκριμένο πρόβλημα, και μάλιστα επίκειται αναθεώρηση του μέσα στο 2014 σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παρατηρητηρίου της επιτροπής της τοπικής και περιφερειακής δημοκρατίας (Φερώνας, 2013). Ο κεντρικός οικονομικός και κοινωνικός στόχος είναι η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης με την ταυτόχρονη επίτευξη της ισότιμης συμμετοχής των ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας. Ο ρόλος της Ευρώπης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής παραμένει σταθερός, ενώ η επίτευξη του στόχου εναπόκειται στα επιμέρους συστήματα κοινωνικής πολιτικής των μελών. Έτσι διαμορφώνεται το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνται οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί της ένωσης (διαθρωτικά ταμεία) για την προώθηση των πολιτικών.

2.2 Όργανα υλοποίησης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής.

Τα κεντρικά όργανα για την υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής της Ε.Ε είναι τα διαθρωτικά ταμεία:

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο του οποίου στόχος είναι η προώθηση μέσα στην κοινότητα των δυνατοτήτων απασχόλησης, και της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων. Επίσης η διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις αλλαγές της παραγωγικής διαδικασίας ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης.

Το Ε.Κ.Τ καλύπτει τρία οριζόντια θέματα: α) την συμβολή για την προώθηση τοπικών συμφωνιών για την απασχόληση β) την κοινωνική διάσταση και την απασχόληση μέσα στις κοινωνίες των πληροφοριών και γ) την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (Μούσης 2007). Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει ως στόχο την ενίσχυση των υποδομών και μπορεί να προωθή επίσης την βελτίωση των συστημάτων για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού από την αγορά εργασίας βρίσκεται στο επίκεντρο των γενικών στόχων των διαθρωπικών ταμείων. Για την υλοποίηση των γενικών στόχων τα διαθρωπικά ταμεία ενισχύουν χρηματοδοτικά τρεις κατηγορίες παρεμβάσεων που αφορούν τα παρακάτω:

-Κοινοτικές πρωτοβουλίες που αφορούν την πολιτική της επιτροπής για την προώθηση συλλογικών (κοινοτικών) στόχων, και είναι παρεμβάσεις συμπληρωματικού χαρακτήρα με σκοπό την κάλυψη αναγκών που δεν καλύπτονται από τα εθνικά συστήματα, αλλά και την βελτίωση αυτών. Παράδειγμα πρωτοβουλία Horizon,Now, Youthstart, Equal, Urban, Interreg, Leader.

-Εθνικές πρωτοβουλίες, για τη ενίσχυση των υποδομών κοινωνικής προστασίας και των ιδίων των εθνικών συστημάτων. Αφορούν το σχεδιασμό και τη (μερική) χρηματοδότηση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης Κ.Π.Σ, του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς Ε.Σ.Π.Α που είναι οι μηχανισμοί βελτίωσης των εθνικών συστημάτων και υλοποιούνται σταδιακά με τα Υποπρογράμματα, τα Μέτρα, τις Δράσεις και τις Ενέργειες. Εξειδικεύονται σε ειδικούς στόχους και στην αντιμετώπιση δομικών προβλημάτων των εθνικών συστημάτων και επιδιώκουν τη βελτίωση της απόδοσής τους.

-Καινοτόμες πρωτοβουλίες που αφορούν πρωτότυπες μορφές παρέμβασης και αναλαμβάνονται με πρωτοβουλία της επιτροπής. Ενισχύονται χρηματοδοτικά μέσω των προγραμμάτων δράσης που είναι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών , και αφορούν άτομα με αναπηρίες και

ηλικιωμένους, και μπορούμε να αναφέρουμε το πρόγραμμα Helios (Μούσης 1998).

Ωστόσο τα διαθρωπικά ταμεία παρέμειναν προσανατολισμένα στον στόχο άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων , η κοινωνική πολιτική και η αναδιανεμητική λειτουργία δεν είναι στο επίκεντρο της πολιτικής τους (Σακελαρόπουλος 2001). Μαζί όμως με τις πολιτικές των διαθρωπικών ταμείων προωθούνται και άλλες διαδικασίες στο πλαίσιο της ένωσης όπως η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, οι διαδικασίες διαλόγου των κοινωνικών εταίρων, κανονιστικές ρυθμίσεις για θεμελιώδη ζητήματα, και ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας (Σκαμνάκης 2006). Αυτό είναι το βασικό πλαίσιο των μηχανισμών προώθησης των πολιτικών της Ένωσης, χωρίς όμως δεσμευτικό χαρακτήρα, πολιτικών και στόχων σε υπερεθνικό επίπεδο. Ο κεντρικός ρόλος παραμένει στα εθνικά συστήματα, ωστόσο η βασική επιδίωξη είναι η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και η άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των συστημάτων. Τα εθνικά συστήματα διατηρούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και μέσω αυτού είναι δυνατό να προωθούν τους κοινούς στόχους με την Ε.Ε. Μολονότι τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής εντάσσονται σε ένα ενιαίο οικονομικό χώρο και άρα οι πιέσεις που δέχονται είναι λίγο ή πολύ κοινές φαίνεται να αντιστέκονται σθεναρά (Kleinmam,2002). Σημαντικό είναι το γεγονός ότι τα διαφορετικά συστήματα κοινωνικής πολιτικής συγκροτήθηκαν κάτω από διαφορετικές ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και εξυπηρέτησαν –και ακόμη εξυπηρετούν- διαφορετικές κοινωνικές ανάγκες. Άλλωστε Ο στόχος ενός συστήματος κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό τις παρούσες συνθήκες δεν είναι πιθανός (Leibfried,2000). Οι παρεμβάσεις της Ένωσης στηρίζονται για την εφαρμογή και την επιτυχία τους στα εθνικά συστήματα παρότι διατηρούν σε μεγάλο βαθμό την αυτονομία τους, δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι δρουν και αναπτύσσονται εκτός των όρων της και κυρίως αυτών που αφορούν τις διαδικασίες προώθησης της ενιαίας αγοράς και οικονομίας.

2.3 Τα Επίπεδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής.

Ένα κομβικό ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί για την κατανόηση της ποιότητας του σχεδιασμού των κοινωνικών πολιτικών, είναι το πως εντάσσονται οι Ο.Τ.Α. στην αλυσίδα κοινωνικής πολιτικής. Με τον όρο αλυσίδα κοινωνικής πολιτικής εννοούμε ένα σύστημα που περιλαμβάνει το σύνολο των παρεμβάσεων στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, τομεακής εξειδίκευσης και χωρικής προσαρμογής, υλοποίησης, έλεγχου και αξιολόγησης κάθε δημόσιας δράσης από φορείς που ανήκουν σε διαφορετικά διοικητικά επίπεδα (Κοντιάδης, Τσέκος,2008). Στα πλαίσια του εθνικού κράτους η κοινωνική πολιτική ασκείται στο κεντρικό και στο τοπικό επίπεδο (Στασινοπούλου 1992).

Στο κεντρικό επίπεδο το κράτος μέσω των αρμόδιων υπουργείων του, έχει τον ρολό στον σχεδιασμό και την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο, το εύρος και το παρεχόμενο της, υπαγορεύει τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές της και ειδικεύει τα συγκεκριμένα μετρά. Αποφασίζει για τους πόρους και τους θεσμούς μέσα από τους οποίους αυτά θα εφαρμοστούν, καθώς επίσης έχει την ευθύνη του έλεγχου.

Στο τοπικό επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται κυρίως από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Σύμφωνα με τον βαθμό αποκέντρωσης και το φάσμα των θεσμικών αρμοδιοτήτων της η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να σχεδιάζει και να αποφασίζει για την κοινωνική πολιτική που ασκεί. Ταυτόχρονα είναι σημαντικός φορέας εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής του κεντρικού κράτους. Η επίδραση της Ε.Ε είναι πολύ μεγάλη, μέσα από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιούν οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, με την δική της χρηματοδότηση και υποστήριξη.

Σε υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται είτε α) από υπερεθνικούς και διεθνείς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών , ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη, όπως επίσης και από διεθνείς Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς. Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική έχει μια διττή έννοια. Αναφέρεται αφενός στην κοινωνική πολιτική που ασκείται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφετέρου στην κοινωνική πολιτική που ασκούν τα όργανα της. Αυτό

σημαίνει ότι τα κράτη μέλη συνεχίζουν την αρμοδιότητα άσκησης της κοινωνικής τους πολιτικής, ενώ η Ε.Ε ρυθμίζει τα θέματα κοινωνικής πολιτικής με ήπια νομοθεσία εφαρμόζοντας με αυτό τον τρόπο την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία δίνεται προβάδισμα στο εθνικό κράτος και σε φορείς που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη(π.χ Ο.Τ.Α). Η Ε.Ε έχει επηρεάσει σημαντικά την κοινωνική πολιτική των κρατών μελών καθώς αποτελεί σημαντική πηγή εξεύρεσης πόρων. Ασκεί επίσης μεγάλη επιρροή και μέσω άλλων πολιτικών της, που διαμορφώνουν το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανάγκη για παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο (Σακελαρόπουλος 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Εισαγωγή

Το κράτος είναι ο κύριος μοχλός της κοινωνικής πολιτικής . Ταυτόχρονα όμως η ουσιαστική κοινωνική πολιτική διαρθρώνεται σε ένα σύνθετο πλέγμα ατόμων-ομάδων-θεσμών –διοίκησης και πολιτείας. Μέσα σε αυτό το κύκλωμα σχέσεων ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει μεγάλη βαρύτητα. Ουσιαστικά η τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ο πληρέστερος και αμεσότερος πολιτικός θεσμός για την τοπική κοινωνία. Παράλληλα είναι και ο πληρέστερος και εγκυρότερος θεσμός για το κράτος. Οι Ο.Τ.Α στο πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν συγκεντρώνουν κοινά χαρακτηριστικά στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, και αυτά αφορούν στην διαχείριση των τοπικών προβλημάτων και στην εφαρμογή πολιτικών για την επίλυση τους. Ο ρόλος όμως της τοπικής αυτοδιοίκησης παραμένει επικουρικός του κεντρικού συστήματος κοινωνικής πολιτικής. Οι τοπικές πολιτικές και η ανάπτυξη των κοινωνικών δόμων εντάσσονται κάθε φορά στους στόχους του εθνικού συστήματος με προσαρμογή στα τοπικά χαρακτηριστικά (Κοντιάδης- Απίστουλας (2006), Σκαμνάκης (2006). Παραμένει όμως η δυνατότητα στους Ο.Τ.Α. να αναπτύσσουν κοινωνική πολιτική η να επεκτείνουν τις υφιστάμενες κοινωνικές παροχές δίνοντας λύσεις στα τοπικά προβλήματα. Η κοινωνική συνοχή, η αποφυγή και η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μπορούν να αντιμετωπιστούν από τους Ο.Τ.Α μέσω των τοπικών πρωτοβουλιών που μπορούν να αναλάβουν (Murtagh,1999). Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική σε σχέση με το κεντρικό κράτος στο να οργανώσει και να διαχειριστεί αυτού του είδους τις παροχές δεδομένου της γνώσης που έχει στις τοπικές κοινωνικές συνθήκες και τους όρους της τοπικής αγοράς, καθώς και της ευελιξίας της στην προσαρμογή των πολιτικών τοπικά (Lowndes,1995). Το εύρος των κοινωνικών παροχών που μπορούν να αναπτυχθούν σε τοπικό επίπεδο είναι εξαιρετικά μεγάλο και εξαρτάται από τις τοπικές πρωτοβουλίες. Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να λειτουργήσει σε δυο επίπεδα: α) στην παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών φροντίδας, που αφορούν υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας και δράσεις πρόληψης για την τρίτη ηλικία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες κ.λ.π.) και β) στην

αντιμετώπιση εξειδικευμένων αναγκών με προσωρινό χαρακτήρα, και αφορούν προγράμματα επανένταξης, κατάρτισης κ.λ.π. Τα δυο αυτά επίπεδα εντοπίζονται να εκπληρώνουν τις δυο βασικές λειτουργίες των κεντρικών συστημάτων κοινωνικής πολιτικής (Hill,2000). Η σύγχρονη κοινωνική πολιτική εντάσσει δράσεις και πολιτικές που αφορούν την εκπαίδευση, την απασχόληση, την κατοικία, την μετανάστευση, τον πολιτισμό, και τις προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες. Οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες έχουν να κάνουν με την παιδική μέριμνα, την τρίτη ηλικία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, και την παροχή συνοδευτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Απευθύνονται κυρίως σε άτομα και ομάδες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κοινωνικής ένταξης και τα οποία βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευπαθή κατάσταση (Ε.Ε.Τ.Α.Α..1995).

Η φύση των προσωπικών υπηρεσιών υπαγορεύει την τοπική τους διάσταση μέσα σε ένα οργανωμένο πλαίσιο κρατικής κοινωνικής πολιτικής, υπό την έννοια ότι η τοπική αυτοδιοίκηση ως φορέας διαχείρισης τοπικών υποθέσεων και εκφραστής τοπικών πολιτικών, αναδεικνύει ένα ουσιαστικό ρόλο στην κάλυψη των προσωπικών κοινωνικών αναγκών, αλλά και στον συντονισμό, την αλληλοσυμπλήρωση και την εναρμόνιση με την άσκηση της κεντρικής κοινωνικής πολιτικής (Στασινοπούλου, 1992).

3.1 Το Θεσμικό Πλαίσιο των Ο.Τ.Α

Η καταγραφή των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής παραπέμπει στην μελέτη του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η σύγχρονη διαδρομή του θεσμού διαγράφεται από την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα και κατόπιν της κύρωσης του νέου Συντάγματος το 1975. Η αποκεντρωμένη λειτουργία του κοινωνικού κράτους κατοχυρώνεται με τα Άρθρα 101, 102, και 118 παρ. 3 του Συντάγματος. Το Σύνταγμα του 1975 επικύρωσε την αρχή της αυτοκυβέρνησης των Δήμων και των Κοινοτήτων, αλλά δεν καθιέρωσε την τοπική τους αυτοδυναμία καθώς δεν εμπεριέχει ορισμό της έννοιας << τοπική υπόθεση>> και επιμέρους αρμοδιότητες ορίζονται με κοινή νομοθεσία (Σπηλιωτόπουλος.1999). Συνεπώς η άσκηση κοινωνικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α. δεν μπορεί παρά να βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του νομοθέτη. Με βάση την αρχή αυτή, θεσπίστηκε αρχικά ο Ν. 1065/80, γνωστός ως ο πρώτος

Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, με βασικές επιδιώξεις την ενίσχυση της αποκέντρωσης και την διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α.. Έκτοτε ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και μεταρρυθμίστηκε επανειλημμένα και κατέληξε στον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα του Ν. 3463/2006 και τον Ν.3852/2010 που ισχύουν σήμερα. Ο νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων (Ν.3463/2006) ρυθμίζει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και προβλέπει διευρυμένες αρμοδιότητες στον τομέα κοινωνικής πολιτικής για τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. Το περιεχόμενο του Κώδικα ενδεικτικώς κατηγοριοποιεί θεματικά τα πεδία των αρμοδιοτήτων για τοπικές υποθέσεις, τα οποία κατατάσσονται σε επτά τομείς: α) ανάπτυξη, β) περιβάλλον, γ) ποιότητα ζωής και εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών, δ) απασχόληση, ε) κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, στ) παιδεία- πολιτισμός- αθλητισμός, ζ) πολιτική προστασία. Επίσης υιοθετείται μέσω του νέου Κώδικα για πρώτη φορά η υποχρέωση εκπόνησης Επιχειρησιακών προγραμμάτων (Ε.Π) από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Συνιστά βασικό εργαλείο σχεδιασμού προκειμένου οι Ο.Τ.Α. να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες απαιτήσεις που επιτάσσει τόσο η ευρωπαϊκή διάσταση της αυτοδιοίκησης όσο και η ανάγκη της βιώσιμης ανάπτυξης και ευημερίας του τοπικού πληθυσμού. Η κοινωνική πολιτική των Δήμων αποτελεί βασικό άξονα ανάπτυξης του επιχειρησιακού προγράμματος. Με την εκπόνηση των Ε.Π, ο ρόλος των δήμων δεν περιορίζεται πλέον στον εκτελεστικό χαρακτήρα που επιτελούσε μέχρι πρόσφατα αλλά επεκτείνεται και σε επιτελικές διαδικασίες σχεδιασμού (Ε.Ε.Τ.Α.Α.,2007). Η πρόσφατη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ, που θεσπίστηκε με τον Ν.3852/2010, στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα προσθέτει τις καινούργιες αρμοδιότητες που αφορούν την Κοινωνική Προστασία και Αλληλεγγύη.

3.2 Οργάνωση Δομών, Υπηρεσιών και Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας στους Ο.Τ.Α.

Θεσμικά δίνεται στους Ο.Τ.Α η δυνατότητα μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων που προβλέπει το σχέδιο Καλλικράτης (Ν.3852/2010), να διαχειρίζονται οργανωτικά και λειτουργικά το ευρύ πλαίσιο κοινωνικών δράσεων, με τους τρόπους που περιγράφονται παρακάτω:

α) Με τροποποίηση του Ο.Ε.Υ για την πρόβλεψη Διευθύνσεων, Τμημάτων, η Γραφείων παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, ως ενσωματωμένες οργανικές μονάδες του Ο.Τ.Α. Η οργανική μονάδα αναπτύσσει δραστηριότητες ειδικών σκοπών που δεν καλύπτονται από τα Νομικά Πρόσωπα όπως για παράδειγμα συμβουλευτικές υπηρεσίες, πληροφόρηση, εκτέλεση προγραμμάτων, παροχή επιδομάτων κ.λ.π, ενώ οι δαπάνες καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του Δήμου.

β) Με την σύσταση αυτοτελών νομικών προσώπων (Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ) που παρέχουν υπηρεσίες ανοικτής η κλειστής περίθαλψης σε ομάδες του πληθυσμού μέσω καταστατικών στόχων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών.

γ) Δίνεται η δυνατότητα σύστασης διαδημοτικών επιχειρήσεων για την από κοινού παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων που απαιτούν συνεργασία και συντονισμένες ενέργειες.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες που προσφέρουν οι Δήμοι της χώρας ταξινομούνται στις εξής κατηγορίες:

Προγράμματα ανοικτής προστασίας ηλικιωμένων, στα όποια παρέχονται σε ηλικιωμένα άτομα υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας κατ' οίκον εξυπηρέτησης, αναψυχής και κοινωνικής ενεργοποίησης. Μπορούμε εδώ να αναφέρουμε τα Κ.Α.Π.Η, Κ.Η.Φ.Η, όπως επίσης και το πρόγραμμα <<Βοήθεια στο σπίτι>>.

Προγράμματα υποστήριξης της οικογένειας και των νέων με δράσεις όπως οι βρεφονηπιακοί και σταθμοί, των Κ.Δ.Α.Π, των αθλητικών και πολιτικών δράσεων για νέους κ.λ.π.

Προνοιακά προγράμματα, που απευθύνονται σε Α.Μ.Ε.Α, με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την δημιουργική τους απασχόληση και την προσπάθεια κοινωνικής ένταξης τους. Προγράμματα για την οικονομική και κοινωνική στήριξη των απόρων, όπως επίσης προγράμματα για την στήριξη ειδικών κατηγοριών(παλιννοστούντες, μετανάστες).

Προγράμματα πρόληψης που αφορούν την ψυχική υγεία, τα ναρκωτικά, την κακοποίηση παιδιών και γυναικών, που υλοποιούνται μέσω δημοτικών ιατρείων

και συμβουλευτικών σταθμών, αλλά και σε συνεργασία με νοσοκομεία, τον Ο.ΚΑ.ΝΑ, το ΚΕ.Θ.Ε.Α.

Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που υλοποιούνται μέσω δημοτικών κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης, με στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας κυρίως νέων ανέργων και γυναικών (Ε.Ε.Τ.Α.Α.,1995).

3.3 Οι Ο.Τ.Α ως Φορείς Υλοποίησης Εθνικών και Κοινοτικών Πολιτικών

Ο βασικός στόχος των δήμων μέσω της κοινωνικής πολιτικής είναι να ανταποκριθούν στις τοπικές ιδιαιτερότητες και να καλύψουν ανάγκες που εντοπίζονται στην τοπική κοινότητα, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι λειτουργούν αποκομμένοι από το εθνικό σύστημα κοινωνικής πολιτικής. (Αμίτσης 2001).

Σημαντικό μέρος της πολιτικής του κράτους για την οργάνωση των μηχανισμών κοινωνικής πολιτικής ανατίθεται στην αυτοδιοίκηση και κατά κύριο λόγο στους Ο.Τ.Α. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες δομές κοινωνικής προστασίας που υλοποιούνται από τους Ο.Τ.Α:

Παιδικό και βρεφονηπιακό σταθμοί και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (Κ.Δ.Α.Π.)

Κέντρο Ημερησίας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες(Κ.Δ.Α.Π. ΜΕΑ)

Δικτύου Υποστηρικτικών Κοινωνικών Υπηρεσιών

Δικτύου μονάδων Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας

Η χρηματοδότηση των δομών κοινωνικής προστασίας που προαναφέρθηκαν στηρίχτηκε στα Εθνικά Επιχειρησιακά προγράμματα τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν σε ποσοστό έως 75% από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης μέσω των διαθρωπικών ταμείων και κυρίως του Ε.Κ.Τ. Είναι κρίσιμο να αναφέρουμε ότι για τα περισσότερα συνεχίζεται η χρηματοδότηση τους, στοιχείο σημαντικό για την συνέχιση λειτουργίας των δομών αυτών.

Επίσης σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο εθνικής εμβελείας αποτελεί το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης <<Θησέας>> (Ν.3274/04) του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, όπου το ένα υποπρόγραμμα αφορά την χρηματοδότηση δομών για κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δράσεις. (Σκαμνακης2006, Ι.Τ.Α 2006)

3.4 Οι Πόροι Κοινωνικής Πολίτικης των Ο.Τ.Α

Οι οικονομικοί πόροι των Ο.Τ.Α. προβλέπονται από τον Ν.1828/1989 Άρθρο 25, τον Ν.3852/2010 (Καλλικράτης), όπως επίσης και το άρθρο 200 του Π.Δ 323/1989 και αποτελούνται από τα τακτικά έσοδα, τα έκτακτα έσοδα, και τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους(Κ.Α.Π).

Στα τακτικά έσοδα περιλαμβάνονται: α) οι θεσμοθετημένοι υπέρ αυτών πόροι, β) τα εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας των Ο.Τ.Α., γ) τα ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα και δ) φόροι, τέλη και δικαιώματα, εισφορές. Τα έκτακτα έσοδα προέρχονται από α) δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα, κληρονομίες, β) εκποίηση περιουσιακών στοιχείων και γ) κάθε άλλη πηγή. Οι Κ.Α.Π. προέρχονται από α) φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, β) τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων γ) φόροι ακίνητης περιουσίας (Φ.Α.Π.), όπως από φόρους που έχουν θεσπιστεί για την Τ.Α. Επιπλέον μια βασική πηγή εσόδων αποτελεί η Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α.), -το ποσοστό από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Πηγές εσόδων αποτελούν επίσης το πρόγραμμα <<Θησέας>> του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α καθώς και τα διαθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα έσοδα των Ο.Τ.Α εξαρτώνται σε μεγάλο ποσοστό από τις κρατικές επιχορηγήσεις, και το πρόβλημα εντοπίζεται στους μικρούς δήμους οι οποίοι δεν μπορούν να αντλήσουν πόρους από την τοπική κοινωνία με αποτέλεσμα να στηρίζουν σε μεγάλο βαθμό την λειτουργία τους στους Κ.Α.Π, (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. ,2007, Τράντας, 2004). Βέβαια βάση της μεταρρύθμισης του <<Καλλικράτη>> γίνεται σαφής προσπάθεια εξοικονόμησης πόρων προς την Τ.Α, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών. Σύμφωνα όμως με έρευνα της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. όχι μόνο δεν έχει καταστεί δυνατό υπό της σημερινές συνθήκες αλλά έχουν περιοριστεί οι πόροι της Τ.Α σε μεγάλο βαθμό.

3.5 Δικτύωση των Ο.Τ.Α.

Μαζί με την ανακάλυψη της χωρικής διάστασης, ανακαλύφθηκε και το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο μέσω των νέων θεσμών και πολιτικών τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Είναι γεγονός ότι όλες οι νέες μορφές διακυβέρνησης δίνουν έμφαση στην συνεργία πολυεπίπεδων δικτύων και συνεργασιών στη δημοκρατία, στην αποκέντρωση και σε << από κάτω προς τα πάνω >> πολιτικές αντί των εθνικών γραφειοκρατικών ιεραρχιών (Τράντας, 2004). Άλλωστε ένα από τα σημαντικότερα θέματα της σύγχρονης κοινωνικής και πολιτικής θεωρίας, είναι ότι ο χώρος δεν είναι κάτι ουδέτερο (Πουланτζάς Ν, 1992). Για την ευθύνη της δικτύωσης το διοικητικό- οργανωτικό επίπεδο που κρίνεται ενδεδειγμένο αποτελούν οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ. Ως οργανωτικό πρότυπο για τη δικτύωση των δομών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής χρησιμοποιείται το Δίκτυο κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών που συγκροτήθηκε και λειτούργησε σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων” (Κοντιάδης και Απιστούλας 2006). Η οργανωτική όμως πολυδιάσπαση των υπηρεσιακών μονάδων που ασκούν κοινωνική πολιτική, είχε σαν αποτέλεσμα την άσκηση παράλληλων αρμοδιοτήτων κι αυτό συνεπάγεται οργανωτικές στρεβλώσεις, χαμηλή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών (Χλέπας, 1999). Η αντιμετώπιση των προβλημάτων δεν γίνεται με το παραδοσιακό πρότυπο του δημοσίου μανάτζμεντ, αλλά θα πρέπει να υιοθετηθεί ένα νέο υπόδειγμα σχέσεων μεταξύ κράτους και κοινωνίας πολιτών που έχει δικτυακή δομή (Καρκατσούλης, 2004 , Bevir and Rhodes, 2003). Η δικτύωση των φορέων αποτελεί μια από τις πιο σύγχρονες και καινοτόμες μεθόδους αντιμετώπισης των παραπάνω οργανοσιακών προβλημάτων κοινωνικής πολιτικής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την συγκρότηση του δικτύου κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, επιχειρώντας να λειτουργήσει ως μοντέλο για την διασύνδεση των επιμέρους δομών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής που έχουν αναπτυχθεί σε τοπικό επίπεδο συνδυάζοντας όμως παράλληλα την εξατομικευμένη προσέγγιση ατόμων που πλήττονται ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό (Κοντιαδης- Απιστουλας, 2006). Βασικός άξονας του δικτύου είναι η δημιουργία αποκεντρωμένων κοινωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., που αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών

κοινωνικής φροντίδας με έμφαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού σε τοπικό επίπεδο. Η συγκρότηση του δικτύου κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών θεμελιώνεται σε δυο αλληλένδετες διοικητικές/οργανωτικές επιλογές. Πρώτον στην αποκέντρωση των δομών και υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και δεύτερον στην δικτύωση των ασυντόνιστων η αλληλεπικαλυπτόμενων δομών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής η οποία επιτυγχάνεται σε τοπικό επίπεδο (Σπανου,2005 , Currie,2004). Ο συντονισμός και η δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών θεωρείται ότι προνομιακά πρέπει να υπάγονται στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση (Σπανού,2003 , Φερώνας, 2001).

3.6 Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα

Η κοινωνική πολιτική ενός φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης δεν υπάρχει για να καλύψει κάποιο κενό παροχής υπηρεσιών συγκεκριμένης φύσης που πιθανόν δεν το καλύπτει η αγορά, αλλά για να διασφαλίσει την πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές στις ομάδες χαμηλού εισοδήματος η και περιορισμένου πολιτισμικού κεφαλαίου. Αν εξαιρέσουμε λοιπόν τις υπηρεσίες του κοινωνικού αποκλεισμού σε ομάδες με χαμηλό πολιτισμικό κεφάλαιο (μετανάστες, ρόμα) η και περιορισμένες κοινωνικές και φυσικές δεξιότητες (Άμεα, ψυχικά ασθενείς), σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η ειδοποιός διαφορά της αυτοδιοικητικής (και δημόσιας) κοινωνικής δράσης συνίσταται στον αναδιανεμητικό της χαρακτήρα. Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός των τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών εξαρτάται από την έκταση της αναδιανεμητικότητας. Είναι αναγκαίο η τοπική αυτοδιοίκηση να παρέχει υπηρεσίες με την καλύτερη σχέση ποιότητας-κόστους, με την ανάπτυξη παραγωγικών μηχανισμών που θα διασφαλίσουν το μέγιστο βαθμό αναδιανεμητικότητας (Κοντιάδης- Τσέκος,2008). Η κοινωνική πολιτική των δήμων είναι ένα κοινωνικό- ιστορικό προϊόν που η διερεύνηση της συναρτάται με το σύστημα της Τ.Α, το πολιτικό-διοικητικό σύστημα, την κυρίαρχη ιδεολογία και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που ισχύουν σε κάθε ιστορική στιγμή και σε κάθε κράτος. Τα κράτη που έχουν αναπτύξει την διοικητική αποκέντρωση σε διάφορες βαθμίδες της τοπικής αυτοδιοίκησης χαρακτηρίζονται από ένα ευρύ φάσμα τοπικών κοινωνικών παρεμβάσεων και παροχών (Γετίμης, 2003). Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής

είναι επικουρικός και προσανατολίζεται στην βελτίωση των όρων ζωής των κατοίκων στην περιφέρεια ευθύνης τους. Οι κοινωνικές δράσεις που αναπτύσσονται έχουν στις περισσότερες περιπτώσεις <<συγκυριακό>> και <<αποσπασματικό> χαρακτήρα, με <<αξιοποίηση>> των εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων χωρίς ένα ευρύτερο τοπικό σχεδιασμό. (Στασινοπούλου, 1992). Η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής των Ο.Τ.Α. ασκείται υπό τους όρους που θέτουν τα εθνικά κράτη και η ευρωπαϊκή ένωση. Η όροι παρέμβασης στην τοπική κοινωνία είναι κυρίως αποτέλεσμα των στόχων που θέτει το εθνικό κράτος και η ευρωπαϊκή ένωση η οποία μέσω των κάθετων πολιτικών της κατευθύνει την πολιτική των Ο.Τ.Α. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα α) η πολιτική των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α να κατευθύνεται από την εθνική και ευρωπαϊκή πολιτική και β) η πολιτική που ασκείται από τους Ο.Τ.Α. να εξαρτάται από τις εθνικές και ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις, χωρίς τις οποίες δεν θα ήταν δυνατόν να φέρουν σε πέρας δράσεις κοινωνικής πολιτικής. Οι Ο.Τ.Α. βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη από ότι το κεντρικό κράτος και έτσι μπορούν να αποτελέσουν τον κύριο μοχλό για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής. Οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες που όπως έχει υποστηριχτεί αποτελούν τον κύριο πυρήνα της κοινωνικής πολιτικής, παρέχονται ιδανικότερα σε τοπικό επίπεδο. Η θέση των Ο.Τ.Α. επιτρέπει την επίτευξη κοινωνικής συνοχής στην γειτονιά και στην πόλη, αλλά αποτελεί και συνδυαστικό κρίκο μεταξύ τους όπως και σε εθνικό επίπεδο. Επίσης οι Ο.Τ.Α. λόγω της φύσης τους μπορούν να αποτελέσουν κινητήριο μηχανισμό ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας. Μπορούν επίσης να διαδραματίσουν μεγάλο ρόλο στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής μέσω των δυνατοτήτων δικτύωσης με άλλους φορείς, εξιδανικευμένους ανά αντικείμενο, για την αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών, ανταλλαγή τεχνογνωσίας. (Σκαμνάκης,2006). Η τοπική αυτοδιοίκηση μέσω του σχετικά διευρυμένου θεσμικού πλαισίου αποκτά όσο αφορά τις κοινωνικές υπηρεσίες ένα προνομιακό πεδίο εφαρμογής και λόγω της μείωσης του κρατικού συγκεντρωτισμού, αλλά και του εκδημοκρατισμού των κρατικών λειτουργιών. Το πεδίο αυτό αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των τοπικών κοινωνιών Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί η <<παραδοσιακή>> λειτουργία σε κάθε δήμο των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών για την παιδική μέριμνα και την εξυπηρέτηση των εργαζομένων γονέων και των Κ.Α.Π.Η. για την προστασία της τρίτης ηλικίας

(Σκαμνάκης,2006). Το θεσμικό πλαίσιο κοινωνικών αρμοδιοτήτων δίνει πολλά περιθώρια τοπικών πρωτοβουλιών, προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε Ο.Τ.Α. Η ανάπτυξη όμως αυτών των πρωτοβουλιών συναντά εμπόδια, όπου τα κυριότερα είναι α) η έλλειψη πόρων. και β) η οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. (Ι.Τ.Α.,2006). Πρέπει όμως εδώ να τονίσουμε πως όλες οι πολιτικές των Ο.Τ.Α. είναι στην ουσία τους <<κοινωνικές>>. Ακόμα και οι αμιγώς τεχνικές επεμβάσεις προσβλέπουν στην τοπική κοινωνική ανάπτυξη. Η κοινωνική πολιτική των Ο.Τ.Α. αλληλοσυμπληρώνεται με άλλους τομείς όπως η απασχόληση, η μετανάστευση, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός, το περιβάλλον, η εκπαίδευση, ενώ ο πυρήνας της κοινωνικής πολιτικής αποτελείται από πολιτικές πρόνοιας, υγείας ,και ασφάλισης (Κοντιάδης-Τσέκος,2008).

3.7 Χαρακτηριστικά κοινωνικών δράσεων των Ο.Τ.Α.

Οι κοινωνικές δράσεις της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε αναπτύσσονται λόγω της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση η αποτελούν πρωτοβουλία των ιδίων των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έχουν χαρακτηριστεί ως αποσπασματικές και κατακερματισμένες, έχοντας ελλείμματα ως προς την επικοινωνία μεταξύ των επιμέρους φορέων σε τοπικό επίπεδο, έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού των δράσεων, ανεπαρκή αξιολόγηση των υλοποιούμενων προγραμμάτων και χαμηλή αποδοτικότητα. (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ,2002,Φερώνας,2005). Οι κοινωνικές δράσεις και οι αντίστοιχες δομές των Ο.Τ.Α αποτελούν τμήμα του ευρύτερου τοπίου υλοποίησης κοινωνικής πολιτικής της χώρας και έτσι έχουν κοινά σημεία στην δομή και στα προβλήματα τα οποία παρουσιάζουν. Οι κυριότερες αδυναμίες που παρουσιάζουν είναι οι εξής:

Ανομοιομορφία δράσεων.

Οι διάφοροι οργανισμοί ΟΤΑ δεν αναπτύσσουν αναλογικά ομοιόμορφες κοινωνικές δράσεις έτσι ώστε ο τοπικός πληθυσμός όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων να έχει ισότιμη πρόσβαση στις ωφέλειες των δράσεων αυτών. Η ανομοιομορφία αυτή δεν παρακολουθεί τυχόν τοπικές ιδιαιτερότητες ή προτεραιότητες αλλά είναι προϊόν συγκυριακών παραμέτρων. Δήμοι μεγάλοι σε μέγεθος, δήμοι που συνέπεσε να φιλοξενούν στην επικράτειά τους

προϋπάρχουσες κρατικές ή άλλες κοινωνικές δομές, δήμοι, τέλος, που παρουσιάζουν εντονότερα προβλήματα σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα, εμφανίζονται περισσότερο δραστήριοι στην άσκηση κοινωνικών πολιτικών.. Αντίθετα ΟΤΑ που δεν παρουσιάζουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά ακολουθούν «μηχανιστικά» τα κρατικά προγράμματα, αντιμετωπιζόμενα μάλλον ως ευκαιρίες άντλησης πόρων, διασφάλισης θέσεων εργασίας και προβολής έργου παρά ως πλαίσια άσκησης συστηματικής κοινωνικής πολιτικής.

Κακός προγραμματισμός.

Τα προβλήματα προγραμματισμού που εμφανίζονται στα υπερκείμενα κλιμάκια (υπερεθνικό, εθνικό) καθίστανται περισσότερο έντονα στο τοπικό επίπεδο. Η απουσία σχεδιαστικής παράδοσης συνεμπλέκεται εδώ με τη δραματική έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού ικανού να διεκπεραιώσει επιτελικές λειτουργίες. Παρατηρείται ότι υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων για το τοπικό επίπεδο σε διαρκή βάση, ενώ δεν εκπονούνται μελέτες βασιζόμενες σε ποσοτικά δεδομένα. Η έλλειψη επιστημονικού κοινωνικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΟΤΑ οφείλεται κατά κύριο λόγο στην απουσία εξειδικευμένης τεχνογνωσίας και στη μη χρήση σύγχρονων μεθόδων επιστημονικής πληροφόρησης.

Ανεπάρκεια ελέγχων και αξιολόγησης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η αδυναμία προγραμματισμού συνεπιφέρει και αδυναμία ουσιαστικού ελέγχου. Η έλλειψη ποσοτικοποιημένης στοχοθεσίας, η παντελής σχεδόν έλλειψη δεικτών απόδοσης, η μη χρήση τεχνικών ανάλυσης κόστους-ωφέλειας σε τοπικό επίπεδο, καθιστούν την ουσιαστική αξιολόγηση προγραμμάτων και δράσεων πρακτικά αδύνατη. Για τους ίδιους ακριβώς λόγους ο ενδιάμεσος έλεγχος δεν μπορεί να λάβει τη μορφή της ποιοτικής και ποσοτικής παρακολούθησης προόδου. Απομένουν οι κατασταλτικής φύσεως έλεγχοι νομιμότητας τους οποίους συχνά η πελατειακή ανοχή απαμβλύνει και εξουδετερώνει.

Ανυπαρξία πολιτικής προσωπικού.

Το πρόβλημα της ποσοτικής και ποιοτικής ανεπάρκειας του ανθρώπινου δυναμικού των ΟΤΑ είναι γνωστό. Σε έναν τομέα όπως η κοινωνική πολιτική

που η υψηλή εξειδίκευση είναι ιδιαίτερα απαιτητή το πρόβλημα καθίσταται εντονότερο. Ο μακρόχρονος περιορισμός των προσλήψεων αλλά και η προγραμματική μορφή των περισσότερων κοινωνικών δράσεων –που συνδέει την πρόσληψη προσωπικού με το πεπερασμένο χρονικό όριο των χρηματοδοτήσεων– ακυρώνει κάθε δυνατότητα άσκησης ουσιαστικής πολιτικής προσωπικού. Συμβάσεις ορισμένου χρόνου (αν όχι και έργου) αποτελούν στις πλείστες των περιπτώσεων το κύριο καθεστώς του υπηρετούντος εξειδικευμένου προσωπικού (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές κ.λπ.) με αποτέλεσμα η δαμόκλειος σπάθη της ανανέωσης να παρεμποδίζει την ανάπτυξη, τη συνέχεια την πρωτοβουλία λειτουργώντας σαν αντικίνητρο για το ανθρώπινο δυναμικό σε έναν τομέα ιδιαζόντως ανθρωποκεντρικό και «εντάσεως εργασίας».

Προβλήματα συνέργιας και συντονισμού παράλληλων κοινωνικών δράσεων.

Η θεσμική διάκριση μεταξύ κρατικών και αυτοδιοικητικών δομών δεν συνεπάγεται και αντίστοιχη κατάτμηση των πολιτικών. Τελικοί στόχοι των πολιτικών αυτών είναι οι οικογένειες και τα μέλη τους. Οι οικογένειες και τα άτομα όντας φορείς πολλαπλών, ταυτόχρονων και αλληλοτροφοδοτούμενων κοινωνικών αναγκών απαιτείται να γίνουν και αποδέκτες πολυδιάστατης κοινωνικής πολιτικής. Απαιτείται εστιασμένος και εξατομικευμένος σχεδιασμός. Απαιτείται συνέργια των κοινωνικών προγραμμάτων ανεξαρτήτως του φορέα υλοποίησής τους. Απαιτείται δικτύωση μεταξύ των κάθε είδους φορέων που ασκούν κοινωνική δράση: κρατικών, αυτοδιοικητικών, εθελοντικών. Αντ' αυτών καταγράφεται μια πανσπερμία ασυντόνιστων και συχνά αλληλοκαλυπτόμενων παρεμβάσεων. Το πρόβλημα συντονισμού δεν είναι στενά αυτοδιοικητικό. Ξεκινά από το κρατικό επίπεδο, συμπαρασύρει ωστόσο και τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το συντονιστικό κενό επιδεινώνεται και από θεσμικά εμπόδια η υπέρβαση των οποίων οδηγεί συχνά σε άτυπες πρακτικές (π.χ. δυσκολίες θεσμικής συνεργασίας δήμων με σχολεία σε προγράμματα αγωγής υγείας). Η ανυπαρξία ή ανεπάρκεια της Κοινωνικής Υπηρεσίας των Δήμων και η άσκηση των πολιτικών τους μέσα από διακριτά Νομικά Πρόσωπα μετατρέπει, τέλος, το εξωτερικό συντονιστικό έλλειμμα σε εσωτερικό. Παρ' όλα τα θετικά βήματα που πραγματοποιήθηκαν με την εισαγωγή της δικτυακής προσέγγισης οι ευρύτερες εγγενείς αδυναμίες σχεδιασμού και συντονισμού τόσο σε κρατικό

όσο και σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, οδήγησαν το μέτρο στα όριά του απαιτώντας βελτιωτικές παρεμβάσεις για την ολοκλήρωση και την ουσιαστική αξιοποίησή του (Κοντιάδης- Αποστούλας, 2006). Αυτά που αναφέρονται πιο πάνω είναι σκιαγραφούν μια γενική εικόνα αδυναμιών άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν παραδείγματα χρηστής διαχείρισης, μακροχρόνιου προγραμματισμού, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών επί των κοινωνικών προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας. Απαιτείται όμως εάν όχι ένας κοινός τουλάχιστον ένα συμπληρωματικός προγραμματισμός των δράσεων που αναπτύσσονται μεταξύ ομόρων δήμων, των διαφόρων επιπέδων διοίκησης που ασκούν κοινωνική πολιτική (κράτος, περιφέρεια, δήμος), αλλά και τον Μ.Κ.Ο. που υπάρχουν σε κοινό γεωγραφικό επίπεδο. Αυτό είναι απαραίτητο για να αποφευχθεί η επικάλυψη δραστηριοτήτων και να διασφαλιστεί η καλύτερη αξιοποίηση του υφισταμένου συνολικού παραγωγικού δυναμικού του πεδίου όσο αναφορά σε υποδομές, πόρους (ανθρώπινους- οικονομικούς), (Κοντιάδης- Απίστουλας, 2006). Σύμφωνα με τον Olsen είναι σημαντική η οργανωτική ενοποίηση των κοινωνικών δομών σε κάθε Ο.Τ.Α. Είναι καλύτερα να δημιουργήσουμε ολιγάριθμες εξειδικευμένες ανα τομέα υπηρεσιακές δομές αντι να έχουμε πολλά Ν.Π. Η ένταξη των δομών αυτών σε κοινή ιεραρχία είναι προτιμότερη προκειμένου να ανακτηθούν τα πλεονεκτήματα του ενιαίου καθοδικού σχεδιασμού, συντονισμού και ελέγχου (Olsen, 2005). Είναι όμως απολύτως απαραίτητη η λειτουργική διασύνδεση των κοινωνικών δράσεων των Ο.Τ.Α, ανεξάρτητα με την ενοποίηση των δομών. Αυτό μπορεί να γίνει με την συγκρότηση ενιαίας Διεύθυνσης Κοινωνικής Υπηρεσίας σε κάθε Ο.Τ.Α, η οποία θα υποδιαιρείται σε εξειδικευμένα τμήματα πρόνοιας, υγείας, εργασίας, κ.λ.π. και θα συμπεριλαμβάνεται στο οργανόγραμμα κάθε Ο.Τ.Α. Κάθε τμήμα θα περιλαμβάνει ένα αντίστοιχο αριθμό οργανικών θέσεων προς κάλυψη των παγίων αναγκών ενώ για πρόσθετες ανάγκες δράσεων υπό την μορφή προγραμμάτων θα μπορεί να προσλαμβάνεται και προσωπικό Ι.Δ. (Κοντιάδης- Τσέκος, 2008).

3.8 Τοπική Αυτοδιοίκηση και Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική

Ο στόχος της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής είναι η προώθηση αξιοπρεπούς ποιότητας και επιπέδου διαβίωσης για όλους σε μια ενεργή και υγιή κοινωνία

χωρίς αποκλεισμούς. Οι ευρωπαϊκές πολιτικές, που σχεδιάζονται κεντρικά, δεν μπορούν να έχουν επιτυχία χωρίς την δράση, τη δέσμευση και τη συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών φορέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει ότι το <<γραμμικό μοντέλο της εκτέλεσης πολιτικών από τα πάνω, πρέπει να αποκατασταθεί από έναν ενάρετο κύκλο, βασισμένο στην επανατροφοδότηση, τα δίκτυα και την συμμετοχή, από την δημιουργία πολιτικών μέχρι την εφαρμογή τους σε όλα τα επίπεδα>>. Προγράμματα που υλοποιήθηκαν, όπως τα τοπικά σύμφωνα απασχόλησης, με σκοπό της ανάπτυξη της τοπικής απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενίσχυσαν σημαντικά την διαπραγματευτική δύναμη των τοπικών και περιφερειακών αρχών (C.E.C,2001).

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στα συστήματα κοινωνικής πολιτικής καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον χαρακτήρα των εθνικών συστημάτων στα οποία εντάσσεται. Στον καθορισμό του ρόλου της Τ.Α. όσο αφορά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, σημαίνουσα σημασία έχουν τα εθνικά κράτη, χωρίς να επηρεάζονται από την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι κάθετες διασυνδέσεις όμως που μπορούν να αναπτύσσουν οι φορείς της Τ.Α. με την Ένωση ενισχύουν πτυχές του ρόλου τους, χωρίς όμως να χαρακτηρίζουν και την πολιτική τους. Οι λόγοι που περιορίζουν το ρόλο των φορέων της Τ.Α. στο πεδίο άσκησης πολιτικών κοινωνικής πολιτικής είναι κυρίως, ο έλεγχος του κράτους και η ανάγκη να αναπτύσσουν πολιτικές συμβατές με τα εθνικά συστήματα, όπως επίσης και οι πολιτικές επιλογές της ένωσης σχετικά με τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής (Σκαμνάκης,2006).

3.9 Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση – Δικτύωση πόλεων

Το εθνικό κράτος εξασθενεί από την διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης και σήμερα το κυρίαρχο πρότυπο είναι αυτό της <<πολυεπίπεδης διακυβέρνησης>> και της <<θεσμικής σύντηξης>> ανάμεσα στην Ε.Ε. και στα εθνικά θεσμικά συστήματα. (Wessels w.1996,Hass E.B,1958, G Marks,1996).

Υπάρχουν όμως και μελέτες που δείχνουν ότι η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών οδηγιών έχει οδηγήσει το εθνικό καθεστώς κοινωνικής προστασίας πάνω από τον <<ελάχιστο κοινό παρονομαστή>> και ότι η οικονομική ολοκλήρωση δεν οδηγεί απαραίτητα τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας σε μια <<κούρσα προς

τα κάτω>> Η αναβάθμιση του τοπικού και περιφερειακού επιπέδου στο ευρωπαϊκό σύστημα διακυβέρνησης διαφαίνεται, από τον ενδυναμωμένο ρόλο της Επιτροπής των Περιφερειών (Ε.Τ.Π.) Οι τρεις βασικές αρχές που διέπουν την Ε.Τ.Π. είναι α) η επικουρικότητα β) η εγγύτητα και γ) η εταιρική σχέση. (Τράντας, 2004).

Σύμφωνα με το μοντέλο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης οι τοπικές αρχές αναδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές. Οι Ο.Τ.Α. παρακάμπτουν το εθνικό κράτος και με την συνεργασία με άλλες τοπικές αρχές, εξασφαλίζουν την συμμετοχή τους σε προγράμματα και προσφέρουν εμπειρίες και τεχνογνωσία σε διάφορα επίπεδα πολιτικής χωρίς την μεσολάβηση του κεντρικού κράτους. Βασική βέβαια προϋπόθεση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης είναι η συμμετοχή των φορέων διαφόρων επιπέδων πολιτικής στην λήψη αποφάσεων (Καρβούνης,2011). Οι νέες διαδικασίες δεν είναι μόνο πολυεπίπεδες αλλά και πολυπαραγοντικές, δηλ. τα διαφορετικά είδη φορέων συνδέουν διαφορετικά επίπεδα διοίκησης σχηματίζοντας έτσι δίκτυα. Τα δίκτυα πόλεων αποτελούν μέρος του νέου μοντέλου πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο ενσαρκώνει την μεταστροφή από το μοντέλο κρατοκεντρικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων, σε περισσότερο διαδραστικά, αποκεντρωμένα, πολυδιάστατα μοντέλα, όπου οι πόλεις κατέχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων υπηρεσιών (Καρβούνης,2011) Είναι αναγκαίο οι Ο.Τ.Α. να προσαρμοστούν στο μοντέλο μιας άλλης διακυβέρνησης, με διαφορετικό τρόπο διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικών, ο οποίος απαιτεί πρωτοβουλία από την περιφέρεια και λιγότερο παρεμβατισμό από το κράτος, συνδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές, και κατέχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων υπηρεσιών στους πολίτες (Καρβούνης,2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

4.1 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στη Ευρώπη

Η επιστημονική και πολιτική συζήτηση για το κράτος πρόνοιας καταλήγει ομόφωνα στο συμπέρασμα ότι περνάει κρίση. Οι νεοφιλελεύθεροι για να αποδείξουν την νίκη της αγοράς έναντι του κράτους, οι παραδοσιακοί σοσιαλιστές για να εξηγήσουν την αποτυχία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού, οι τεχνοκράτες για να υπογραμμίσουν την στενότητα των πόρων για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών (Σακελαροπουλος 1999). Στις δεκαετίες του 1970 και 1980, η κρίση του φορντικού μοντέλου και της κεντρουακής οικονομικής πολιτικής είχαν ως αποτέλεσμα τις θεμελιώδεις αλλαγές στα καθεστώτα ευημερίας και του μεταπολεμικού κράτους πρόνοιας, με την επικράτηση ενός νέου καθεστώτος συσσώρευσης και ηγεμονίας, που επιδιώκει την προώθηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Στο σύγχρονο μεταφορντικό καθεστώς συσσώρευσης η οικονομική πολιτική δίνει έμφαση στην επιχειρηματικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την ευελιξία της αγοράς με αποτέλεσμα την απορύθμιση του παραδοσιακού κράτους πρόνοιας το οποίο θεωρεί <<παθητικό>>. (Jessop 1994-2002). Παρατηρείται μια πίεση του εθνικού κράτους να παραχωρήσει αρμοδιότητες και εξουσίες σε τοπικό επίπεδο, αλλά και στο υπερεθνικό ταυτόχρονα αυξημένο βάρος για την παραγωγή πολιτικής έχουν τα δίκτυα και οι συνεργασίες που λαμβάνουν μέρος πολλές μη κρατικές αρχές και οργανώσεις >>. (Jessop,1994). Ο κοινωνικός αποκλεισμός αφορά πρωτίστως τον αποκλεισμό κοινωνικών ομάδων από την αγορά εργασίας. Δημιουργούνται πολιτικές για την καταπολέμηση της ανεργίας, που είναι μείγμα παθητικών και ενεργητικών πολιτικών , όπως τα επιδόματα ανεργίας και κατάρτιση ανέργων και επιδοτήσεις επιχειρήσεων αντίστοιχα. Διαμορφώνεται όμως ένα μείγμα πολιτικών όπου οι ενεργητικές πολιτικές είναι κυρίαρχες όσο αφορά την απασχόληση και γενικότερα το κοινωνικό κράτος. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι κοινές κοινωνικές πολιτικές είναι ελάχιστα ανεπτυγμένες παρά την συνεχή πίεση της ευρωπαϊκής κοινωνίας για πανευρωπαϊκές ρυθμίσεις. Βέβαια το θεσμικό πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί αποτελεί δίχως άλλο μοναδικό παράδειγμα κοινωνικής παρέμβασης σε περιφερειακό επίπεδο. Η ανάγκη για κοινή κοινωνική πολιτική στην Ευρώπη θεμελιώθηκε ιστορικά για δυο λόγους. Ο

πρώτος είναι η οικονομική ενοποίηση και ο φόβος πολλών χωρών για τον ανταγωνισμό από άλλες χώρες με φθηνότερο κόστος εργασίας ότι θα επηρεάσει αρνητικά στο εμπόριο και την απασχόληση, και θα έχει σαν αποτέλεσμα την διόγκωση της ανεργίας. Ο δεύτερος λόγος ήταν η ανάγκη νομιμοποίησης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Η οικονομική ενοποίηση βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δημιουργεί << κερδισμένους και χαμένους>. Έτσι ήταν αναγκαίο μέσα από κοινές κοινωνικές πολιτικές και μεταβάσεις πόρων να διευκολυνθεί η όλη διαδικασία και να απαλύνει τις όποιες δύσκολες αλλαγές (Σακελαρόπουλος 2011). Η σύγχρονη κυρίαρχη συζήτηση για τα φαινόμενα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού δεν έχει ως αφετηρία τις σχέσεις παραγωγής η τον ταξικό συσχετισμό δυνάμεων, αλλά μια εμπειρική και στατιστική καταγραφή των φτωχών και κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων με βάση το εισόδημα τους. (Τράντας 2011). Βέβαια ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να έχει παράλληλα και μορφή ενσωμάτωσης, όπως για παράδειγμα ο αποκλεισμός των μεταναστών από την ουσιαστική ιδιότητα του πολίτη, δηλ την άσκηση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, παράλληλα όμως αποτελούν μια δεξαμενή χαμηλόμισθων εργαζομένων, ενσωματωμένοι στο καπιταλιστικό σύστημα ως << εφεδρικός στρατός εργασίας>>. ¹Η έννοια της ανισότητας έχει διπλό χαρακτήρα (περιγραφικό και κανονιστικό). Η προσπάθεια να μετρηθεί συνίσταται σε διαφορετικές αξιακές προσεγγίσεις και δείχνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένας αξιακά αποδεκτός ορισμός της ανισότητας (Παπαθεοδώρου 2004). Υπάρχει πλήθος διαφορετικών προσεγγίσεων σε σχέση με τα εννοιολογικά και θεωρητικά ζητήματα ορισμού και μέτρησης της οικονομικής ανισότητας, όσο και σε σχέση με τα εργαλεία και τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για την μέτρηση της. Το ίδιο ισχύει και με την μέτρηση άλλων κοινωνικών φαινομένων όπως για παράδειγμα η φτώχεια .Ο Ρονζαβαλόν (2001) ασκεί δριμεία κριτική λέγοντας ότι η κλασική στατιστική

¹ Το κρίσιμο στοιχείο για τους μαρξιστές αναλυτές είναι η ερμηνεία του ρόλου του κράτους στο πεδίο της οικονομίας. Η ερμηνεία του ρόλου του πεδίου της κοινωνικής πολιτικής, συνδέεται με τον ευρύτερο ρόλο του στην αναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος, είτε αποτελώντας το πεδίο αντιπαράθεσης διαφορετικών οικονομικών συμφερόντων , είτε διατηρώντας την σχετική αυτονομία του από την απόλυτη έκφραση οικονομικών συμφερόντων, είτε αντιμετωπιζόμενο ως μια σταθερή κατασκευή έκφρασης οικονομικών δυνάμεων με ενιαίο ρόλο σε διαφορετικά ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια. (Σκαμνάκης, 2012).

προσέγγιση είναι ανεπαρκής για την κατανόηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Το σημαντικό δεν είναι να μετράμε τους αποκλεισμένους, αλλά να αναλύσουμε και να κατανοήσουμε την φύση των διαδρομών που οδηγούν σε κατάσταση αποκλεισμού. Για αυτό και θεωρεί σημαντικές τις νέες έννοιες της προσωρινότητας και της ευπαθούς κοινωνικής θέσης. Στόχος του νέου καθεστώτος είναι η έξοδος των πολιτών από το σύστημα πρόνοιας στην αγορά εργασίας. Η ηγεμονική επιρροή των φιλελευθέρων επέβαλε και μια νέα ορθολογικότητα. Όλα ξεκινούν από την ατομική ευθύνη και ελευθερία. Η ανεργία δεν είναι ακούσια αλλά εκούσια που σημαίνει ότι όποιος είναι εκτός αγοράς εργασίας μπορεί να εισέλθει εάν δείξει συναινετικό πνεύμα ανεξάρτητα αν είναι χαμηλής ειδίκευσης ή μερικής απασχόλησης (Γραβαρης 2003). Σύμφωνα με τον Τράντα ο λόγος που έχει δοθεί έμφαση σε μια περισσότερο αποκεντρωμένη και από << κάτω προς τα πάνω >> προσέγγιση και στις δυνατότητες του τοπικού κράτους για την επίτευξη των στόχων της τοπικής ανάπτυξης και την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, είναι η ένταξη των πολιτών στο εργασιακό καθεστώς αλλά και η καινούργια έννοια της <<ενεργητικότητας>> και της <<ατομικής ευθύνης>>. Ταυτόχρονα όμως είναι και μια προσπάθεια του εθνικού κράτους να διώξει από πάνω του την ανάγκη για κοινωνική πολιτική και να το μεταβιβάσει στις τοπικές κοινωνίες. Στην ευρωπαϊκή ένωση στην νέα μορφή της ευρωπαϊκής πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που ευνοεί την συμμετοχή του τοπικού και περιφερειακού επιπέδου στην παραγωγή κοινωνικής πολιτικής, έπαιξαν σημαντικό ρόλο η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης (ΕΣΑ) και η στρατηγική της Λισαβόνας όπου τέθηκε σαν στόχος να γίνει η Ε.Ε η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο, με ταυτόχρονα όμως με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας αλλά και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Επίσης καθιερώνεται και η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού (ΑΜΣ) ως το κύριο εργαλείο καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Η ΑΜΣ εφαρμόζεται σε τέσσερις τομείς της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής (απασχόληση, κοινωνική ενσωμάτωση, συντάξεις και υγεία), βέβαια είναι πολύ πιο ανεπτυγμένες στον τομέα της απασχόλησης(ΕΣΑ) όσο αφορά την σαφήνεια των στόχων, την ακρίβεια των δεικτών και την πιο συχνή υποβολή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης(ΕΣΔ) (Σακελαρόπουλος,2004). Δεν είναι τυχαίο

ότι στα κείμενα και τις πρωτοβουλίες της Ένωσης, των κρατών μελών, αλλά και των μεγάλων ευρωπαϊκών κομμάτων ,αναφέρεται συχνά ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι η ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας και η ένταξη των κοινωνικά αποκλεισμένων στην αγορά εργασίας. Το συμβούλιο της Νίκαιας (2001) ενέκρινε τέσσερις βασικούς στόχους για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην βάση της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση και είναι οι εξής: α) η προώθηση της συμμετοχής στην απασχόληση και της πρόσβασης όλων στους πόρους, τα δικαιώματα, τα αγαθά και τις υπηρεσίες β) την πρόληψη του κίνδυνου αποκλεισμού γ) δράση για τους πλέον ευάλωτους και δ) κινητοποίηση του συνόλου των παραγόντων.

4.2 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στη Ελλάδα

Η κοινωνική πολιτική είναι μια πολιτική δράση που έχει ζωτική επίδραση στην ατομική και κοινωνική ευημερία αλλά και μεγάλη επίδραση στην οικονομία (Titmuss 1974, Deacon 2006). Η Ελληνική εκδοχή της κοινωνικής πολιτικής συνδέεται με παραδόσεις όπως τα αδύναμα πρότυπα κοινωνικής αλληλεγγύης, κοινωνικές ανισότητες, πολιτικές αποφάσεις με έλλειψη κοινωνικού σχεδιασμού (Πετμετζίδου 1992, Βενιέρης 1994). Τα κενά αυτά ήρθε να συγκαλύψει ο ρόλος της παραδοσιακής οικογένειας, στην παροχή βασικής κοινωνικής προστασίας ευνοώντας όμως παράλληλα ένα καθεστώς πολύ χαμηλών βασικών κοινωνικών παροχών. Αυτό δημιούργησε ένα σύστημα στηριγμένο στην απόδοση ανταποδοτικών παροχών σε χρέμα με αιχμή του δόρατος τις συντάξεις και περιορισμένη συμβολή καθολικών παροχών. Η ανεπάρκεια αναδιανεμητικών και διοικητικών μηχανισμών, με την ταυτόχρονη επέκταση κοινωνικών ασφαλιστικών προνομίων συνοδεύτηκε από φτωχές υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας. Ενώ αρκετές χώρες της Ευρώπης προώθησαν εκσυγχρονιστικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και έδωσαν προτεραιότητα στο συνταξιοδοτικό, όπως επίσης και την συμφιλίωση της οικογένειας με την αγορά εργασίας στην Ελλάδα είχαμε αποσπασματικές αποφάσεις και αναβλητικότητα μεταρρυθμίσεων (Arsa, Kohli 2008, Esping Andersen 2009, Βενιέρης 2011). Η επίδραση της Ε.Ε στην ελληνική κοινωνική πολιτική έχει να κάνει μόνο με διαδικασίες γενικών κατευθύνσεων και υιοθέτησης δευτερευόντων στόχων. Η Ε.Ε δεν επέτυχε μια συστηματική

διαδικασία << εξευρωπαϊσμού>> ενός υπανάπτυκτου συστήματος κοινωνικής προστασίας, δίνοντας έμφαση σε ζητήματα οικονομικής βιωσιμότητας παρά κοινωνικής ευημερίας (Βενιέρης 2011). Έτσι δημιουργείται αυτό που ονομάζουμε <<Ελληνικό παράδοξο>> της κοινωνικής πολιτικής. Ενώ την περίοδο 1995-2008 οι δαπάνες για κοινωνική προστασία (ως % του ΑΕΠ) ανήλθαν από 19,9% σε 26% πλησιάζοντας τον μέσο όρο της Ε.Ε των 15 που είναι 27%, την ίδια περίοδο το ποσοστό φτώχειας έμεινε αμετάβλητο γύρω στο 21% (Δαφερμος- Παπαθεοδώρου 2010) Η εισαγωγή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου παρέμεινε μια ανεκπλήρωτη ριζοσπαστική προσδοκία. Αντί του κοινωνικού μοντέλου, σήμερα έχουμε την εφαρμογή ενός κοινωνικού πρότυπου απορύθμισης σε υγεία, ασφάλιση ,εργασία μέσα από ένα νεοφιλελεύθερο καθεστώς λιτότητας. Η νέα κοινωνική πολιτική στηρίζεται στις κοινωνικές θυσίες, διευρύνει την αδικία και συρρικνώνει την προστασία, με στόχο μια αμφίβολη δημοσιονομική διάσωση (Βενιέρης 2011).

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Κορίνθου

Κεφάλαιο 5. Μεθοδολογία της έρευνας.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποσκοπεί στην καταγραφή και αποτίμηση της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί ο Δήμος Κορίνθου. Η μελέτη εστιάζει στη διερεύνηση του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος, όσο και της εσωτερικής οργάνωσης των δημοτικών κοινωνικών δομών, καθώς και διαχρονική ανάλυση που αφορά τους εξυπηρετούμενους, τις κοινωνικές ομάδες που είναι χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών.

5.1 Αντικείμενο και σκοπός της έρευνας.

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Κορινθίων . Κύριος σκοπός είναι η καταγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, και οι δυνατότητες του Δήμου Κορίνθου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες για παροχή κοινωνικής προστασίας, αξιοποιώντας τα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία, πολύ δε περισσότερο σε περίοδο οικονομικής και κοινωνικής κρίσης .

5.2 Θεωρητικές και μεθοδολογικές παραδοχές της μελέτης

Οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων ετών στη Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από την όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων, με συνέπειες και στον τοπικό κοινωνικό χώρο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να οδηγούνται όλο και μεγαλύτερες ομάδες πληθυσμού στον κοινωνικό αποκλεισμό και στην αδυναμία ενεργούς συμμετοχής στην ζωή της κοινότητας. Παράλληλα βλέπουμε μια μετατόπιση του κέντρου βάρους άσκησης κοινωνικής πολιτικής από την σφαίρα της κύριας <<κρατικής ευθύνης και μεριμνάς>> προς την ενεργοποίηση υπηρεσιών στο τοπικό επίπεδο. Οι Ο.Τ.Α. επειδή βρίσκονται πιο κοντά στους πολίτες από ότι το κεντρικό κράτος αποτελούν τον κύριο μοχλό για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής. Με την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου με το σχέδιο <<Καλλικράτης>>, οι Ο.Τ.Α έχουν την δυνατότητα τοπικών πρωτοβουλιών. Η λειτουργία της Κοινωνικής Υπηρεσίας στους Ο.Τ.Α. έχει συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα

όμως υπάρχουν και οι αδυναμίες των Ο.Τ.Α. στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής όπως αναλύθηκε και παραπάνω και οι οποίες επιγραμματικά είναι: α) Ανομοιομορφία δράσεων β) κακός προγραμματισμός γ) Ανεπάρκεια ελέγχων και αξιολόγησης δ) Ανυπαρξία πολιτικής προσωπικού ε) Προβλήματα συνέργειας και συντονισμού παράλληλων κοινωνικών δράσεων. Τίθενται λοιπόν τα ερωτήματα που αφορούν, στο ποιο είναι το περιβάλλον Εθνικό και Ευρωπαϊκό μέσα στο οποίο η Αυτοδιοίκηση καλείται να παίξει ρόλο στην χάραξη και άσκηση κοινωνικής πολιτικής, μέσα σε ένα οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον κρίσης: Ποιο είναι το προφίλ των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών όσο αφορά τις δραστηριότητες, τις δομές, και το ανθρώπινο δυναμικό. Είναι επαρκές το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την παροχή κοινωνικής προστασίας από τους Ο.Τ.Α., όσο αφορά την οργάνωση, διοίκηση, και στελέχωση των υπηρεσιών αυτών? Ποιος ο αριθμός των πολιτών που εξυπηρετούνται στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, όπου η ζήτηση για παροχές κοινωνικής πολιτικής είναι αυξημένη? Στο πλαίσιο των παραπάνω ερωτημάτων η μελέτη έχει σκοπό την καταγραφή και εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης στην Τ.Α. όσο αφορά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, προσδιορίζοντας επιλεγμένους στόχους παρέμβασης και τις προϋποθέσεις επίτευξής τους, όπως οι θεσμικές και οργανωτικές ρυθμίσεις, οι αναγκαίοι πόροι, και οι μηχανισμοί υποστήριξης. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός αποτυπώσαμε την κοινωνική λειτουργία και την ανάπτυξη του κοινωνικού έργου του Δήμου Κορινθίων. Η κεντρική υπόθεση είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να ανταποκριθεί σε ένα σύγχρονο πρότυπο κοινωνικής πολιτικής αποτελεσματικά εφόσον παρέχονται από το κεντρικό κράτος οι απαραίτητοι πόροι. Η υπόθεση αυτή αποτελεί το ερέθισμα για το θεωρητικό μέρος της μελέτης, όπου επιχειρείται η αποσαφήνιση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής σε Ευρωπαϊκό, Εθνικό, και Τοπικό επίπεδο. Επιχειρείται να προσδιορισθεί ο χαρακτήρας της συμμετοχής των Ο.Τ.Α. στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής ώστε να καταστεί προφανής η προσφορά τους. Αναδεικνύεται μια δεύτερη – συμπληρωματική της πρώτης- υπόθεση αναφορικά με την συμμετοχή των Ο.Τ.Α. σε δράσεις ευρωπαϊκού ή εθνικού χαρακτήρα, ή σε τοπικές δράσεις και πρωτοβουλίες, οι οποίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα σχεδιασμού των παρεμβάσεων και τελικά ρόλου του Δήμου αναφορικά με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Ταυτόχρονα με την

εμπειρική έρευνα στα παραπάνω ερωτήματα προκύπτουν δυο ακόμα ζητήματα. Το πρώτο αφορά στην οργάνωση και λειτουργία των κοινωνικών δομών του Δήμου Κορίνθου, με την καταγραφή των κοινωνικών δομών, και την παρουσίαση των βασικότερων κοινωνικών-οικονομικών δεικτών σε τοπικό επίπεδο, το δεύτερο αφορά την καταγραφή των κοινωνικών ομάδων οι οποίες κάνουν χρήση των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας κατά την περίοδο της κρίσης και αν ο Δήμος Κορίνθου ανταποκρίνεται, αξιοποιώντας τα χρηματοδοτικά εργαλεία και τις δράσεις Εθνικού και Ευρωπαϊκού επιπέδου.

5.3 Κριτήρια επιλογής πεδίου

Το βασικότερο κριτήριο επιλογής του Δήμου Κορίνθου είναι ότι ο εν λόγω Δήμος είναι ο μεγαλύτερος πληθυσμιακά Δήμος του Ν. Κορινθίας, αλλά και η πρωτεύουσα του Ν. Κορινθίας. Επίσης βασικό στοιχείο για την επιλογή του Δήμου Κορίνθου είναι η ευκολία πρόσβασης στις υπηρεσίες του Ο.Τ.Α. όπου εδρεύει το Τμήμα και το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, ενώ παράλληλα θεωρήθηκε σημαντικό να υπάρχει μια καταγραφή των κοινωνικών δράσεων του Δήμου Κορίνθου.

5.4 Μεθοδολογία Εμπειρικής Έρευνας

Η μελέτη αφορά στην διερεύνηση, τόσο του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος, όσο και στην εσωτερική οργάνωση των κοινωνικών δομών του Δήμου Κορίνθου, καθώς και στην καταγραφή των κοινωνικών ομάδων που λαμβάνουν κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης καταγράφει την αξιοποίηση των Εθνικών και Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων και δράσεων από τον Δήμο Κορίνθου στην περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η μελέτη μας έχει χρονικό ορίζοντα από το 2010-2014, περίοδος όπου οι επιπτώσεις της κρίσης είναι πιο έντονες, αλλά είναι και η απαρχή του σχεδίου Καλλικράτης που διαμορφώνει νέο περιβάλλον στην λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ρύθμιση των τοπικών υποθέσεων. Η ανάλυση του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος πραγματοποιήθηκε με βάση τα στοιχεία της απογραφής του πληθυσμού το 2011, στοιχεία τα οποία ζητήθηκαν από την ΕΛ.ΣΤ.ΑΤ., με σκοπό την διερεύνηση των πληθυσμιακών χαρακτηριστικών, με την χρήση βασικών δεικτών, όπως ο δείκτης γήρανσης δείκτης εξάρτησης, και ο δείκτης ανανέωσης του πληθυσμού. Επίσης βάση των στοιχείων της

απογραφής ακολουθεί η διερεύνηση του κοινωνικού προφίλ του πληθυσμού του Δήμου, με σκοπό να εντοπιστούν οι ομάδες στόχοι, που χρήζουν παροχής κοινωνικών υπηρεσιών από τις υπηρεσίες του Δήμου. Η ανάλυση του κοινωνικής σύνθεσης γίνεται με βάση το κριτήριο της οικογενειακής κατάστασης, της διερεύνησης του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού ανά φύλλο και ηλικία.

Για την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου πραγματοποιήθηκε έρευνα γραφείου, με στόχο την περιγραφή των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών τους. Η εμπειρική έρευνα πραγματοποιήθηκε με ημιδομημένες συνεντεύξεις face to face στο σύνολο των υπευθύνων των κοινωνικών υπηρεσιών, ώστε να καλυφτεί κάθε δράση των κοινωνικών δομών. Επίσης στοιχεία για την έρευνα μας με την ίδια μεθοδολογία, αντλήσαμε από τις οικονομικές υπηρεσίες του Δήμου, όπως και από τον ειδικό συνεργάτη του Δημάρχου. Με την ίδια μέθοδο αντλήσαμε ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία από τους υπεύθυνους των δομών του κέντρου κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Κορινθίων, όπου συμμετείχε εκτός των υπευθύνων και ο Διευθυντής του Ν.Π.Ι.Δ.

5.5 Περιορισμοί της έρευνας

Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ορισμένους μεθοδολογικούς περιορισμούς. Πρώτον η έρευνα δεν διευρύνεται στο σύνολο των δράσεων της κοινωνικής πολιτικής όπως ορίζονται στην βιβλιογραφία, αλλά μόνο σε ότι αφορά την κοινωνική προστασία, και δεν διαπραγματεύεται τις δράσεις των φορέων όπως το ΚΕ.Π.Α.Π., η Φιλαρμονική, κ.λ.π. Ένας άλλος περιορισμός είναι ότι για την εξαγωγή των συμπερασμάτων δεν χρησιμοποιείται ερωτηματολόγιο που να απευθύνεται στους χρήστες, γιατί ο σκοπός της έρευνας δεν είναι ο βαθμός εξυπηρέτησης των χρηστών αλλά εάν ο Δήμος ανταποκρίνεται μέσα από την λειτουργία των κοινωνικών δομών στις ανάγκες την σύγχρονης εποχής της κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου Κορινθίων

6.1 Γεωγραφικά - Ιστορικά Στοιχεία

Με τον Ν.3852, συστάθηκε ο νέος διευρυμένος Δήμος Κορινθίων, οποίος αποτελείται από τους πρώην «Καποδιστριακούς» Δήμους Κορινθίων, Σαρωνικού, Σολυγείας, Άσσου – Λεχαίου και Τενέας.

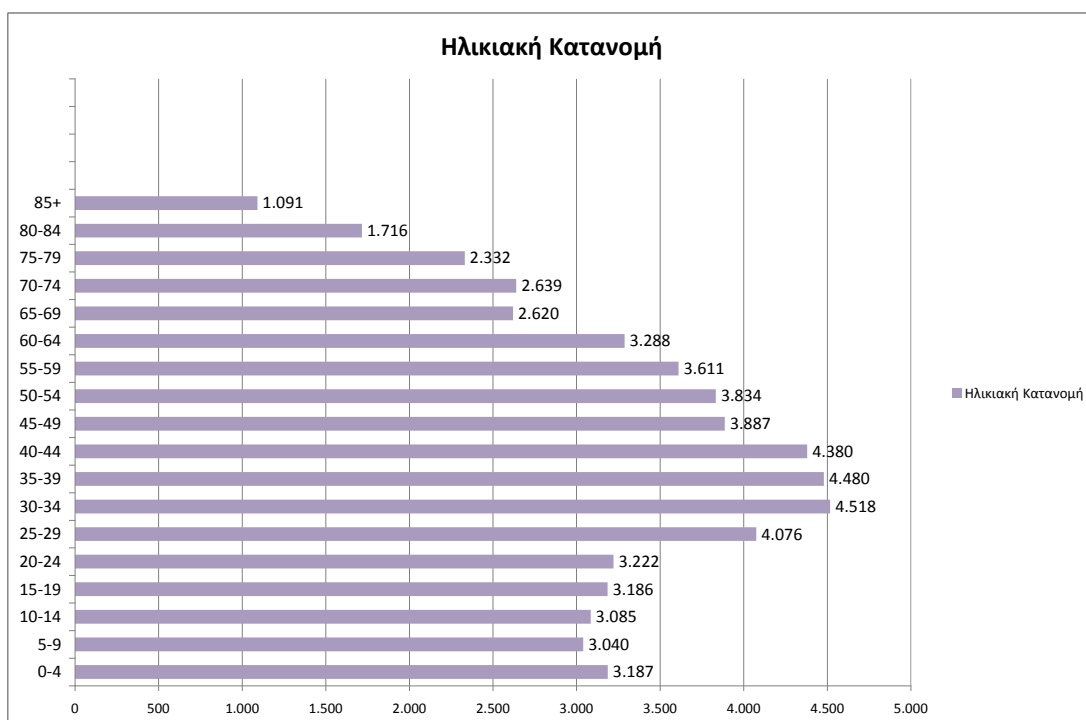
Έδρα του Δήμου Κορινθίων είναι η πόλη της Κορίνθου, η οποία βρίσκεται 80 χλμ. νοτιοδυτικά των Αθηνών και αποτελεί το κατεξοχήν αστικό κέντρο του Νομού Κορινθίας και το τρίτο σημαντικότερο λιμάνι της Πελοποννήσου. Περιστοιχίζεται από τις παραθαλάσσιες περιοχές του Λεχαίου, Ίσθμιων, Κεραιών και τις περιοχές Εξαμιλίων και Αρχαίας Κορίνθου. Η γεωγραφική της θέση είναι στην παραθαλάσσια περιοχή ανατολικά του Κορινθιακού Κόλπου κοντά στην ζεύξη με τον Σαρωνικό.

Η οικονομία του δήμου Κορινθίων βασίζεται κατά κύριο λόγο στην γεωργία και την κτηνοτροφία . Δευτερεύουσα οικονομική σημασία για το νέο Δήμο έχει η αλιεία , ο τουρισμός και το εμπόριο το οποίο όμως είναι ζωτικής σημασίας για την έδρα του . Οι βιομηχανίες και οι βιοτεχνίες δεν καθορίζουν την οικονομική

φυσιογνωμία των δημοτικών διαμερισμάτων του δήμου παρά μόνο την τοπική οικονομία της Κορίνθου. Οι εργαζόμενοι κατανέμονται ανισομερώς στους τρεις κλάδους παραγωγής . Τους μισούς καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας (επιχειρήσεις) ο οποίος είναι συγκεντρωμένος στην πόλη της Κορίνθου που αποτελεί τον πόλο της περιοχής και ιδιαίτερα εμπορικό κέντρο αναπτύσσοντας παράλληλα τον τουρισμό και την βιομηχανία – βιοτεχνία . Στο νέο Δήμο υπάρχουν ξενοδοχεία και επιχειρήσεις δευτερογενή τομέα, ενώ κάτοικοι στα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα απασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία . Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι το λάδι , τα εσπεριδοειδή , τα κτηνοτροφικά προϊόντα και η σταφίδα.

6.2 Δημογραφικά Στοιχεία

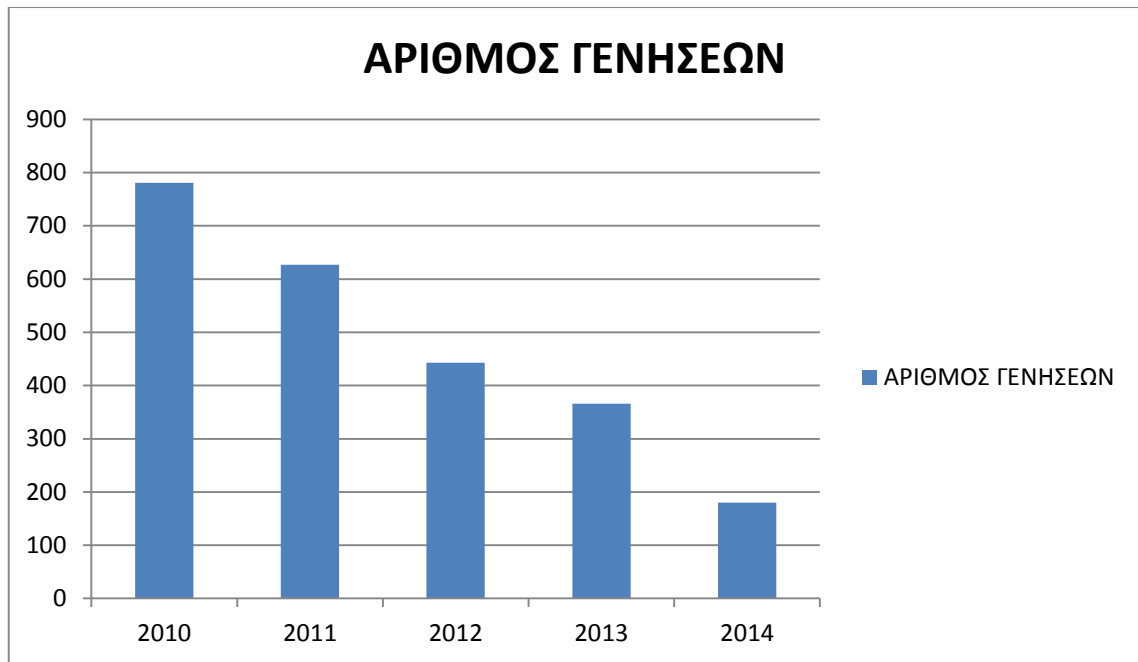
Τα βασικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Δήμου Κορινθίων είναι η διαχρονική αύξηση του αστικού και ημιαστικού πληθυσμού σε βάρος του αγροτικού, ο υψηλότερος βαθμός πυκνότητας του πληθυσμού σε σύγκριση με τους άλλους δήμους του Νομού Κορινθίας και η συγκέντρωση του πληθυσμού επί της παραλιακής ζώνης που παρουσιάζει συνεχή και πυκνή δόμηση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Έτους 2011 της Ε.Σ.Υ.Ε., ο νέος «Καλλικρατικός» Δήμος Κορινθίων έχει συνολική έκταση 609,016 τετραγωνικά χιλιόμετρα. και συνολικό μόνιμο πληθυσμό 58.192 κατοίκους. Η πληθυσμιακή πυκνότητα στην περιοχή του Δήμου ανέρχεται σε 96 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Η ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων που αφορούν τον Δήμο Κορινθίων οδηγεί στις παρακάτω παρατηρήσεις. Στο διάγραμμα 1 απεικονίζεται ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Κορινθίων σε βασικές ηλικιακές κατηγορίες.

Διάγραμμα 1

Πηγή: Ίδια διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

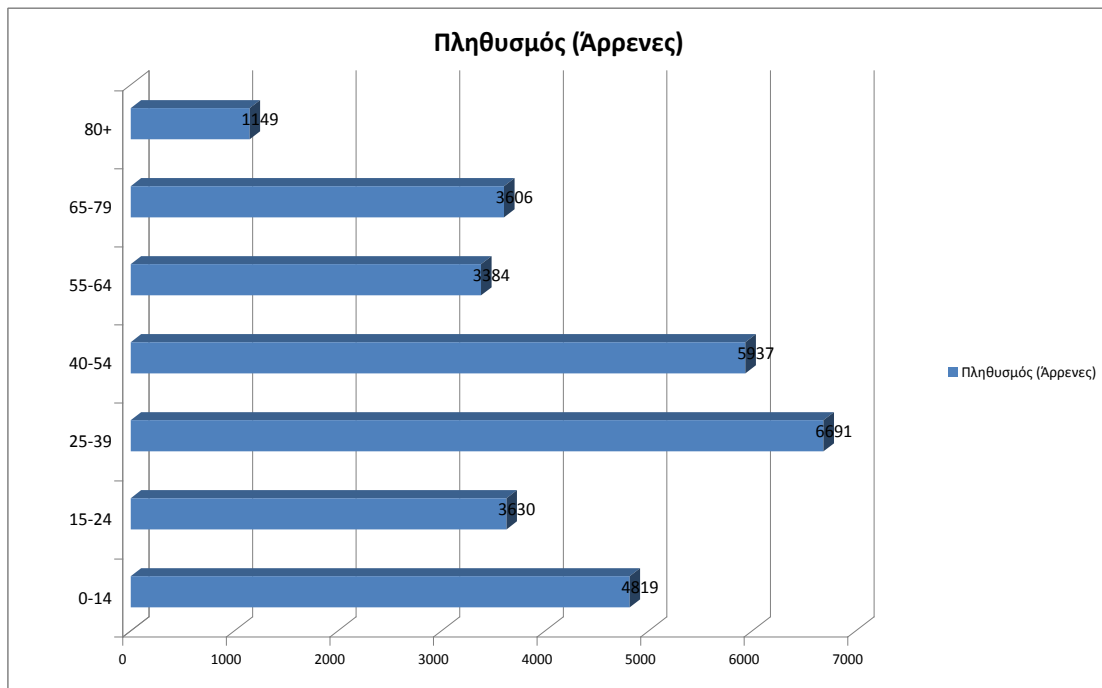
Διαπιστώνεται ότι τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ο αριθμός των γεννήσεων στο δήμο Κορίνθου είναι σε ένα ικανοποιητικό βαθμό εφόσον τα άτομα από 0-14 φτάνουν τις 9.312. Βέβαια, αυτά τα στοιχεία αφορούν την απογραφή του 2011. Σύμφωνα με τα στοιχεία που αφορούν την περίοδο της κρίσης οι γεννήσεις έχουν μειωθεί δραματικά όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2.

διάγραμμα 2

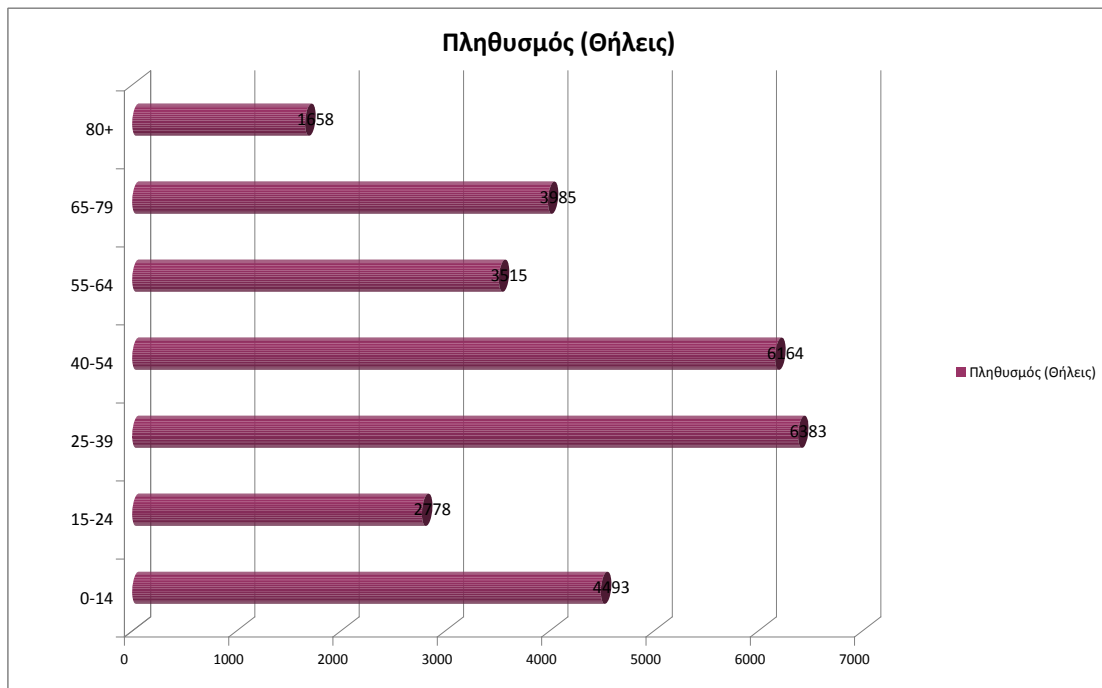
Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ληξιαρχείου Δήμου Κορινθίων

Ο Δήμος Κορίνθου δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλημα, εάν όμως συνεχιστεί η πτωτική τάση των γεννήσεων μπορεί διαχρονικά να εμφανιστεί. Αυτό όμως που έχει μεγάλη σημασία είναι η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης που μέχρι τώρα είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφού όπως φαίνεται από τα στοιχεία ο πληθυσμός 65+ φτάνει το 17,86% του συνόλου, όταν σε επίπεδο χώρας το προσδόκιμο ζωής είναι 79,78 έτη. Ως προς το συνολικό πληθυσμό του Δήμου, η αναλογία των ανδρών είναι στο 50,2% και η αναλογία των γυναικών στο 49,8%,σε αντίθεση με το ποσοστό σε επίπεδο χώρας που είναι 51% το ποσοστό των γυναικών και 49% των ανδρών. Όπως προκύπτει από το διάγραμμα της ηλικιακής κατανομής το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η παραγωγική ηλικία 15-64 με 55%, η τρίτη ηλικία με ποσοστό 23,5% και από 0-14 με ποσοστό 21,5%, όταν σε επίπεδο χώρας η παραγωγική ηλικία αγγίζει το ποσοστό του 67,71% και η τρίτη ηλικία φτάνει το 17,08%, και από 0-14 το 15,2%.Στα διαγράμματα 3,4 φαίνεται η διαγραμματική απεικόνιση του συνολικού πληθυσμού του δήμου κατηγοριοποιημένο κατά φύλλο. Γίνεται αντιληπτό ότι στον δήμο υπάρχει μια ισοκατανομή μεταξύ ανδρών και γυναικών όλες τις ηλικιακές κατηγορίες.

διάγραμμα 3

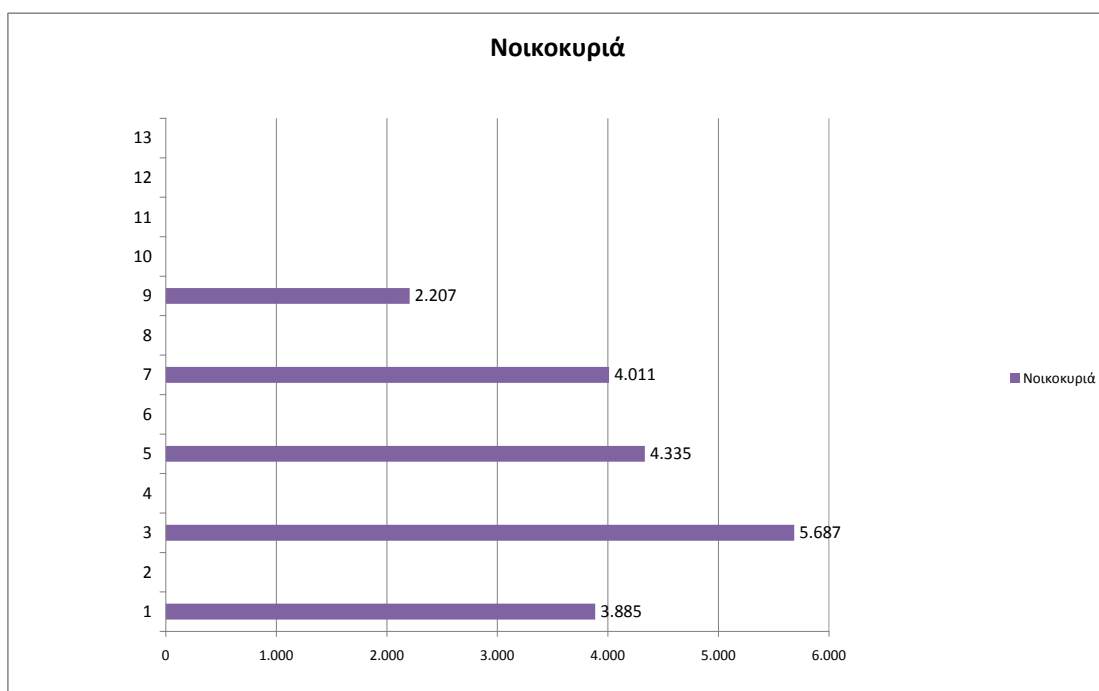
Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

διάγραμμα 4

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

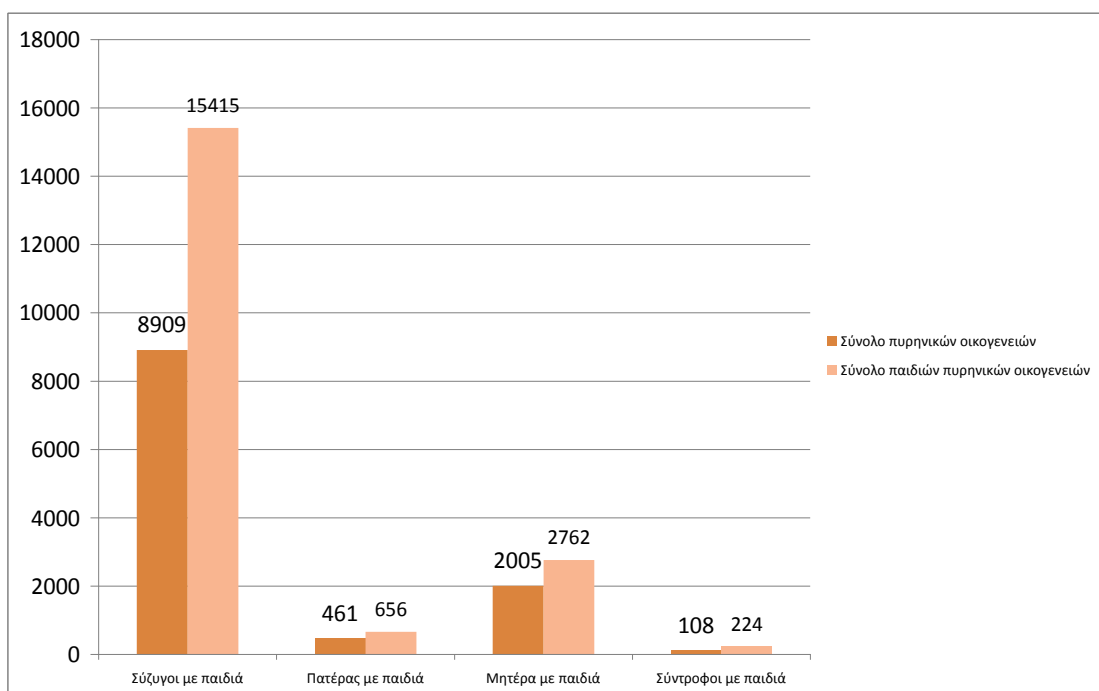
Ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού (Πληθυσμός 65 – 79 και 80+ / Πληθυσμός 0 – 14) βρίσκεται στο 120,3%, ενώ ο δείκτης ανανέωσης του πληθυσμού (Πληθυσμός 0 – 14 / Πληθυσμός Συνολικός) στο 0,17. Η αναλογία του γηραιού πληθυσμού (Πληθυσμός ηλικιών 65–79 και 80+) βρίσκεται στο 14,84%, η αναλογία του παραγωγικού πληθυσμού (Πληθυσμός ηλικιών 15–64) στο 68,14%. Ο συνολικός δείκτης κοινωνικής επιβάρυνσης (Πληθυσμός ηλικιών 0-14 και 65-79 και 80+ / Πληθυσμό ηλικιών 15-64) στο 47%. Από αυτά συνεπάγεται ότι ο πληθυσμός του Δήμου Κορινθίων είναι ένας ώριμος πληθυσμός από δημογραφική άποψη. Όσον αφορά τον αριθμό των μελών όπως φαίνεται και από το διάγραμμα, το σύνολο των νοικοκυριών είναι 20.125 χωρίς μεγάλες διακυμάνσεις

διάγραμμα 5

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

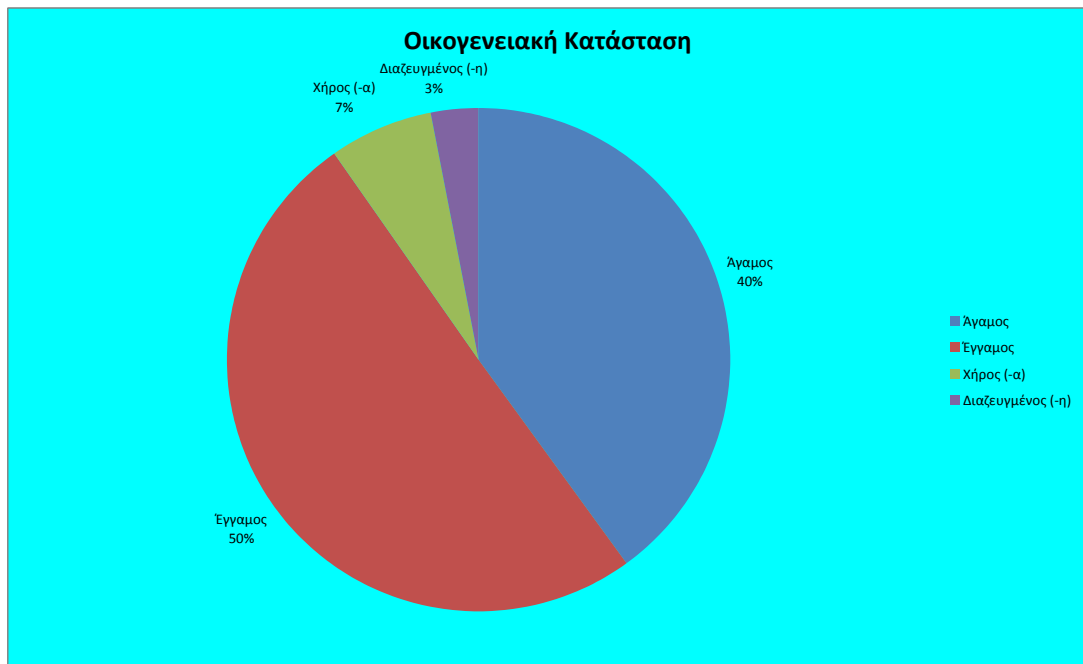
Η πλειοψηφία των πυρηνικών οικογενειών είναι σύντροφοι με παιδιά με ποσοστό 44,2%, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι ένα ποσοστό 9,96% είναι μητέρα με παιδιά, διάγραμμα 6. Σε αντιστοιχία με το επίπεδο χώρας όπου το ποσοστό των πυρηνικών οικογενειών με παιδιά είναι 51,9%, παντρεμένοι χωρίς παιδιά 30,2%, ενώ οι μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά ανέρχονται σε ποσοστό 15,3% σε επίπεδο χώρας.

διάγραμμα 6

Πηγή: Ίδια διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

Όσο αφορά την οικογενειακή κατάσταση το 50% του πληθυσμού είναι έγγαμοι και το 40% άγαμοι, ποσοστό το οποίο είναι σχεδόν το ίδιο με το επίπεδο χώρας όπου το ποσοστό των εγγάμων είναι 50,3% και των αγάμων ανέρχεται σε 39%. Εδώ φαίνεται καθαρά ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα που ίσως θα μας απασχολήσει στο μέλλον, διάγραμμα 7.

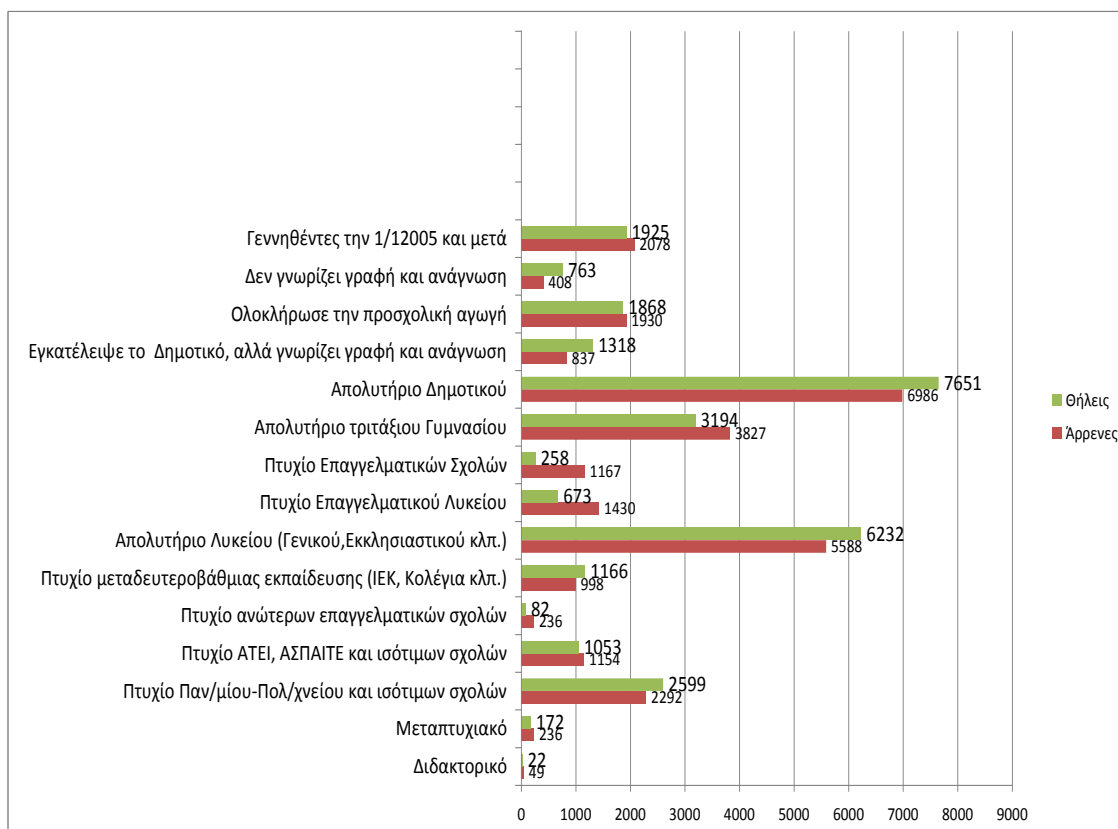
διάγραμμα 7

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

Κοινωνικά χαρακτηριστικά

6.3.α Εκπαίδευση

Το μορφωτικό επίπεδο είναι χαμηλό με τους κατόχους διδακτορικού και μεταπτυχιακού τίτλου να αγγίζει μόλις το 0,82%, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 12,8%. Οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό με 63,4%. Το ποσοστό των αναλφάβητων είναι 2%, διάγραμμα 8.

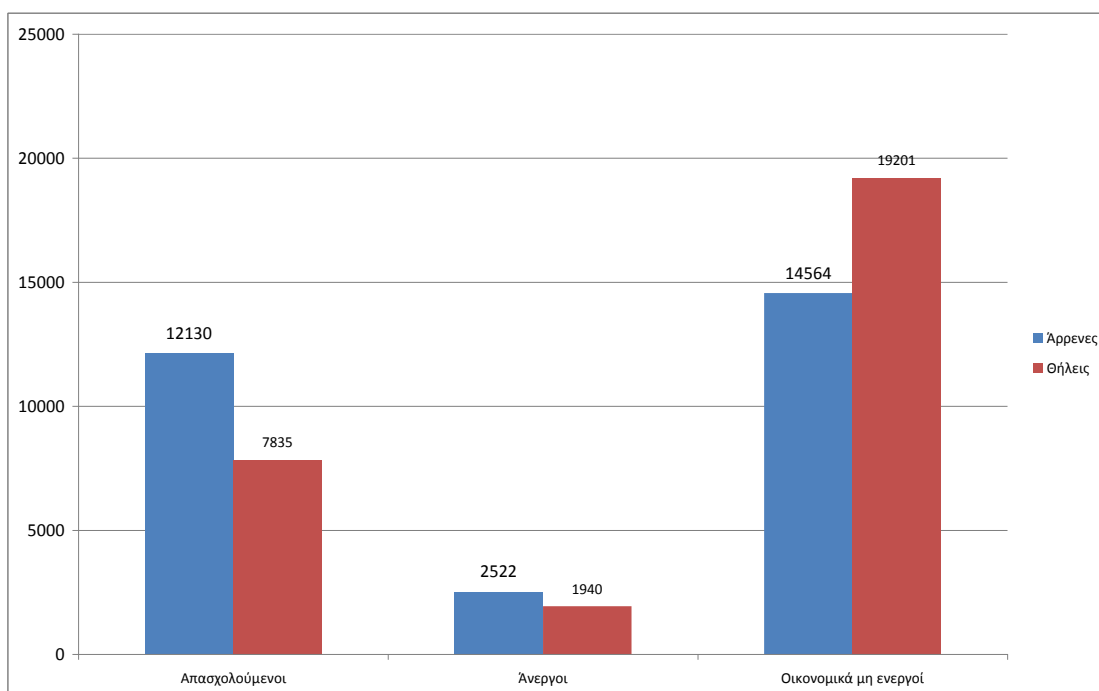

Διάγραμμα 8

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

6.3.β Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Στο διάγραμμα 9, απεικονίζονται οι απασχολούμενοι και οι οικονομικά μη ενεργοί και οι ανεργοί. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός έχει ποσοστό 41,98%*, ο μη οικονομικά ενεργός έχει ποσοστό 58,02% όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Το μεγαλύτερο ποσοστό μη οικονομικά ενεργών έχουν οι γυναίκες με ποσοστό 56,7%, ενώ στους απασχολούμενους οι άνδρες έχουν ποσοστό 60,7%.

διάγραμμα 9

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ

Συμπεράσματα

Ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού στον Δήμο Κορίνθου αγγίζει το 120.3% και σε συνάρτηση με την μείωση του αριθμού των γεννήσεων αναδεικνύεται το έντονο δημογραφικό πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίσει ο Δήμος στο μέλλον αν συνεχιστεί αυτή η μείωση των γεννήσεων αλλά και την αναγκαιότητα ύπαρξης δομών και πρωτοβουλιών φροντίδας των ηλικιωμένων. Ο δείκτης εξάρτησης αγγίζει το ποσοστό του 47%, και γίνεται επιτακτική η ανάγκη στήριξης των ηλικιακών ομάδων 0-14 και 65+. Ο δείκτης ανανέωσης του πληθυσμού είναι 0.17%., αυτό αναδεικνύει το δημογραφικό πρόβλημα που αναφέρουμε πιο πάνω. Εξετάζοντας τις ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού αυτό που παρατηρούμε είναι η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης που αφού όπως φαίνεται από τα στοιχεία, ο πληθυσμός 65+ φτάνει το 17,86% του συνόλου. Όπως προκύπτει από το διάγραμμα της ηλικιακής κατανομής το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η παραγωγική ηλικία 15-64 με 55%, η τρίτη ηλικία με ποσοστό 23,5% και από 0-14 με ποσοστό 21,5%. Αυτό δημιουργεί την ανάγκη

για παροχή κοινωνικής προστασίας και στήριξη της τρίτης ηλικίας, αλλά και της παιδικής ηλικίας. Επίσης πρέπει να στηριχτεί η παραγωγική ηλικία, ειδικότερα σήμερα όπου η ανεργία λόγω της κρίσης είναι σε πρωτόγνωρα για τον Δήμο επίπεδα. Σύμφωνα με στοιχεία του επιμελητήριου Κορινθίας έχει πληγεί σε μεγάλο ποσοστό η παραγωγική δράση στο Δήμο, καθώς έχουν κλείσει μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην περιοχή, γεγονός που αυξάνει την ανάγκη καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, των κοινωνικών αυτών ομάδων από τις δομές του Δήμου. Σημαντικό είναι επίσης να επισημάνουμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό των δημοτών είναι οικονομικά μη ενεργό, και αυτό μπορεί να εξηγηθεί με το ότι πολλοί απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα και ιδίως οι γυναίκες δεν καταγράφονται ως εργαζόμενοι. Η ανεργία βάση της απογραφής αγγίζει το ποσοστό του 18%, βέβαια σήμερα είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό λόγω της οικονομικής κρίσης και επίσης λόγω της μη λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων ή της αλλαγής έδρας τους, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα, την ραγδαία αύξηση της ανεργίας σε επίπεδο Δήμου, αλλά και την ανάγκη στήριξης των δημοτών οι οποίοι λόγω του γεγονότος αυτού βρίσκονται στα όρια της φτώχειας.

Εξετάζοντας την οικογενειακή κατάσταση παρατηρούμε ότι το 50% του πληθυσμού είναι έγγαμοι και το 44% των νοικοκυριών να είναι πυρηνικές οικογένειες με παιδιά. Αυτό δημιουργεί την ανάγκη ύπαρξης δομών που αφορούν την στήριξη της βρεφικής-παιδικής ηλικίας. Επίσης είναι επιβεβλημένο να στηριχτούν μέσα από τις δομές της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου και οι μητέρες που αναζητούν εργασία ή εργάζονται, και πολύ περισσότερο όταν το 10% είναι μονογονεϊκές οικογένειες (μητέρες με παιδιά).

Υπάρχει ανάγκη επαγγελματικής στήριξης και κατάρτισης του πληθυσμού και ιδιαίτερα σε εποχή κρίσης με δεδομένο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των δημοτών είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου με το 63,4% να είναι απόφοιτοι Αθμιας και Βθμιας εκπαίδευσης και μόλις το 12,8% να είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα άνθρωποι που βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία και αντιμετωπίζουν το φάσμα της ανεργίας με κύρια αιτία την οικονομική κρίση, να είναι δύσκολο να ενταχθούν και πάλι στην αγορά εργασίας λόγω του μορφωτικού τους επιπέδου.

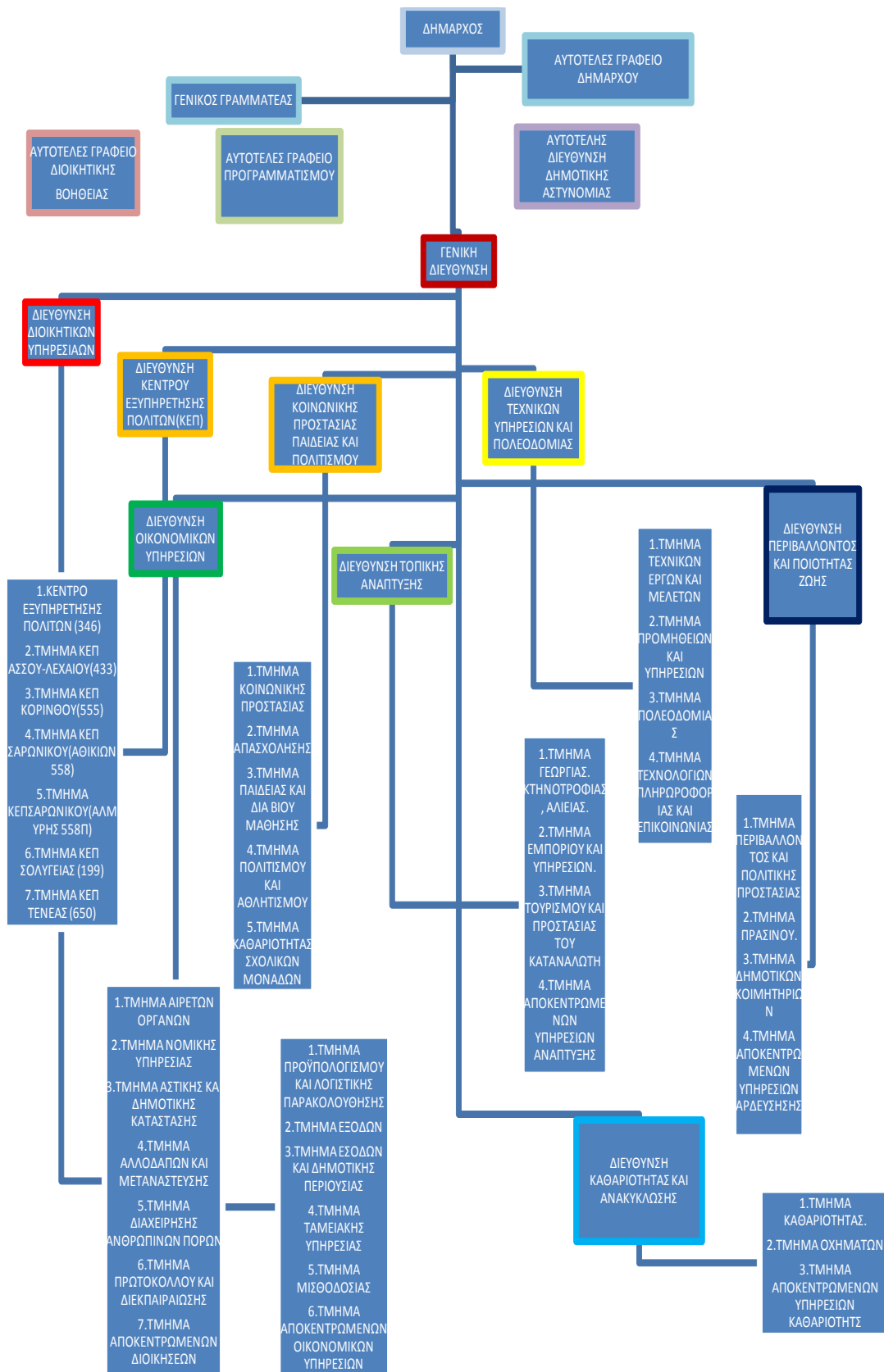
Ένα βασικό πρόβλημα στην προσπάθεια ανάλυσης του κοινωνικού προφίλ του Δήμου είναι η έλλειψη στοιχείων από την απογραφή του 2011 που αφορούν τα Α.Μ.Ε.Α που είναι σημαντικό στοιχείο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο.

Κεφάλαιο 7. Κοινωνική πολιτική Δήμου Κορίνθου

7.1 Διάρθρωση κοινωνικών υπηρεσιών Δήμου Κορινθίων

Ο Δήμος Κορίνθου έχει μια σύνθετη διάταξη κοινωνικών υπηρεσιών όπως φαίνεται και στο διάγραμμα . Υποδιαιρείται σε οκτώ (8) Διευθύνσεις εκ των οποίων η Διεύθυνση κοινωνικής προστασίας παιδείας και πολιτισμού, και ειδικότερα, το τμήμα κοινωνικής προστασίας που έχει στόχο την προώθηση των υπηρεσιών της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, της δημόσιας υγείας, της ισότητας των δυο φύλλων, της πρόληψης της παραβατικότητας και της προαγωγής του εθελοντισμού. Στην διεύθυνση προϊστάται ο Αντιδήμαρχος ο οποίος ηγείται των πέντε τμημάτων (κοινωνικής προστασίας, απασχόλησης, του τμήματος, παιδείας και δια βίου μάθησης, πολιτισμού και αθλητισμού, καθώς επίσης και το τμήμα καθαριότητας σχολικών μονάδων.

Στην επόμενη σελίδα παραθέτουμε το οργανόγραμμα του Δήμου Κορινθίων στο διάγραμμα 10, το οποίο προκύπτει από τον εσωτερικό κανονισμό υπηρεσιών του Δήμου.

Διάγραμμα 10

Ίδια διαμόρφωση από Ο.Ε.Υ Δήμου Κορίνθου

7.2 Αρμοδιότητες διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας & Αθλητισμού

7.2.1 Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας.

Το τμήμα Κοινωνικής προστασίας αποτελείται από την υπηρεσία κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης ,την υπηρεσία προστασίας δημόσιας υγείας την υπηρεσία πολιτικής ισότητας των δυο φύλλων, την υπηρεσία τοπικού συμβουλίου πρόληψης παραβατικότητας, και την υπηρεσία προαγωγής του εθελοντισμού, με τις αρμοδιότητες που περιγράφονται παρακάτω:

Υπηρεσία Κοινωνικής Πολιτικής

Είναι επιφορτισμένη να διενεργεί έρευνες κοινωνικού περιεχομένου σε συνεργασία με την ΕΛ.ΣΤ.Α.Τ, καταρτίζει το επιχειρησιακό σχέδιο των κοινωνικών υπηρεσιών. Είναι επίσης υπεύθυνη για την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων που αφορούν την βρεφική ηλικία, των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, των αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών κ.λ.π. Συντονίζει τις δράσεις των Ν.Π.Δ.Δ. του Δήμου με συναφείς αρμοδιότητες. Είναι αρμόδια για την έκδοση αδειών λειτουργίας των Ν.Π.Ι.Δ. που ασχολούνται με την παιδική προστασία, όπως επίσης για την εποπτεία και τον έλεγχο τους. Ρυθμίζει θέματα που αφορούν την κοινωνική κατοικία.

Υπηρεσία Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης.

Μέριμνα για την στήριξη των άστεγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών. Χορήγει κάρτα αναπηρίας, εκδίδει πιστοποιητικά οικονομικής αδυναμίας, και επίσης είναι επιφορτισμένη με την καταβολή των κοινωνικών επιδομάτων.

Υπηρεσία Προστασίας Δημόσιας Υγείας

Διενεργεί τους πάσης φύσεως εμβολιασμούς, είναι υπεύθυνη για την τήρηση των κανόνων υγιεινής των σχολείων, όπως επίσης για τον ορισμό των γιατρών που διενεργούν τις εξετάσεις είναι απαραίτητες για την έκδοση των βιβλιαρίων υγείας σε επαγγελματίες υγειονομικού ενδιαφέροντος. Υλοποιεί προγράμματα δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από Εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους.

Υπηρεσία Πολιτικών Ισότητας των Φύλων

Διενεργεί έρευνες, μελέτες, που αφορούν την θέση της γυναίκας στην κοινωνική δομή, διαχειρίζεται προγράμματα που αφορούν την καταπολέμηση της ανισότητας και του αποκλεισμού των γυναικών.

Υπηρεσία Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης Παραβατικότητας

Καταρτίζει προγράμματα, ημερίδες, σεμινάρια που αφορούν την παραβατικότητα, όπως επίσης είναι υπεύθυνη για την εν γένει λειτουργία του Τοπικού Συμβουλίου Παραβατικότητας.

Υπηρεσία Προαγωγής του Εθελοντισμού.

Πρωθεί την ιδέα του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης μέσα από την λειτουργία τοπικών δικτύων.

7.2.2. Τμήμα Απασχόλησης.

Υλοποιεί και συμμετέχει σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και δράσεις που έχουν σκοπό την προώθηση της απασχόλησης στο πλαίσιο Εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών. Λειτουργεί Δημοτικό Γραφείο Ενημέρωσης για την απασχόληση, καθώς επίσης είναι υπεύθυνο για την γραμματειακή στήριξη του γραφείου. Υλοποιεί συμβουλευτικές δράσεις για την στήριξη των ανέργων.

7.2.3 Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης

Υπηρεσία Παιδείας

Μεριμνά για την συγκρότηση των σχολικών επιτροπών. Παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στην Δημοτική Επιτροπή Παιδείας. Είναι υπεύθυνη για την καταγραφή των στεγαστικών αναγκών των σχολείων, όπως επίσης για την καθαριότητα και φύλαξη των υπάρχοντων σχολικών συγκροτημάτων. Είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα της ίδρυσης βιβλιοθηκών , Κ.Δ.Α.Π, πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής, και του προγράμματος των σχολικών τροχονόμων.

Υπηρεσία Δια Βίου Μάθησης

Καταρτίζει και υλοποιεί το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, με βάση το Εθνικό πρόγραμμα. Έχει επίσης την αρμοδιότητα της λαϊκής επιμόρφωσης και γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων.

7..2.4 Τμήμα Πολιτισμού και Αθλητισμού

Υπηρεσία Πολιτισμού

Εφαρμόζει πολιτικές για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού με την δημιουργία πολιτιστικών, πνευματικών κέντρων, μουσείων κ.λ.π. Έχει αρμοδιότητα για την προστασία μουσείων, μνημείων καθώς και των αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων που ανήκουν γεωγραφικά στην Δημοτική Ενότητα.

Υπηρεσία αθλητισμού και νέας γενιάς

Διαχειρίζεται τις αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου, όπως επίσης προωθεί προγράμματα ενίσχυσης του μαζικού αθλητισμού.

7..2.5 Τμήμα Καθαριότητας σχολικών μονάδων

Είναι υπεύθυνο για την καθαριότητα, τον καλλωπισμό των σχολικών μονάδων και των περιβαλλόντων χώρων αυτών.

7.3 Δράσεις Τμήματος Κοινωνικής Προστασίας και Κέντρου Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κορινθίων

7.3.1 Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας

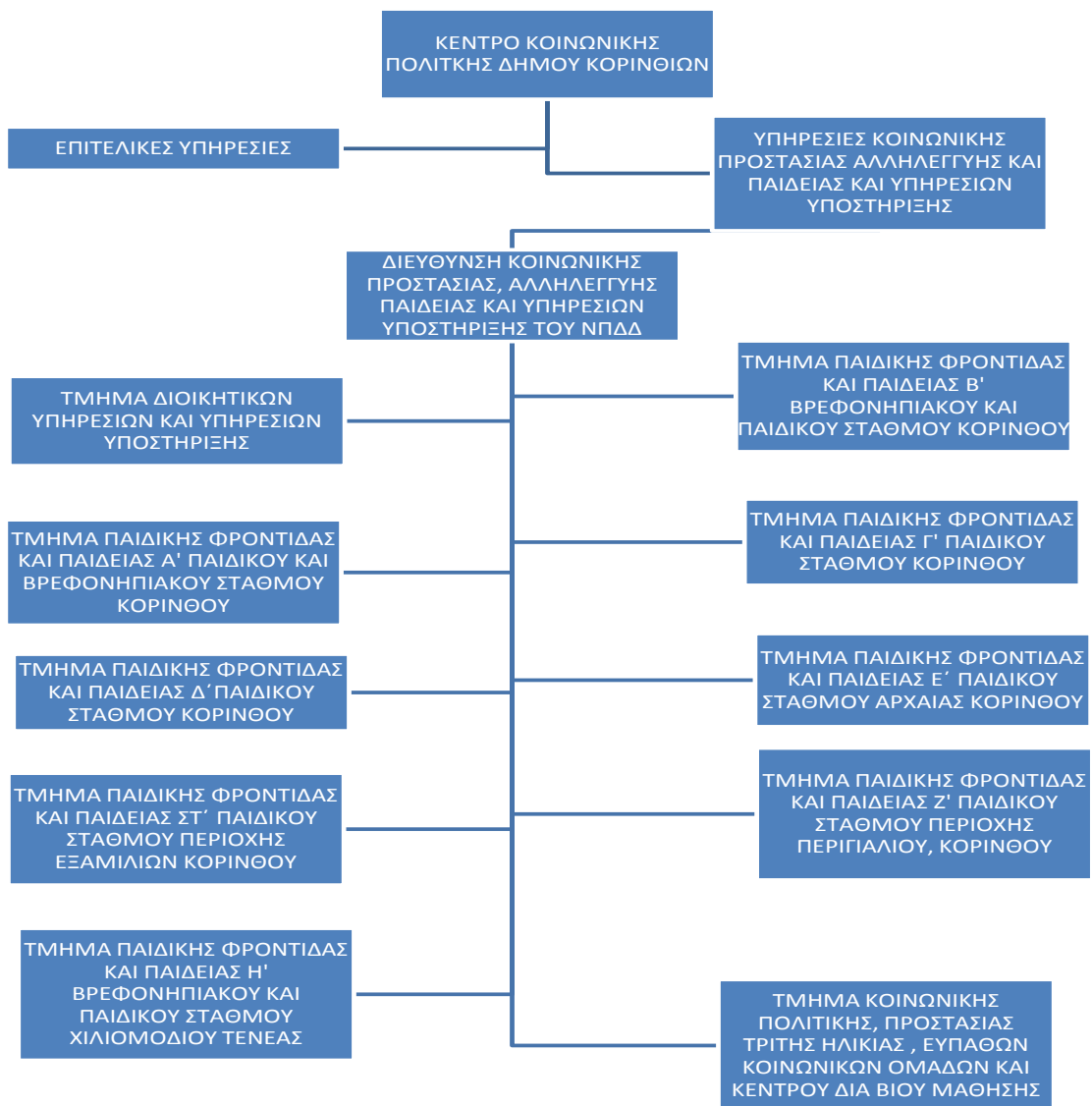
Το τμήμα Κοινωνικής Προστασίας του Δήμου Κορίνθου έχει την πλήρη ευθύνη της απόδοσης των προνομιακών επιδομάτων , όπως επίσης για την έκδοση των βιβλιάρων οικονομικής αδυναμίας και πιστοποιητικών κοινωνικής προστασίας. Παρέχει έκτακτη βοήθεια λόγω ένδειας και φυσικών καταστροφών. Έχει επίσης την ευθύνη για την παροχή εμβολιασμών για ανασφάλιστα παιδιά και εφήβους. Σε συνεργασία με Μ.Κ.Ο λειτουργεί το πρόγραμμα <<Εμβόλια-ζούμε : παιδιά ανασφάλιστα, όχι απροστάτευτα>> για την παροχή εμβολίων για ανασφάλιστα παιδιά, όπως επίσης για τον εμβολιασμό των παιδιών του καταυλισμού των ρόμα και σε συνεργασία με την Μ.Κ.Ο << Η κιβωτός των

παιδιών>>. Λειτουργεί για πέμπτη συνεχή χρονιά το πρόγραμμα <<έξω μαζί>> με σκοπό την κοινωνική ενσωμάτωση και ψυχαγωγία παιδιών και νέων με αναπηρίες. Σε συνεργασία με την Μ.Κ.Ο. <<Αποστολή Άνθρωπος>> υλοποιεί το πρόγραμμα <<Στηρί- ζουμε>> που παρέχει ιατρική φροντίδα σε ανασφάλιστους πολίτες του Δήμου. Λειτουργεί το πρόγραμμα << Παιδειατροφή by Eprobe>>, που έχει σαν σκοπό σε συνεργασία με τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς του Δήμου να εκπαιδεύσει τους δημότες στην εφαρμογή της υγιεινής διατροφής, και την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας.

Είναι υπεύθυνο για την λειτουργία τράπεζας αίματος και την εθελοντική αιμοδοσία, όπως επίσης για την λειτουργία των παιδικών κατασκηνώσεων του Δήμου. Προωθεί και στηρίζει την λειτουργία του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης και Παραβατικότητας (ΤοΣΠΠα). Τέλος το τμήμα είναι υπεύθυνο για την ψυχοκοινωνική στήριξη οικογενειών που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικά προβλήματα. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε την μεγάλη προσπάθεια που γίνεται για την δημιουργία δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών. Λειτουργεί το Δημοτικό Κοινωνικό Ιατρείο που παρέχει υπηρεσίες υγείας από ειδικότητες ορθοπαιδικού, γυναικολόγου, καρδιολόγου, ενδοκρινολόγου, κλπ. που προσφέρονται από εθελοντές γιατρούς, σε άπορους και ανασφάλιστους δημότες.

7.3.2 Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κορινθίων

Το ΝΠΔΔ Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κορινθίων συστάθηκε κατ' εφαρμογή του Νόμου 3852/2010 (Καλλικράτης) με την αριθμ. 162/13-04-2011 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Κορινθίων , η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1314/16-06-2011, τεύχος Δεύτερο . Το οργανόγραμμα του Νομικού προσώπου παρουσιάζεται στο διάγραμμα 11.

Διάγραμμα 11

Ιδία διαμόρφωση από Ο.Ε.Υ Κ.Κ.Π.Δ.Κ.

7.4.1 Δομές Κ.Κ.Π.Δ.Κ.

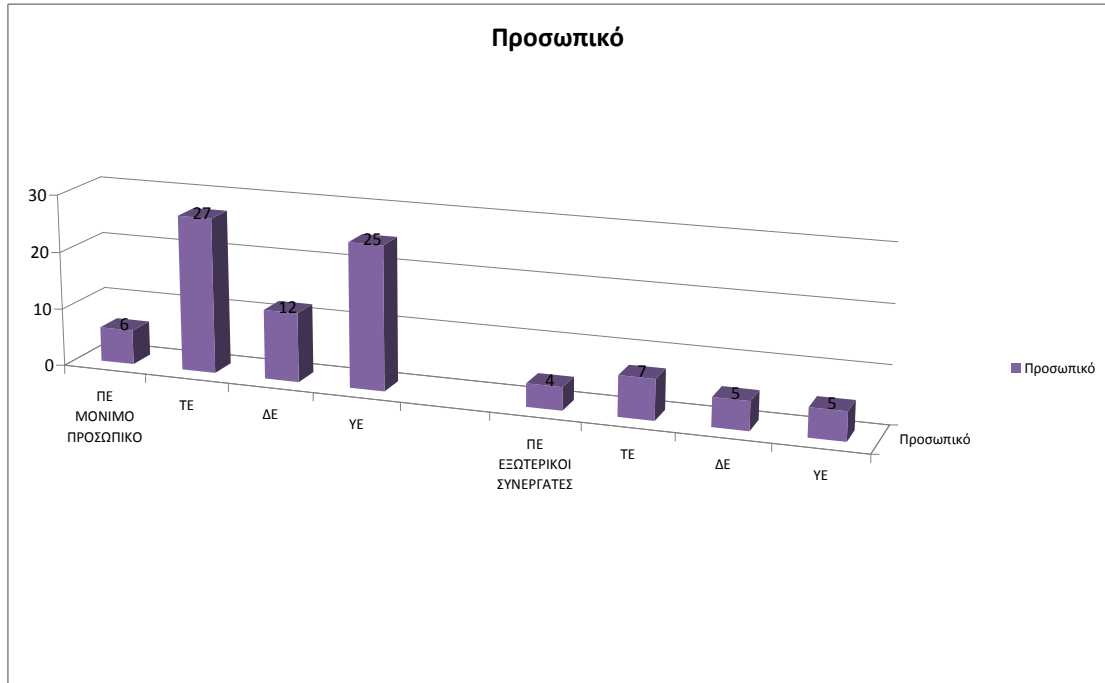
Σκοπός του Κέντρου Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κορινθίων είναι η άσκηση κοινωνικής πολιτικής μέριμνας και αλληλεγγύης προς όφελος των δημοτών και των κατοίκων του Δήμου Κορινθίων. Έχει ως στρατηγικό στόχο την υιοθέτηση σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής μέσα από τον εθελοντισμό, την επιστημονική γνώση και την αλληλεγγύη με γνώμονα τον Κορίνθιο δημότη σε όλα τα ηλικιακά του στάδια, από τη βρεφική του ηλικία έως και τα βαθιά του γεράματα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τις δομές που έχει αναπτύξει και αφορούν την παιδική ηλικία με την λειτουργία των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών όπου παρέχουν καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, την ημερήσια διατροφή, την διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία των νηπίων, όπως επίσης την λειτουργία κέντρου δημιουργικής απασχόλησης παιδιών. Επίσης με την λειτουργία των Κ.Α.Π.Η με την παροχή υπηρεσιών για την πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ατόμων, ώστε να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου. Επίσης η παροχή κοινωνικής μέριμνας, ιατρικής περίθαλψης και υποστήριξης σε πολίτες της τρίτης ηλικίας και γενικότερα σε άτομα χρήζοντα βοήθειας στο πλαίσιο της ενίσχυσης του θεσμού της οικογένειας. Δημιουργεί και λειτουργεί χώρους συνάντησης ηλικιωμένων, ανάγνωσης βιβλίων, εντύπων, εφημερίδων, προσφοράς ειδών καφεενίου, ζαχαροπλαστέιου και αναλόγως της ζήτησης ζεστού γεύματος. Σημαντικό για τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας είναι η προσφορά οργανωμένης ψυχαγωγίας και αναψυχής [εκδρομές, επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και πολιτιστικές εκδηλώσεις, προβολή ταινιών, μουσικές εκδηλώσεις, συνεστιάσεις κλπ.], όπως επίσης η απασχόληση τους σε ομάδες αυτενέργειας. Βασική δομή είναι η λειτουργία των δημοτικών ιατρείων με βασικό σκοπό την δημιουργία κέντρου αγωγής υγείας και κέντρου συμβουλευτικής στήριξης, όπως επίσης την παροχή κοινωνικών και νοσηλευτικών υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό, και την συνταγογράφηση σε ασφαλισμένους ασφαλιστικών ταμείων. Στον τομέα των κοινωνικών προγραμμάτων δομές όπως το Βοήθεια στο σπίτι που απευθύνεται σε άτομα τρίτης ηλικίας που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως, σε άτομα με κινητικές δυσλειτουργίες, και σκοπό έχει την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους με την παροχή συμβουλευτικής και

ψυχολογικής υποστήριξης, νοσηλευτικής φροντίδας, οικογενειακή φροντίδα. Μια ακόμη δομή είναι τα ΚΗΦΗ που είναι σύγχρονες ανοικτές δομές ημερήσιας φιλοξενίας ηλικιωμένων, που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα και το περιβάλλον που τα φροντίζει εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας αδυνατώντας να ανταποκριθεί στη φροντίδα που έχει αναλάβει. Μια καινούργια δομή είναι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα << Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, συμμετείχε στο πρόγραμμα του ΟΠΕΚΕΠΕ << Δωρεάν διανομή τροφίμων σε απόρους της ΕΜΕ για το έτος 2013>>. Στο πλαίσιο της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού δημιουργήθηκε το γραφείο σίτισης <<Κορινθιακά φιλέματα>>, τα κοινωνικά φροντιστήρια που προσφέρουν δωρεάν φροντιστηριακά μαθήματα σε μαθητές όλων των τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, γενικής παιδείας και κατευθύνσεων. Ίδρυσε και λειτουργεί κοινωνικό παντοπωλείο το οποίο διανέμει σε τακτική βάση τρόφιμα, είδη ατομικής υγιεινής, και γενικά είδη πρώτης ανάγκης απαραίτητα για την επιβίωση ατόμων που βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία. Λειτουργεί Το Ανοικτό Κέντρο Ημερησίας Διαμονής Αστέρων. Επίσης μια καινοτόμος δομή που λειτουργεί είναι η τράπεζα χρόνου όπου δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες να ανταλλάσσουν αγαθά και υπηρεσίες όχι με χρήματα αλλά με υπηρεσίες. Λειτουργεί επίσης και γραφείο διαμεσολάβησης που παρέχει πληροφόρηση σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες για την λειτουργία των κοινωνικών δομών που έχει ο δήμος Κορίνθου.

7.5 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ

Το σύνολο του προσωπικού που ασχολείται στις δομές κοινωνικής προστασίας του Δήμου ανέρχεται συνολικά σε εβδομήντα (70) άτομα . Οι οχτώ απασχολούνται στο τμήμα κοινωνικής προστασίας του δήμου ενώ ενώ εξήντα δυο (62) απασχολούνται στις δομές του ΝΠΔΔ. Το νούμερο ακούγεται μεγάλο στην πραγματικότητα όμως από την έρευνα που έγινε φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του προσωπικού είναι Δ.Ε και ΥΕ και αγγίζει το 53% με ειδικότητες μαγείρων, βοηθών βρεφονηπιοκόμων. Ενώ το ποσοστό των ΠΕ και ΤΕ αγγίζει το ποσοστό του 47% όπως βλέπουμε και στο διάγραμμα. Επίσης, υπάρχουν και είκοσι ένα άτομα (21) οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους

ως εξωτερικοί συνεργάτες όπου το 47% είναι ΔΕ και ΥΕ και το 53% είναι ΠΕ και ΤΕ, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 12.

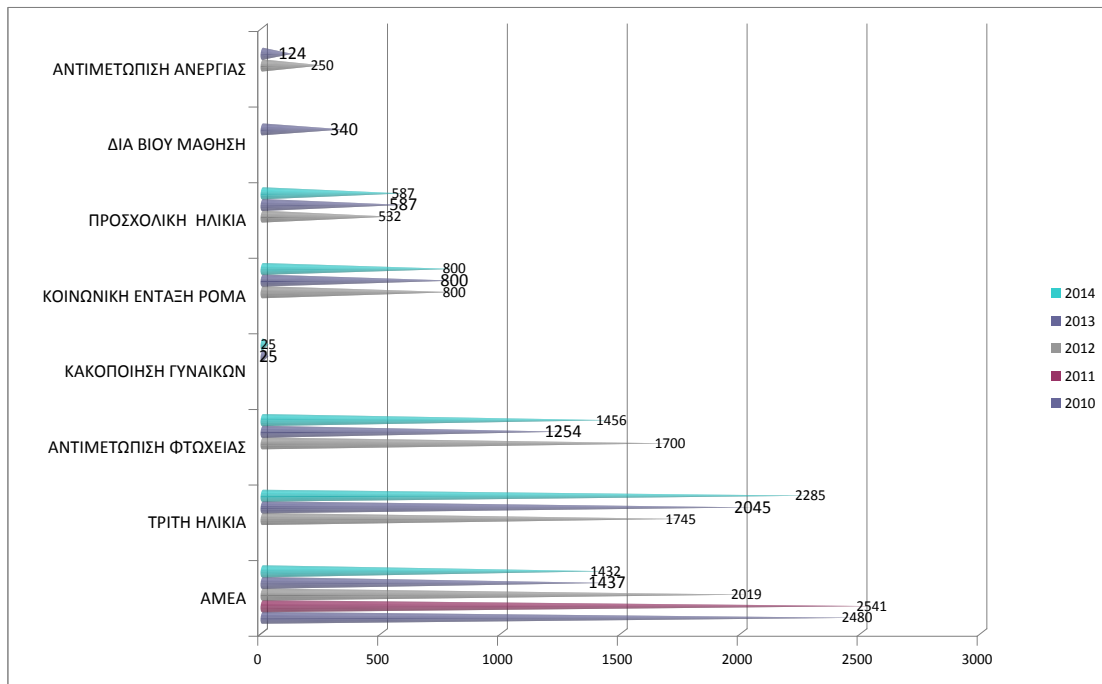
Διάγραμμα 12

Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία Δήμου Κορινθίων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8.1 Ομάδες στόχοι Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κορινθίων

Οι βασικοί πληθυσμοί στόχοι στους οποίους απευθύνεται η κοινωνική πολιτική από τον δήμο κορινθίων παρουσιάζονται στο διάγραμμα 13 όπου απεικονίζονται την πενταετία 2010-2014 το σύνολο των εξυπηρετούμενων ανά πληθυσμό –στόχο και έτος.

Διάγραμμα 13

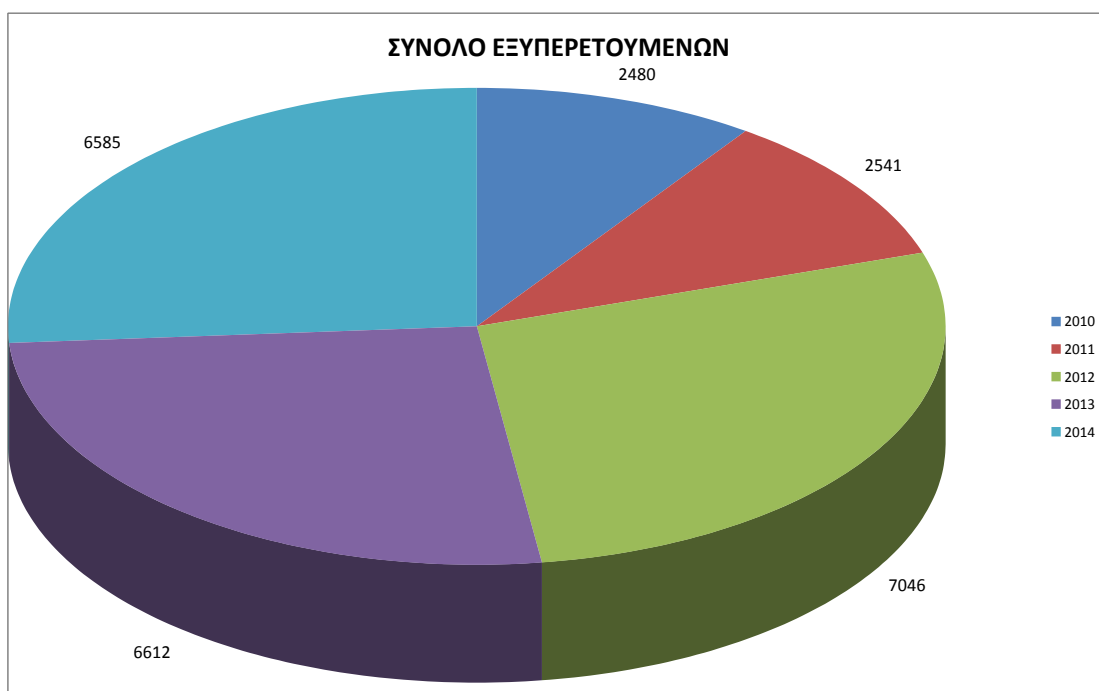
Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία Δήμου Κορινθίων

Το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνικής φροντίδας απολαμβάνουν οι πολίτες ΑΜΕΑ μέσω των κοινωνικών δόμων, και αφορά κυρίως επιδοματική πολιτική που έχει αναλάβει εξ ολοκλήρου ο δήμος, (δικαιολογητικά, αιτήσεις πληρωμές επιδομάτων όσων είναι εγγεγραμμένοι στο εθνικό μητρώο των ΑΜΕ. Ο αριθμός των εξυπηρετούμενων για την περίοδο 2010-2014 ανέρχεται στους 9,909 πολίτες.

Επίσης ένα ποσοστό των ατόμων που γίνονται αποδεκτές της κοινωνικής πολιτικής του δήμου είναι τα άτομα της τρίτης ηλικίας μέσα από τις δομές των ΚΑΠΗ, και των προγραμμάτων βοήθεια στο σπίτι και ΚΗΦΗ. Ο συνολικός αριθμός των ωφελουμένων μέσα από τις δομές του δήμου που αφορά την τρίτη ηλικία έφτασε τους 6.075 πολίτες για την περίοδο 2010-2014. Μια ακόμα ομάδα στόχος είναι τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τα οποία φιλοξενούνται στους παιδικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς, επιδιώκοντας να λειτουργήσουν ως κέντρα κοινωνικοποίησης των παιδιών αυτών μέσα από δράσεις που αναπτύσσουν μέσα σε αυτά με στόχο την ενιαία αγωγή τους. Εδώ παρατηρείται μια μεγάλη αύξηση των εξυπηρετούμενων παιδιών μέσα από την υλοποίηση του προγράμματος «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» που υλοποιείται από το 2013. Το σύνολο των παιδιών που φιλοξενούνται είναι 1.706 για την περίοδο 2010-2014. Το σημαντικότερο όμως έργο που υλοποιείται στο δήμο και αφορά την κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη ίσως να πραγματοποιείται στην αντιμετώπιση της φτώχειας με δομές όπως του κοινωνικού παντοπωλείου, των κοινωνικών φροντιστηρίων, του κοινωνικού φαρμακείου, του κοινωνικού ιατρείου κ.λπ, όπου από το 2012 μέχρι σήμερα έχουν εξυπηρετηθεί 4,410 πολίτες που αντιμετωπίζουν κατάσταση ακραίας φτώχειας. Επίσης, μια ομάδα στόχο αποτελούν οι ρομά που κατοικούν στα όρια του δήμου και μέσα από το πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης τους έχουν εξυπηρετηθεί 2.400 άτομα την περίοδο 2010-2014. Μια ομάδα στόχο αποτελούν και οι κακοποιημένες γυναίκες που μέσα από το πρόγραμμα παρέχεται συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη σε 50 άτομα από το 2013 μέχρι σήμερα. Στο τομέα της προώθησης της απασχόλησης, ο δήμος Κορίνθου αξιοποιώντας τα προγράμματα έχει παράσχει τριακόσιες εβδομήντα τέσσερις (374) θέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου από το 2012-2013.

Με το πρόγραμμα δια βίου μάθησης έχουν παρακολουθήσει επιμορφωτικά σεμινάρια την περίοδο 2013-2014 τριακόσια σαράντα άτομα(340). Πρέπει σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί ο δήμος έχουν μειωθεί σημαντικά στην περίοδο της κρίσης τα δημοτικά τέλη. Οι μειώσεις αυτές το 2013 στην ύδρευση είναι της τάξης από 15-41%, στην καθαριότητα περίπου 5%, στους κοινόχρηστους χώρους μέχρι 20%, στη βοσκή περίπου 50%.Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μειώσεις των δημοτικών τελών καθαριότητας και φωτισμού στις ευπαθείς κατηγορίες του πληθυσμού, κατά 40%και στα τέλη ύδρευσης 50%. Μάλιστα πρέπει να αναφερθεί ότι η ρύθμιση αυτή επεκτάθηκε σε όλες τις τοπικές και δημοτικές ενότητες του καλλικρατικού δήμου.

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο δήμο Κορίνθου προκύπτει ότι από τις δομές που αποτελούν το αντικείμενο έρευνας οι επωφελούμενοι ανέρχονται σε 25.239 την περίοδο 2010-2014, διάγραμμα 14.

διάγραμμα 14

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία Δήμου Κορινθίων

Ο Δήμος Κορίνθου αξιοποιώντας τους πόρους του ΕΣΠΑ έχει δημιουργήσει δομές για την εξυπηρέτηση των μητέρων, όπως επίσης την αντιμετώπιση της φτώχειας με δομές όπως το κοινωνικό παντοπωλείο. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι περισσότερα αν υπολογίσουμε τους εγγεγραμμένους στις κοινωνικές δομές αλλά τα στοιχεία που παραθέτουμε αφορούν αυτούς που πραγματικά είναι χρήστες των κοινωνικών δόμων. Για παράδειγμα οι εγγεγραμμένοι στα ΚΑΠΗ είναι πολύ περισσότεροι από αυτούς τελικά έχουν πληρώσει την εισφορά μέλους και τελικά είναι ενεργοί. Επίσης, υπάρχουν πολίτες που χρήζουν βοήθειας συμβουλευτικής, υποστηρικτικής η ακόμα και οικονομικής λόγω ένδειας(κοινωνικό παντοπωλείο), οι οποίοι δεν προσέρχονται να λάβουν καμιά παροχή κοινωνικής προστασίας είτε γιατί νιώθουν μειονεκτικά είτε γιατί δεν νιώθουν την απαραίτητη εξοικείωση με τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Από την ανάλυση των στοιχείων που προέκυψαν φαίνεται ξεκάθαρα ότι από το έτος 2010 και μετά που έχουν αρχίσει οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης ο Δήμος Κορίνθου αξιοποιεί καινούργιες δράσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας, την εξυπηρέτηση των εργαζομένων

γυναικών-μητέρων αξιοποιώντας ευρωπαϊκά προγράμματα μέσα από τις δομές των κοινωνικών υπηρεσιών.

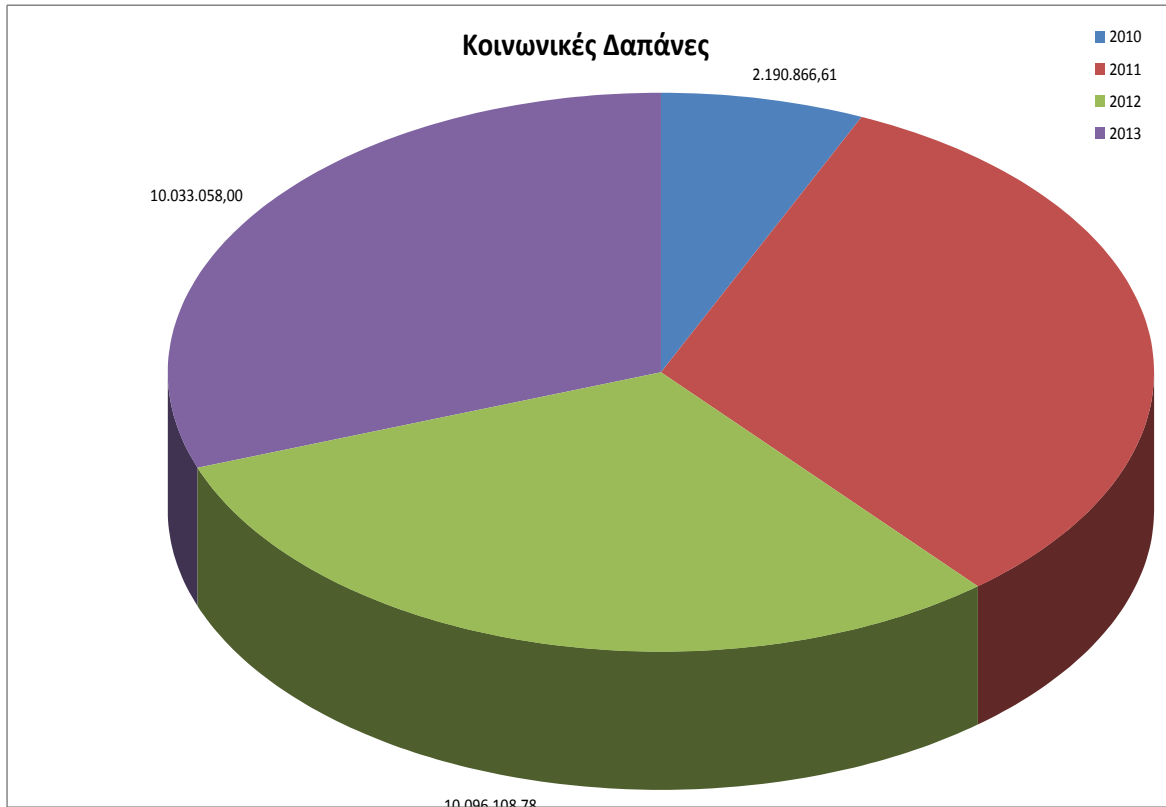

διάγραμμα 15

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία Δήμου Κορινθίων

Αξιοπρόσεχτο είναι το γεγονός ότι με ίδιους πόρους που προέρχονται από τον πλεονασματικό προϋπολογισμό του, όπως φαίνεται από το διάγραμμα 15 χρηματοδότησε την περίοδο 2010-2014 και έθεσε σε λειτουργία 2 παιδικούς σταθμούς και 2 Κ.Α.Π.Η. Όλες αυτές οι προσπάθειες γίνονται με σκοπό να εξυπηρετηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα οι πολίτες παρά τις δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος. Οι κοινωνικές δαπάνες του Δήμου Κορινθίων την τετραετία 2010-2014 απεικονίζονται στο διάγραμμα 16. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε την δραματική μείωση των Κ.Α.Π. που σύμφωνα με μελέτη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε αγγίζει το 47%. Παρόλα αυτά ο Δήμος αξιοποιώντας τα ευρωπαϊκά και εθνικά χρηματοδοτικά εργαλεία δημιουργεί καινούργιες δομές και

δράσεις. Αυτό βέβαια είναι εφικτό και λόγω των οικονομικών πλεονασμάτων που έχει, λόγω της είσπραξης παλαιών οφειλών από τους δημότες.

διάγραμμα 15

Πηγή: Ιδία διαμόρφωση από στοιχεία Δήμου Κορινθίων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Συμπεράσματα- Προτάσεις

Με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις εργασίας όπως περιγράφονται στο Κεφ.4 μέσω τριών βασικών σημείων που αφορούν την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Πρώτον η νομιμοποίηση της Τ.Α να ασκεί κοινωνική πολιτική. Δεύτερον οι εξαρτήσεις της Τ.Α από το κεντρικό κράτος αλλά και η κάθετη σχέση με την Ε.Ε οριοθετεί ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων άσκησης κοινωνικής πολιτικής, πολλές φορές όμως λειτουργεί αρνητικά λόγω του περιορισμού των πόρων σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Τρίτον γίνεται πλέον σαφές ότι η Τ.Α μπορεί να έχει σημαντικό ρόλο στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής και μάλιστα σε περίοδο κρίσης λόγω του ότι είναι πιο κοντά στα πρωτογενή προβλήματα της τοπικής κοινωνίας.

Η δυνατότητα της Τ.Α. να ανταποκρίνεται άμεσα στις τοπικές ανάγκες λειτουργεί ως συγκριτικό πλεονέκτημα και αναδεικνύει την σημαντική σημασία της για τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής. Η κατοχύρωση της δυνατότητας της Τ.Α. να οργανώνει μηχανισμούς κοινωνικής πολιτικής που αφορούν ειδικές και χωρικά εστιασμένες ανάγκες για τις οποίες η αποτελεσματικότητα του κεντρικού μηχανισμού δεν έχει αποτελεσματικές λύσεις, αναδεικνύει επίσης την σημασία στην κάλυψη τοπικών κοινωνικών προβλημάτων.

Αυτό επιτυγχάνεται και λόγω της μεταρρύθμισης του Καλλικράτη όπου επιχειρείται η αποκέντρωση μέσω της μετατόπισης του κέντρου βάρους της άσκησης κοινωνικής πολιτικής από το εθνικό σε τοπικό επίπεδο.

Επίσης επιχειρείται η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας των Δήμων δίνοντας τους αυξημένες αρμοδιότητες. Παραμένει βασικό πρόβλημα οι πόροι που χρειάζονται οι Δήμοι για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής τους.

Ένα πρόβλημα επίσης που αντιμετωπίζει η Τ.Α είναι η στελέχωση των κοινωνικών υπηρεσιών με το κατάλληλο στελεχιακό δυναμικό το οποίο θα έχει την επιστημονική κατάρτιση έτσι ώστε να γίνεται η καταγραφή, ιεράρχηση των κοινωνικών προβλημάτων αλλά και των ανθρώπων που χρήζουν κοινωνικής

προστασίας, έτσι ώστε να είναι πιο εφικτός ο σχεδιασμός κοινωνικής πολιτικής μέσα από πρωτογενή δεδομένα προσαρμοσμένα στις τοπικές κοινωνίες.

Ο Δήμος Κορίνθου ασκεί πολύπλευρη κοινωνική πολιτική με δράσεις και προγράμματα που υλοποιούνται βάση της Εθνικής και Ευρωπαϊκής πολιτικής. Οι ίδιοι πόροι που προορίζονται για άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο, εάν λάβουμε υπόψη μας της σημερινές συνθήκες κρίσης και αυτό οφείλεται στην σωστή διαχείριση των οικονομικών του Δήμου αλλά και την βεβαίωση και είσπραξη οφειλών προηγούμενων ετών όπως μας δείχνουν τα στοιχεία των προϋπολογισμών των ετών 2010-2014, διαδικασία η οποία ξεκίνησε με την έναρξη της θητείας της σημερινής Δημοτικής αρχής το 2007. Δεν γινόταν στο παρελθόν για λόγους όπως εκτιμούμε πολιτικούς, εκλογικούς. Το ερώτημα που προκύπτει μέσα από τα τεκμήρια που συγκεντρώσαμε είναι γιατί ενώ υπάρχουν τόσο σημαντικά πλεονάσματα, τα ποσά που δίνονται για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής του Δήμου που θα μπορούσαν να καλύψουν σε μεγαλύτερο βαθμό προβλήματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, ανεργίας, ένδειας κ.λ.π. -είναι -αρκετά μεν, δυσανάλογα δε με το ύψος των πλεονασμάτων-. Χωρίς να έχει τεθεί επίσημα το ερώτημα έτσι ώστε να απαντήσουν οι θύνοντες του Δήμου, μελετώντας όμως τους προϋπολογισμούς που αφορούν τα έτη 2010-2014, και το τεχνικό πρόγραμμα του Δήμου, φαίνεται ότι η προτεραιότητα δίνεται σε έργα υποδομής που είναι ανύπαρκτα στην περιφέρεια του Δήμου, περιοχές οι οποίες ενταθήκαν στον Δήμο με την ψήφιση του Καλλικράτη.

Αξιοποιεί Εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους μέσα από προγράμματα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την στήριξη των εργαζόμενων μητέρων και ειδικά των μονογονεϊακών οικογενειών, των ανέργων κ.λ.π. Μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις αντιδρά πιο γρήγορα από το κεντρικό κράτος όπως για παράδειγμα με την ίδρυση και λειτουργία των κοινωνικών φροντιστηρίων, των κοινωνικών ιατρείων, του κοινωνικού παντοπωλείου, δομών που περιορίζουν τα φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σε επίπεδο Δήμου.

Σημαντικό πρόβλημα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής του Δήμου σύμφωνα με αυτά που μας είπαν οι υπεύθυνοι των δομών είναι το θέμα της έλλειψης

προσωπικού και μάλιστα εξειδικευμένου αλλά και διοικητικού που είναι απαραίτητο λόγω των αυξημένων αναγκών για παροχή κοινωνικής προστασίας. Ένα άλλο πρόβλημα, είναι αυτό της γραφειοκρατίας το οποίο όμως παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των υπαλλήλων, πρέπει να λυθεί μέσα από την μηχανοργάνωση των υπηρεσιών και είναι ένα θέμα που πρέπει να λυθεί κεντρικά. Ένα άλλο θέμα που προκύπτει είναι ότι λόγω της έλλειψης προσωπικού, οι υπάλληλοι είναι επιφορτισμένοι με πολλές αρμοδιότητες με αποτέλεσμα η σωστή λειτουργία των υπηρεσιών να έγκειται πραγματικά στην υπηρεσιακή αυτοθυσία των υπάλληλων. Για παράδειγμα, η κοινωνική λειτουργός του δήμου είναι επιφορτισμένη ακόμα και με την διεκπεραίωση αιτήσεων των δημοτών για το κοινωνικό παντοπωλείο ή τις παιδικές κατασκηνώσεις με αποτέλεσμα να μην προλαβαίνει να ασχοληθεί με τα σοβαρά θέματα του αντικείμενου της. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, ότι αυτοί που πρέπει να ασχολούνται με την καταγραφή των προβλημάτων και των ομάδων πολιτών που πραγματικά χρήζουν βοήθειας, στις σημερινές δύσκολες συνθήκες λόγω της οικονομικής κρίσης, και να προγραμματίζουν δομές κοινωνικής προστασίας με την αξιοποίηση ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων, να ασχολούνται με την εξυπηρέτηση των δημοτών σε γραφειοκρατικές διαδικασίες. Θα μπορούσε, λοιπόν να έχει δημιουργηθεί ένα γραφείο εξυπηρέτησης γραφειοκρατικών διαδικασιών των πολιτών, όπου θα υπήρχε καλύτερη καταγραφή των αναγκών, με αποτέλεσμα τον καλύτερο προγραμματισμό κοινωνικών παροχών αλλά και την δυνατότητα των στελεχών να ασχοληθούν με αυτό που πραγματικά είναι επιφορτισμένα να κάνουν.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε την απουσία τεχνικών αξιολόγησης της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου. Ασκούνται βέβαια πολιτικές που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από την οικονομική κρίση, δεν υπάρχει όμως ειδικευμένο προσωπικό το οποίο να αξιολογεί και να σχεδιάζει την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Ο σχεδιασμός γίνεται συνήθως από τους αιρετούς, οι οποίοι τις περισσότερες φορές οι γνώσεις τους είναι άλλου επιστημονικού πεδίου. Είναι λοιπόν πρωτίστης σημασίας μια ενδεχόμενη συνεργασία με το τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για την παροχή τεχνογνωσίας που αφορά τον σχεδιασμό και αξιολόγηση πολιτικών κοινωνικής

πολιτικής στο Δήμο Κορίνθου. Για το λόγο αυτό καθίσταται επιτακτική η ανάγκη σύμπραξης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με τον Δήμο Κορίνθων, στην βάση ενός μνημονίου συνεργασίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην άσκηση της τοπικής κοινωνικής πολιτικής, αλλά και στην διάχυση της τεχνογνωσίας από την πλευρά του Πανεπιστημίου. Τέλος πρέπει και ο Δήμος Κορίνθου- όπως βέβαια και όλοι οι άλλοι Ο.Τ.Α να προσαρμοστούν σε ένα άλλο τρόπο σκέψης όσο αφορά την διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών, που απαιτεί περισσότερη πρωτοβουλία σε τοπικό επίπεδο και λιγότερο παρεμβατισμό από το κράτος. Αναφερόμαστε βέβαια στο *νέο μοντέλο διακυβέρνησης* όπου οι Ο.Τ.Α. δεν έχουν ανάγκη το εθνικό κράτος αλλά μπορούν και μόνοι τους να συνδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές, έτσι ώστε η Τ.Α. να παρέχει ποιοτικές και αξιόπιστες υπηρεσίες στους δημότες.

Με την παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια καταγραφής της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Κορίνθου, με σκοπό να διερευνήσει τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο Δήμος στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, άμεσα στο χώρο της πρακτικής εφαρμογής, αντιμετωπίζοντας τις δυσλειτουργίες που προέκυψαν από την έρευνα. Η παρούσα έρευνα ευελπιστούμε να αποτελέσει την αφορμή για την παροχή ποσοτικά και ποιοτικά καλύτερων υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας στα όρια του Δήμου Κορίνθου. Επίσης ευελπιστούμε να είναι η αρχή για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Arza C. Kohli M., (2008) *Pension reform in Europe*, Routledge. London.
- Atkinson T. (1998) *Poverty in Europe*, Blackwell, Oxford.
- Bevir M, Rhodes, R.A.W, Weller P. (2003), *Traditions of governance interpreting the changing role of the public sector*, Public Administration.
- Buchana J. and Wagner R.(1977), *Democracy in Deficit*. Academic Press, New York.
- CEC (2001) *Strengthening the local dimension of the Employment Strategy*, COM (2001) 629 final, Brussels
- Collins, D., Gillert, A. and Hennessy, P. (1992) «International Organizations and European Social Policy», *Journal of European Social Policy*, Vol.2, No.2 pp 125-146.
- Curie, Janet(2004), *The take- up of social benefits*. IZA Discussion Paper No 1103, Institute for the Study OF Labour, www.iza.org.
- Deacon B,(1997), *Global society policy: international organizations and the future of welfare*, Sage, London.
- Dean H. (2006) *Social Policy*, Cambridge, Polity Press.
- Dear M., Clark G.L., (1981) : “Dimensions of Local State Autonomy”, *Environment and Planning A*13.
- Dye, T.R. (1998), «*Understanding public policy*, Prentice Hall», Upper
- Esping-Andersen G. (2009) *The incomplete revolution*, Bristol, Policy Press.
- Esping-Andersen, C. (1990), *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Polity Press, Cambridge.
- Ferrera, M. (1996), «The southern model of welfare in social Europe», *Journal of European Social Policy*, Vol.6, No 1, pp 17-37.
- Galbraith J.K- Menshikov S.(1988), *Capitalism, Communism and Coexistence*, Houghton Mifflin, Co, Boston.
- George V. – Wilding P. (1984) *The impact of social policy*, London: Routledge and Kegan Paul
- George V. and Wilding P, (1985) «Ideology and Social Welfare», London, Harvester Wheatheaf.
- Giddens, A. (1994) «Πέραν της Αριστεράς και της Δεξιάς, Το μέλλον της Ριζοσπαστικής Πολιτικής», Πόλις, Αθήνα.
- Gough, I., (1979), *The Political Economy of Welfare State*, Macmillan, Basingstoke.

- Haas E.B. (1958) *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957*, Stanford, CA: Stanford University Press
- Hayek, F. A. (1960) *The Constitution of Liberty*, Routledge & Kegan Paul, London
- Friedman, M. (1962), *Capitalism and Freedom*, University of Chicago Press, Chicago.
- Hill, M. (2000), «Local Authority Social Service. An Introduction», Blackwell, Oxford.
- Jessop B. (1994) «Post Fordism and the State» Amin A., ed., *Post Fordism: A reader*, Oxford: Blackwell.
- Jessop B. (2002) «*The Future of the Capitalist State*», Cambridge: Polity
- Kemshall, H. (2002), «*Risk, Social Policy and Welfare*», Open University Press Buckingham, Philadelphia.
- Kleinman, M. (2002), «A European Welfare State? European Union Social Policy in Context», Palgrave, Hampshire. Kleinman, 2002:27
- Le Grand J. (1990) «*The State of Welfare*», Clarendon Press, Oxford.
- Leibfried, S. (2000), National Welfare States, European Integration and Globalization: A Perspective for the Next Century”, *Social Policy and Administration*, v.34, n.1, pp. 44-63.
- Lewis Jane (2007), Το φύλλο και τα προνοιακά καθεστώτα, στο Call Lewis-Sharon Gewirtz & John Clark, Κοινωνική Πολιτική, μια άλλη προσέγγιση, Gutenberg, Αθήνα.
- Liebfried, S. (1991) «*Towards a European Welfare State? On Integral Poverty Regimes in the European Community*», Centre for Social Policy Research, Bremen University, Bremen. Leibfreid, 2000:45
- Lowndes, V. (1995) «Citizenship and Urban Politics» in Judge, D. - Stocker, G. –Wolman, H., *Theories of Urban Politics*, Sage, London.
- Marks G., Scharpf F.W., Schmitter P.C., Streeck W., eds (1996) «*Governance in the European Union*», London, Sage.
- Marshall T.H., Bottomore T. (1995) «*Ιδιότητα του Πολίτη και Κοινωνική τάξη*», Αθήνα. Gutenberg.
- Mishra, R. (1984) *The welfare state in crisis*. Brighton, England: Wheatsheat
- Mishra, R. (1985), *The welfare state in crisis*. Open University Press>>.
- Murtagh, B. (1999), «Listening to Communities: Locality Research and Planning», *Urban Studies*, Vol.36, No 7, pp.1181-1193

- Olsen J-P., (2005) «Maybe it is time to rediscover bureaucracy? *University of Oslo Centre for European Studies*», *ARENA Working Paper No 10*, March.
- Spicker, P. (1995) «Social Policy, Themes and Approaches» Harvester Wheatsheaf, London.
- Taylor- Gooby, P. (2001) «Sustaining State Welfare in Hard Times: Who Will Foot the Bill?», *Journal of European Social Policy*, Vol.11, No 2, pp.133-147.
- Titmuss, R. (1974) «*Social Policy: An Introduction*», George Allen & Unwin, London.
- Venieris, D.N. (1994) The development of social security in Greece, 1920-1990: Postponed decisions, Unpublished Ph.D. thesis, University of London, The London School of Economics and Political Science.
- Wessels W., (1996) Institutions of the EU System: Models of Explanation”, Rometsch D., Wessels W. *The European Union and Member States: Towards Institutional Fusion?* Manchester: Manchester University Press.
- Αδάμ Σ., Παπαθεοδώρου Χ.,(2010) << Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός, μια κριτική προσέγγιση>>, ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Αθήνα
- Αμίσης Γ., (2001), << Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας. Το Ελληνικό Μοντέλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία>>, Παπαζησης, Αθήνα
- Ανδρικοπούλου Ε., Τσακλόγλου Π., (2010), << Δυναμική ανάλυση του φαινομένου της φτώχειας στην Ελλάδα>> ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Αθήνα
- Βενιέρης Δ., (2009), Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνικά Δικαιώματα. Το Τέλος των Υμνών, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Βενιέρης Δ., (2011),Κρίση Οικονομίας, Απορύθμιση Κοινωνικής Πολίτικης: Νέα << Μικρασιατική Καταστροφή>> 2010-2011,Επιθεωρηση Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα.
- Βενιέρης Δ., (2013), Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνικά Δικαιώματα. Το Τέλος των Υμνών, Αθήνα: Τόπος

- Γετίμης Π./Καυκάλας Π. (επιμ). (2003), Μητροπολιτική Διακυβέρνηση .Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα.
- Γράβαρης Δ. (2003), << Η σχέση παθητικών και ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στο εσωτερικό της συνολικής κρατικής παρέμβασης στην αγορά εργασίας>>, στο Βενιέρης Δ., Παπαθεοδώρου Χ., επιμ. Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα. Προκλήσεις και προοπτικές, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Δαφέρμος Γ., Παπαθεοδώρου Χ., (2010) << Μακροοικονομικό περιβάλλον, ανισότητα και φτώχεια. Μια εμπειρική διερεύνηση για την επίδραση της οικονομικής μεγέθυνσης και της κοινωνικής προστασίας σε Ελλάδα και Ε.Ε. ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Αθήνα
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) – Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε), << Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Παρούσα κατάσταση και Προοπτικές>>. Ε.Ε.Τ.Α.Α , 1995
- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2006), << Μελέτες περιπτώσεων άσκησης κοινωνικής πολιτικής από Ο.Τ.Α>>, Αθίνα
- Καρακατσούλης Π,(2004), Το κράτος σε μετάβαση. Από την διοικητική μεταρρύθμιση και το νέο δημόσιο μάνατζμεντ στη διακυβέρνηση, Σιδέρης.
- Καρβούνης Α., (2011) << Το δίκτυο ως φορέας παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στο πολυεπίπεδο μοντέλο διακυβέρνησης της Ε.Ε : Το παράδειγμα των δικτύων πόλεων>>, (επιμ. Σακελαρόπουλος) στο :
- Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (2007), Οι Ο.Τ.Α. σε αριθμούς>>, Αθήνα
- Κοντιάδης Ξ – Τσέκος Ν. Θ (2008) << Η Αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο>>, Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα
- Κοντιάδης Ξ. – Απίστουλας Δ (2006), << Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση>>, Παπαζήσης, Αθήνα
- Μούσης Ν. (1998), Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο Οικονομία Πολιτική, Παπαζήσης, Αθήνα.

- Μούσης Ν. (1993), <<Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεσμοί και πολιτικές>>, Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα
- Μούσης Ν. (2007) << Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής>>, Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα
- Παπαθεοδώρου Χ., (2004) << Εννοιολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα στην μέτρηση της οικονομικής ανισότητας: τι επίδραση έχουν οι εναλλακτικές παραδοχές και ερμηνείες>>, στο Πετμεζίδου Μ., Παπαθεοδώρου Χ., επιμ. Φτώχεια και κοινωνικός Αποκλεισμός, Εξάντας, Αθήνα
- Πετμεζίδου Μ, (1992) Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική πολιτική, Αθήνα, Εξάντας.
- Πουλατζάς Ν,(1983), Το κράτος, η Εξουσία, ο Σοσιαλισμός, Θεμέλιο, Αθήνα
- Ροζανβαλον Π., (2001) << Το νέο κοινωνικό ζήτημα>>, Μεταίχμιο, Αθήνα
- Ρομπόλης Σ, (2013), Οικονομική κρίση και κοινωνικό κράτος (υπό δημοσίευση στο 1^ο ηλεκτρονικό τεύχος του περιοδικού της Ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής.
- Σακελαρόπουλος Θ (1999), << Η Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους>>, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Σακελαρόπουλος Θ (2001), << Η Υπερεθνικές Πολιτικές την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης >>, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Σακελαρόπουλος Θ (2011) επιμ. << Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης>> Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα
- Σακελαρόπουλος Θ επιμ(2004), Συμμετοχικές Διαδικασίες και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο: Η ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού, Αθήνα, ΙΣΤΑΜΕ.
- Σκαμνάκης Χ., (2004), Αυτοδιοίκηση και κοινωνική πολιτική, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης.
- Σκαμνάκης Χ., (2006), << Ο ρόλος των φορέων της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής>>, Gutenberg, Αθήνα, σελ 141,147,422-429

- Σπανού Κ. (2003), << Μητροπολιτική Διοίκηση ή διακυβέρνηση>>, σε Γιετίμης Π./Καυκάλας Π. (επιμ). Μητροπολιτική Διακυβέρνηση .Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα.
- Σπανού Κ. (2005), Η πραγματικότητα των δικαιωμάτων. Κρατικές πολιτικές και πρόσβαση σε υπηρεσίες, Σαββάλας.
- Σπηλιωτόπουλος Ε., (1999), Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Α.Ν Σάκκουλας, Αθηνά – Κομοτηνή
- Στασινοπούλου Β.Ο., (1992), Κράτος πρόνοιας, ιστορική εξέλιξη, Σύγχρονες θεωρητικές Προσεγγίσεις, Gutenberg, Αθήνα.
- Στεργίου Α., (2011), Το Κοινωνικό Περιεχόμενο των Ευρωπαϊκών Συνθηκών και η Παραδοσιακή <<Κοινοτική Μέθοδος>> στην Παραγωγή Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Δικαιωμάτων στο Σακελαρόπουλος Θ (2011) επιμ. << Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης>> Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα
- Τράντας Ν., (2004) << Η Τοπική Διάσταση της Κοινωνικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Ένωση- Ελλάδα>>, ΙΣΤΑΜΕ, Αθηνά
- Τράντας Ν., (2011) << Τοπική Κοινωνική Πολιτική, Αποκέντρωση και Ευρωπαϊκή Ένωση>> (επιμ. Σακελαρόπουλος στο: << Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης>>, Διόνικος, Αθηνά
- Τσουκαλάς Κ.,(1998), «*Η νέα κοινωνική αλληλεγγύη*», στο *ΙΣΤΑΜΕ Παγκοσμιοποίηση, Κράτος- έθνος, κοινωνική αλληλεγγύη, τεχνολογία και πολιτισμός*, ΙΣΤΑΜΕ, Αθήνα.
- Φερώνας Α., (2001), << Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε τοπικό επίπεδο>>, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο, Αθήνα
- Φερώνας Α., (2005), << Οι τοπικοί φορείς στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού: Προβλήματα και προοπτικές>>, στο: Τσομπάνογλου Γ.Ο., Κορρέ Γ. και Γιανοπούλου Ι.(επιμ), Κοινωνικός αποκλεισμός και πολιτικές ενσωμάτωσης, Παπαζήσης, Αθήνα
- Φερώνας Α., (2013), Η Κοινωνική Διάσταση της << Ευρώπης 2020>>, Κοινωνική Πολιτική, Τεύχος 1, Αθήνα.
- Χλέππας Ν-Κ(1999), Η τοπική διοίκηση στην Ελλάδα. Ο διαλεκτικός ανταγωνισμός με την αυτοδιοίκηση, Αθήνα, Κομοτηνή.
- Χτουρής Σ,(1999), << Κοινωνική Διαφοροποίηση, Κοινωνικές Ομάδες και Κοινωνική Πολιτική, Νεώτεροι Μετασχηματισμοί της Κοινωνικής

Πολιτικής και η Προβληματική του Κοινωνικού Αποκλεισμού>>, στο
Σακελαρόπουλος Θ., (1999), *Η Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού κράτους*
τομ Α΄, Κριτική, Αθήνα

ΔΙΚΤΥΑΚΟΪ ΤΌΠΟΙ

1. [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
2. [http:// www.ypes.gr](http://www.ypes.gr)
3. [http:// www. Statistics.gr](http://www.Statistics.gr)
4. [http:// www. oecd.org](http://www.oecd.org)
5. [http:// www.espa.gr](http://www.espa.gr)
6. [http://www. eetaa.gr](http://www.eetaa.gr)
7. [http:// www.ota.gr](http://www.ota.gr)
8. [http://www. kedke.gr](http://www.kedke.gr)
9. [http:// www.itaorg.gr](http://www.itaorg.gr)
10. [http: www. Korinthos.gr](http://www.Korinthos.gr)
11. [http:opengov.gr](http://opengov.gr)
12. [http: hellenicparliament.gr/](http://hellenicparliament.gr/)

ΠΗΓΕΣ

1. Εισηγητική έκθεση Καλλικράτη
2. ΟΕΥ Δήμου Κορινθίων
3. ΟΕΥ ΚΚΠΔΚ
4. Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Κορινθίων
5. Προϋπολογισμοί Δήμου Κορινθίων 2010-2014
6. Μνημόνιο Συνεργασίας Δήμου Κορινθίων – Ομίλου για την Unesco Πειραιώς και Νήσων
7. Απολογισμός Δημάρχου
8. Επιμελητήριο Κορινθίας